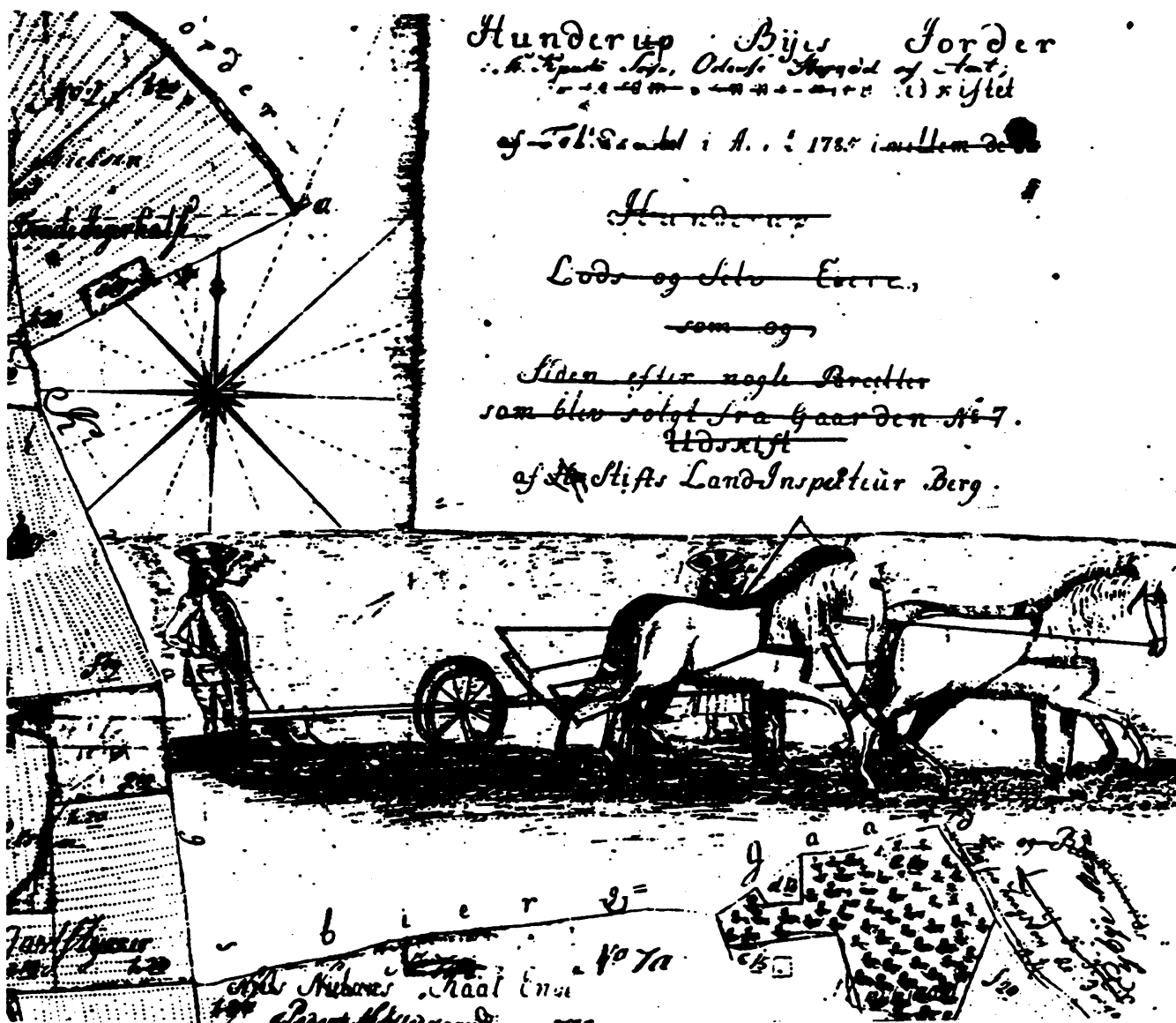

LANDSBYREGISTRERING I FYNS AMT

Historiske forhold

RUDKØBING KOMMUNE

FYNS AMTSKOMMUNE

Udvalget for teknik og miljø

1983

2. oplag, sept. 1992

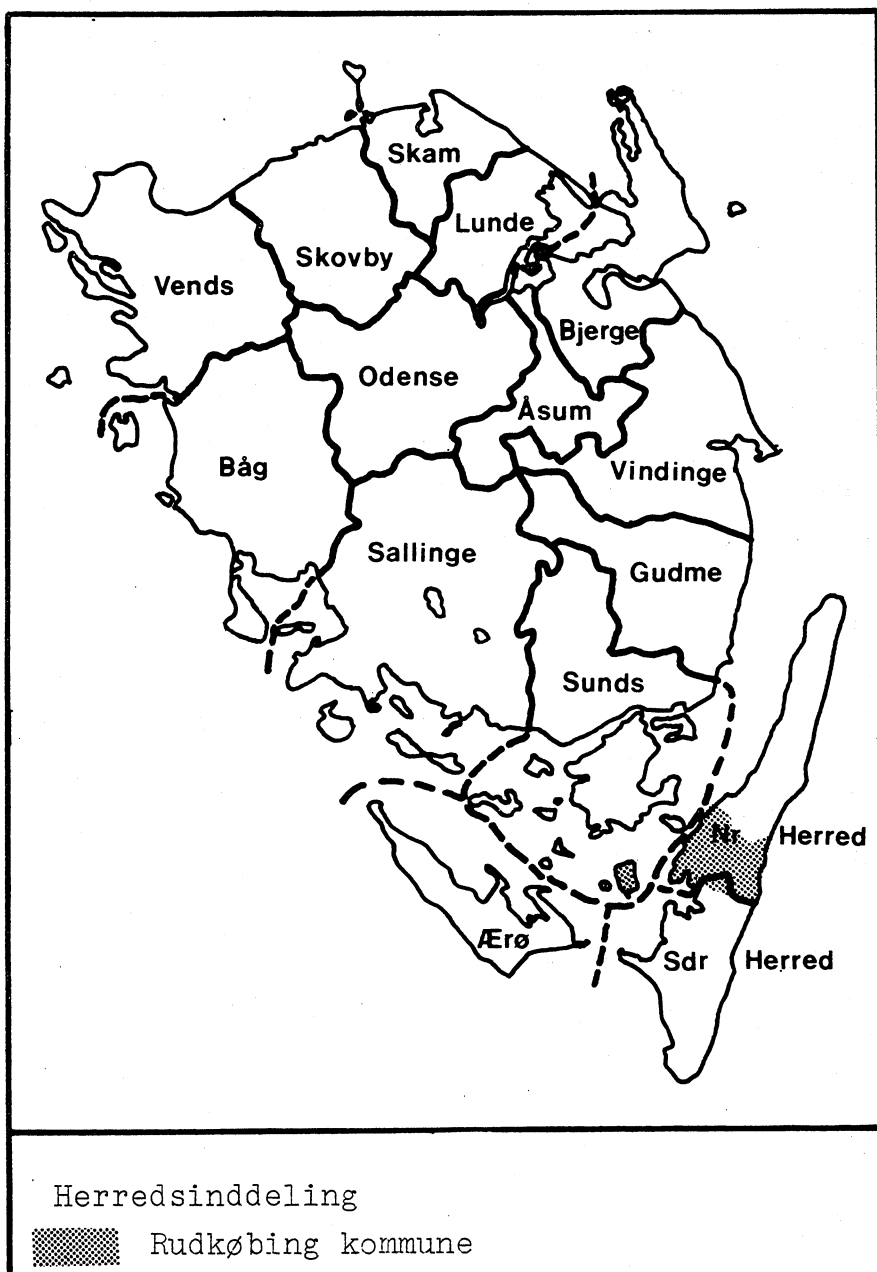
Indhold

	Side
Indledning	2
Herredsbeskrivelse	3
<u>Fuglsbølle sogn</u>	
Fuglsbølle	9
Vesterby	21
Østerby	33
<u>Longelse sogn</u>	
Assemose	45
Nr. Longelse	57
Sdr. Longelse	73
Pederstrup	85
Spødsbjerg	97
<u>Simmerbølle sogn</u>	
Kassebølle	109
Kulepile	121
Rifbjerg	133
Simmerbølle	145
<u>Skrøbelev sogn</u>	
Henninge	157
Kragholm	169
Ny Skrøbelev	181
Gl. Skrøbelev	193
Torpe	205
Vindeltoorp	217
<u>Strynø sogn</u>	
Strynø	229
Strynø Kalv	241

INDLEDNING

Denne rapport indeholder en undersøgelse og vurdering af de kulturhistoriske interesser i landsbyerne i Rudkøbing kommune.

For så vidt angår en nærmere beskrivelse af undersøgelsens baggrund og tilrettelæggelse samt forklaringer til de anvendte skemaer og kort, henvises til rapporten LANDSBYREGISTRERING I FYNS AMT - FORELØBIG ORIENTERING, 1983.

For at kunne sammenligne de enkelte landsbyers ressourcemæssige og udviklingsmæssige forhold bringes i det følgende en beskrivelse af bebyggelsesudviklingen på Langeland fra år 1500 til år 1900.

LANGELAND.

Af den omkring år 1900 28.076 ha store ø var i 1688 opdyrket 40%, hvilket er forholdsvis lidt, øens generelle frugtbarhed taget i betragtning. Medvirkende til den lave opdyrkningsprocent er de talrige små hatformede bakker af lagdelt sand og grus, der hæver sig skarpt over de lerede moræneflader. Sydlangeland er i det hele mere frugtbar og har mere jævne jorder end den nordlige del, der på grund af bakkerne har et stærkt skovpræg.

I Tranekær sogn var opdyrkningsprocenten i 1688 således kun 22%, og Langelands nordspids dækkedes langt op i tiden af den vældige Hovskov. Det er ligeledes karakteristisk for øens østkyst, at kystskovbæltet forblev intakt langt op i tiden. Som følge heraf grupperedes øens landsbyer tæt langs øens midterlinie, hvorfra bymarkerne strakte sig ud mod kysten.

På vestkysten er kystskovbæltet tidligere ryddet, og de talrige nor og vige her blev for en stor del inddæmmet i 1800-1900-tallet. Dyrkningssystemerne på øen var ret varierede i 1688. Den nordlige del var præget af trevangsbrug, idet det skovrige Tranekær sogn dog havde alsædebrug.

Den sydlige del af øen prægedes af "Lillebæltssystemet" - en særlig variant af tovangsbruget, hvor den enkelte mark dyrkedes i 4 år og hvilede i 4 år. Bønderne på Langeland havde ret til selv at drive søhandel, og især synes hestehandelen at have haft betydning. I 1500-tallet var skipper- og fiskerlejerne Bagenkop og Sandhagen på øens sydlige del blomstrende samfund, men de sygnede hen i 1600-tallet. Omkring år 1800 hedder det om beboerne på nordspidsen af øen, at de ernærer sig ved frugtavl og fiskeri. Fiskeriet var da et almindeligt bierhverv på øen, og Langeland berømmes for sin frugtbarhed, folkerigdom, velstand og maleriske udsigter. På det tæt befolkede Langeland "haves ikke fuldt 5 tønder land til hvert menneske, i Fyn derimod 6 tønder". På grund

af folkerigdommen var prisen på jord og forpagtning meget dyr. Bøndergårdene havde ret små bygninger, da en del af høsten sattes i hæs ved gården. Øen karakteriseredes omkring år 1800 af, at der kun få steder var rigtig hegn mellem de enkelte byer, til gengæld var vejene gode. Langeland takseredes i 1688 til 4381 tdr.htk. og i 1844 tilsvarende til 4459 tdr.htk. Landgildehartkornet var i 1644 på 5646 tdr.htk., hvilket betyder at Langelandske gårde i gennemsnit var skyldsatsat lige så højt som de fynske i forhold til deres ressourcer.

Der findes kun ret få senmiddelalderlige landsbynedlæggelser på øen. I 1500-tallet var hovedgårdene talrige, men til gengæld små, og hovedgårdseksansion kom først sent igang. Fra ca. 1580-1800 forsvandt 70-80 gårde under hovedgårdene, herunder landsbyerne Bøgelund, Brøndsløtte, Korsebølle, Biskoptorp, Søvertorp, Leggebølle, Hagenby, Ormstrup og Krogager.

Langeland havde i middelalderen sit eget landsting (omtalt fra 1328). Det blev i 1681 lagt sammen med Fynbo landsting. Øen var allerede i 1200-tallet delt i 2 herreder, Nørre og Sønder herred. Administrativt udgjorde øen kronlenet Tranekær, fra 1660 Tranekær Amt.

De første udskiftninger på Langeland skete i 1788, og i 1803 var der kun 4 sogne i den nordlige del, der ikke var færdige med udskiftningen. I forbindelse hermed borthuggedes en del skov på øens nordlige del.

Ved middelalderens slutning fandtes på Langeland en sand vrimmel af små væbnergårde, omkring 35 ialt. Inden 1660 reduceredes antallet af adelige hovedgårde som følge af godssamling til 14. Kun ganske få af de middelalderlige hovedgårde synes at have haft godsmæssig betydning. Først og fremmest Fårvejle, der ved et skifte i 1472 optræder med 59 gårde på Langeland (svarende til omkring 8% af øens gårde). I 1414 pantsattes Blegholm med 18 gårde. Eggert Frille havde i midten af 1400-tallet samlet sig 26 gårde på øen. Kronen var dog dominerende besidder i senmiddelalderen.

I 1510 hørte under Tranekær len 85 selvejergårde og 162 fæstegårde eller 1/3 af samtlige gårde. Selvejergårdene fandtes næsten udelukkende i Sønder herred, hvor alene Magleby sogn talte 33 selvejergårde. Under kronen hørte endvidere smålenet Krogagergård-

Brobjerggård med 12 fæstegårde. Med reformationen kom kronen i besiddelse af det gejstlige gods, der på trods af fraværet af klostre o.l. var ret omfattende. Under bispestolen hørte 39 gårde. Til sognekirker og -præster lå omtrent 70 gårde.

Dalum Kloster havde 14 gårde, og hertil kom lignende andele til Skt. Knuds Kloster i Odense og Maribo Kloster. Det gejstlige gods har således udgjort omkring 150 gårde, og reformationen har bragt kronens totale godsandel op på godt halvdelen. Antallet af selvejere faldt jævnt, idet selvejerne blev kronfæstere og i 1661 var der kun halvdelen tilbage i forhold til 1510. Af større godshandler kan nævnes, at kronen i 1577 afhændede Krogagergård (senere Stensgård) med 16 gårde. I 1604 erhvervede kronen ved mageskifte 28 gårde på Langeland, men i 1633 afhændedes ved et nyt mageskifte en snes gårde på øen. I 1664 var kronens godsandel således stort set urokket fra reformationstiden og udgjorde omkring 60% af øens gårde.

Kronens gods var jævnt fordelt, og kun i 3 af de 14 sogne (Snøde, Skrøbelev og Fodslette) havde adelen over 50%. Under disse omstændigheder måtte de 13 adelige hovedgårde nødvendigvis være små, og kun 4 (Stensgård, Fårevejle, Hjortholm og Brolykke) havde en hovedgårdsmark større end 1 læst hartkorn (36 tdr.). Tilliggendet af fæstegods var ligeledes yderst beskedent. Kun 5 hovedgårde havde over 20 fæstegårde (Møllegård, Hjortholm, Skovsgård, Nedergård og Fårevejle), og højdepunktet var 57 gårde. På ejendommelig vis synes den middelalderlige hovedgårdsstruktur således at have overlevet på Langeland helt til denne tid, hvilket de få landsbynedlæggelser og -egaliseringer ligeledes peger på. I 1672 afhændede kronen Tranekær len, der samtidig oprettedes som grevskab, med ialt 2538 tdr. htk. Kronen var herefter stort set ude af billedet som besidder på øen.

Grevskabet Langeland var omkring år 1800 "måske den første (d.v.s. bedste) private ejendom i Danmark". Der var da oprettet 14 hoved- og forpagtergårde på Langeland under grevskabet (Søgård, Nordenbrogård, Knepholm, Bjergbygård, Blegholm, Pæregård, Tranekær, Korsebølle, Nygård, Holmegård, Brolykke, Lykkesholm, Vestergård og Møllegård). Flere af disse var i øvrigt oprindeligt middelalderlige væbnergårde. Fire af godserne (Vestergård, Holmegård, Lykkesholm og Brolykke) udgjorde stamhuset Ahlefeldt, der fulgte grevskabet. Under grevskabet hørte da 447

fæstegårde og 688 huse svarende til omtrent 3/5 af Langeland. Udover grevskabet fandtes omkring år 1800 7 hovedgårde på Langeland. Heraf var Stensgård og Egelykke samlet i et stamhus med omkring 250 tdr.htk. bøndergårde. Nedergård, Fårevejle og Hjortholm havde hver 50-60 tdr.htk. hovedgårdstakst og 200-300 tdr. htk. bøndergods. Skovsgård og Skovsbo havde kun hver omkring 20 tdr.htk. hovedgårdstakst og bøndergodset var stort set afhændet. I Fuglsbølle og Lindelse sogn var der derfor 34 selvejergårde allerede i 1801. Overgangen til selveje skete i øvrigt særdeles langsomt. I 1850 var 3 ud af 4 gårde stadig i fæste. Omkring 1860 bortsolgtes halvdelen af grevskabets bøndergods, men endnu i 1928 var der 149 tdr.htk. bøndergods tilbage.

Antallet af gårde på Langeland synes som helhed at have været stabilt i 1500-1600-tallet, idet nyanlæggelser i kystskovbæltet (især på Hov) har opvejet nedlæggelser under hovedgårdene. I 1700-tallet sætter en ret markant nedgang ind (omend gårdtallet 1805 givetvis er for lavt sat), som følge af dels egaliseringer og dels avlsgårdsoprettelser. Omkring år 1800 sad øens hoved- og avlsgårde på 1/5 af hartkornet, hvilket er usædvanlig meget. I 1688 var det blot 11%. Som følge af den sene overgang til selveje steg gårdtallet kun beskedent i det 19. årh., således at niveauet fra 1664 blev genoprettet. Antallet af huse i 1664 er misvisende lavt, for som det fremgår af besiddelsesforhold-tabellen, er det kun kronens huse, der er medtaget. På krongodset udgjorde husene i 1664 42% af gårdtallet, medens hustallet i 1688 var 57% af gårdtallet. Hustallet synes i øvrigt, som typisk for kystegne, at have været højt allerede i 1500-tallet. I 1610 udgjorde husene 40% af gårdtallet blandt de skattepligtige enheder (ialt 903) under Tranekær len. I forhold til gårdtallet udgjorde husene i 1805 159%, hvilket er et usædvanlig højt tal. I 1903 var der 3 gange så mange huse som gårde. Som følge af den som helhed moderate bebyggelseseksponation steg befolkningen på Langeland fra 1787 til 1901 kun med 67%, medens den i naboherredet, Sunds herred, i samme periode steg med 126%.

Gårdene var i 1688 forholdsvis små, som det er typisk for kystegne. På grund af den lave udstykningsgrad forblev det gennemsnitlige gårdhartkorn på et ret højt niveau i 1800-tallet. Som følge af den løse godsstruktur var egaliserede landsbyer sjældne i 1600-tallet. I løbet af 1700-tallet og særligt i forbindelse med udskiftningen foretoges dog en del egaliseringer.

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			478 ¹	199	137	1	172	1
1850	190	402	fæstere		564	1186		
1895	346	1612	fæstere		440 ²	708		

1) Incl. selvejergårde. 2) heraf 244 arvefæstegårde.

STATISTIK

Areal: (1907): 28.076 ha, heraf opdyrket 1688: 40%							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	5646	4381	4459				
Bebyggelsesenheder:							
		1572	1664	1688 ¹⁾	1805	1844	1903
Gårde:	Nr. her. Sdr. her.	365	384 403	766	644	754	786
Huse:			201		1027		
Huse m/ jord:				199		1049	1296
Huse u/ jord:				238		539	1024
I alt:			988	1203	1671	2342	3106
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: bøndergårde							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
1664				6,6			
1688 ¹⁾	303	343	103	5,1			
1850	297	404	27	4,3			
1895	436	279	45	4,0			
Folketal:							
		1787	1845	1901			
Voksne:							
Børn:							
I alt:		9277	14891	15533			

1) Tallene hentet fra "De danske landbrug" (1928).

FUGLSBØLLE

FYNS AMT	Herred: Langeland, Sdr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
-----------------	----------------------------	-----------------------	---------------------

Navn: Fuglsbølle	Navnetype: -bølle
--------------------------------	---------------------------------

<p>Bemærkninger:</p> <p>Fuglsbølle er nævnt første gang 1339 i formen Funglbøla. Forleddet er mandsnavnet, glde. Fughl. Efterleddet er bølle, glde. bøli, som rimeligvis betyder "helgård".</p>
--

Anlægstype: Adelby med kirke	Anlæggelsestidspunkt: omkring overgangen mellem vi- kingetid og middelalder
--	--

<p>Bemærkninger:</p> <p>En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne ikke er anlagt ved udflytning.</p>
--

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Langeland Sdr. Herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
-----------------	-------------------------------------	-----------------------	---------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Af byens 8 gårde ligger de 6 (på korttegningstidspunktet (1857)) langs den slyngede vej der går fra vest mod nord. 3 af gårdene ligger ret isoleret i den østlige del. I den vestlige del en tæt husrække langs vejen. Syd herfor ligger kirken langs den sydgående vej.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby agerorientering skovorientering åorientering
 randby engorientering kystorientering

c. Udskiftning

år: 1788 figur: Blokudskiftning, uregelmæssige lodder i størrelse og figur - i den vestlige del husmandslodder.

d. Udflytning

ved udskiftningen 3 gårde.
 efter udskiftningen
Flyttet V for byen.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
vangeantal: 3 Vangelag med Vesterby, Henninge og Torpe.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: G. Langeland. Moræneflade med hatformede bakker og terrænskrænter.

jordbund: Moræneler med smeltevandssand mod Ø og V.

naturlig afgrænsning: Mod Vest, ellers ikke.

overvejende
 overvejende ager med større indhold af eng og skov.
 blandingsøkonomi med
Eng i det V-hjørne og N for byen - skov V og Ø for byen.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Sdr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
-----------------	----------------------------	-----------------------	---------------------

RELIKT-VURDERING**a. By-tomten** velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

56% af gårdene ligger tilbage i byen, (3 udflyttet, 1 nedlagt) to er dog flyttet inden for deres toft. Husrækken midt i byen består stadig, og der er ikke sket nybyggeri af betydning. Vejnettet er uforandret, og ligeså er en stor del af tofteskellene bevaret.

b. Skelsystem vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

en del af udskiftningshegnene

c. Ressourceområde større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

eng i den vestlige del
skov øst og vest for byen

FYNS AMT	Herred: Langeland, Sdr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
-----------------	----------------------------	-----------------------	---------------------

STATISTIK

Areal: 217 ha, deraf opdyrket 1688: 46%							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		48	41				
Bebyggelsesenheder:							
			1664	1688	1787	1844	1903
Gårde:			10	7	7	10	8
Huse:			1		16		
Huse m/ jord:				1		37	27
Huse u/ jord:						12	25
I alt:			11	8	23	59	60
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.		Gennemsnit	
(50%)	1664 ¹⁾	3	1	2		4,5	
(29%)	1688	2	1	4		6,9	
(80%)	1844	9	1			2,2	
(88%)	1903	7		1		2,9	
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	36	173	150			
	Børn:	65	122	64			
	I alt:	101	295	214			

1) Af de 6 kendte

FYNS AMT	Herred: Langeland Sdr. Herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
-----------------	-------------------------------------	-----------------------	---------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			7	1	2		1	
1844	4	32				2	6	15
1903	8	52						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 217 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket 46%. Byen havde da trevangsbrug og takseredes til 48 tdr.htk. mod 41 tdr. i 1844. Af det oprindelige ejerlav er udparcelleret udflytterbyerne Vesterby og Østerby, ligesom hovedgården Skovsbo har gjort indhug i ejerlavet. Skovsbo omtales som hovedgård fra 1459 og var i 1688 på 18 tdr.htk.

Fuglsbølle blokudskiftedes i 1788 og siden er 3 gårde udflyttet.

I 1510 havde kronen under Tranekær len 1 fæstegård. I 1633 var kronens andel (incl. annekspræstegård og 3 små kirke-bol) 7 gårde og 1 hus. Fårevejle havde da en enkelt gård, medens den indensogns hovedgård Skovsbo havde 2 gårde. Med afhændelsen af Tranekær len i 1672 medfulgte 3 gårde i Fuglsbølle. I 1766 havde grevskabet Tranekær 4 gårde, Fårevejle 1 gård og Skovsbo stadig 2 gårde men 7 huse. Skovsbo og Tranekærs gårde var egaliserede. Endnu i 1844 var hovedparten af byens gårde i fæste, men i 1903 var overgangen til selveje afsluttet.

Antallet af gårde var i 1664 10 incl. 3 udprægede småbol, men faldt senere til 7. I det 19. årh. skete kun en beskedent stigning. Antallet af huse var allerede højt i 1700-tallet som følge af Skovsbos hoveri-behov. I det 19. årh. ekspanderede hus- og befolkningstal meget kraftigt frem til 1844.

Gårdene var i 1688 forholdsvis store. Bebyggelsen udsattes for lods-ejervise egaliseringer i 1700-tallet.

Der anlagdes et hospital i byen i 1729.

FYNS AMT	Hered: Langeland Sdr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
----------	------------------------------------	-----------------------	---------------------

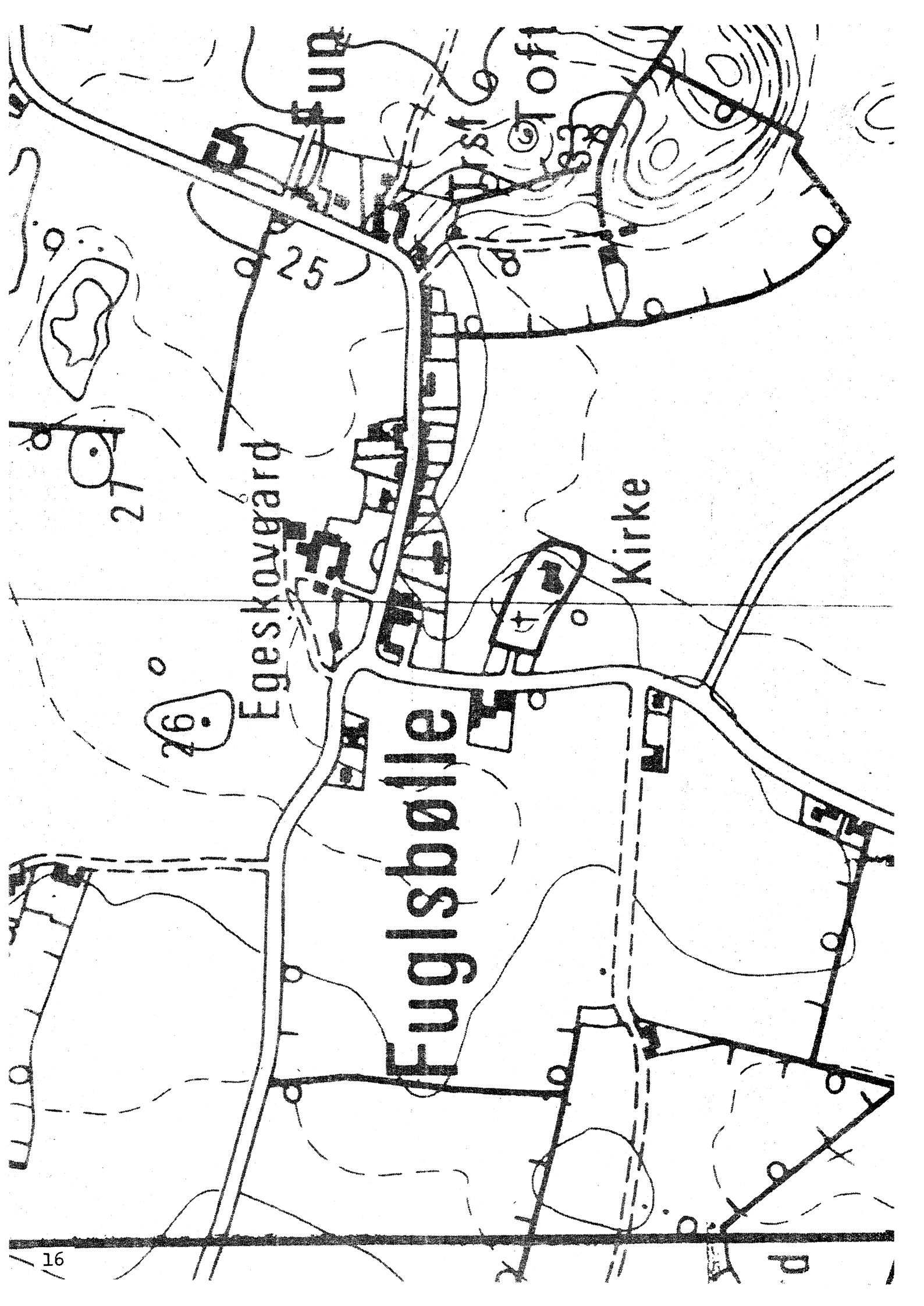
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse**

1. Anlægstype. Den lille kirkeadelby af vikingetids-middelalder navnetypen -bølle er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er den almindeligt forekommende slynget-vejby type. Af det oprindelige ejerlav er udparcelleret udflytterbyerne Vesterby og Østerby samt hovedgården Skovsbo, der nævnes fra 1459.
2. Udviklingstype. Byens besiddelsesforhold forblev spredte og nabo-hovedgården Skovsbo kom ikke til at spille den store rolle. Byen udsattes for lodsejervise egaliseringer i 1700-tallet. Overgangen til selveje ledsagedes af kraftig ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med enkelte udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er kun delvis bevaret og præges nu af husbebyggelse.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en del af udskiftningshegnene samt større eng- og skovarealer.
- 3) Særlige relikter: kirke, hospital.
- 4) Arkæologiske interesser: -

Fuglsballe

Egeskovgård

Kirke

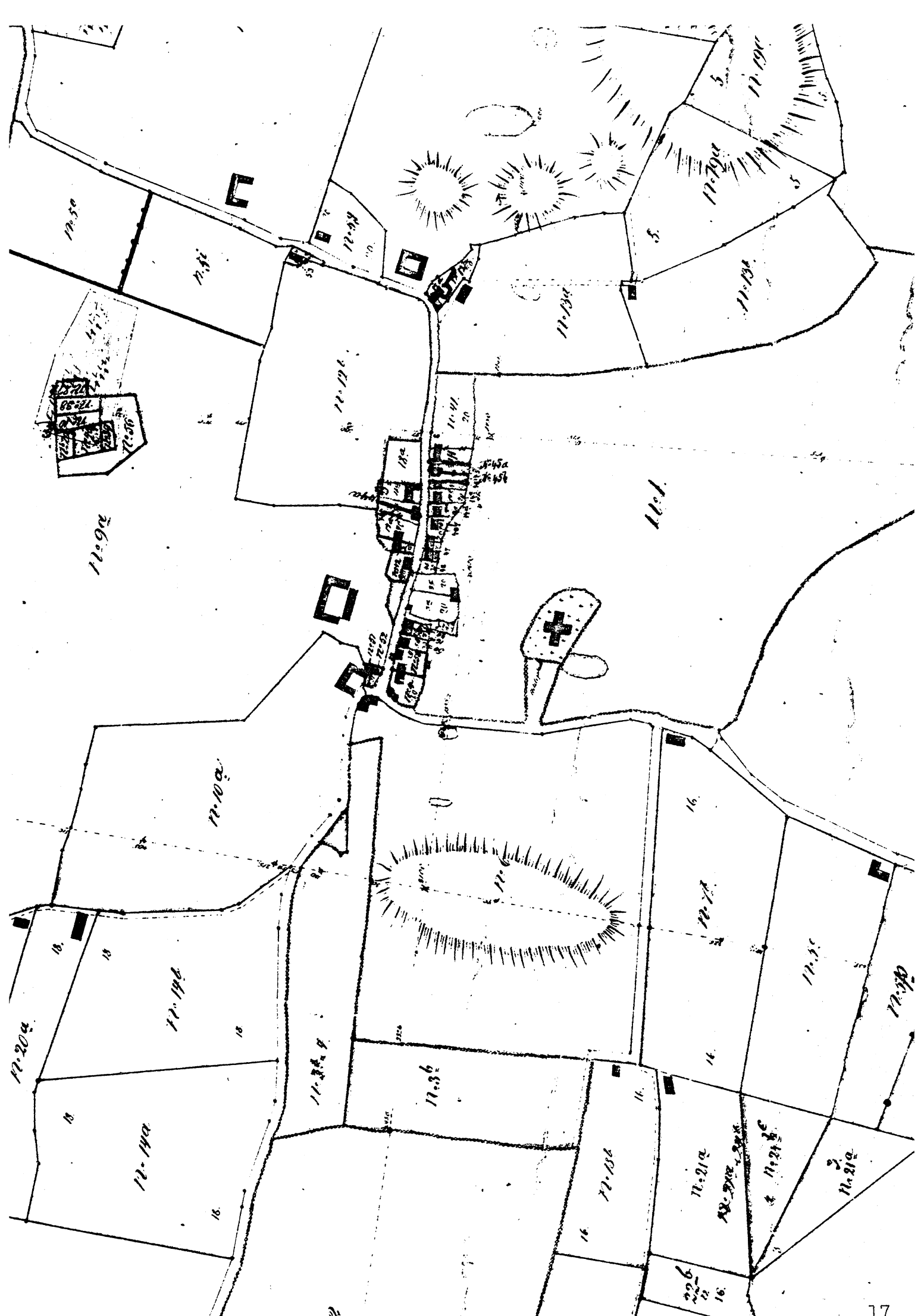
Stof

25

27

26

33

VESTERBY

FYNS AMT	Herred: Langeland, Sdr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
-----------------	-----------------------------------	------------------------------	----------------------------

Navn: Vesterby	Navnetype: -by
--------------------------	--------------------------

<p>Bemærkninger:</p> <p>Vesterby er nævnt første gang 1508 i formen Westerbye. Efterleddet er by, gl'da. by, som i de fleste tilfælde betyder landsby.</p>

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
---	---

<p>Bemærkninger:</p> <p>En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby. Sidstnævnte er i dette tilfælde Fuglsbølle.</p>
--

<p>Historiske tildragelser:</p>
--

FYNS AMT	Herred: Langeland Sdr. Herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
----------	-------------------------------------	-----------------------	---------------------

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. By-tomten Uregelmæssige vejforteby.

Byens gårde og huse ligger spredt langs den nord-syd-gående meget langstrakte vejforte, der udgår fra den nord for byen gående vej. Husene koncentrerer sig i bymidten.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby agerorientering skovorientering åorientering
 randby engorientering kystorientering
Engområder på begge sider af byen.

c. Udskiftning

år: 1788 figur: Blokudskiftning, uregelmæssige blokke i størrelse og figur.

d. Udflytning

ved udskiftningen 1 gård.
 efter udskiftningen
Flyttet i det NV hjørne.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
vangeantal: 3 Vangelag med Fuglsbølle.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: G. Langeland. Moræneflade med hatformede bakker og terræn-skrænter. Område med sen-glacialt ler.

jordbund: Overvejende moræneler. Område med ferskvandstørv, -ler og -dynd især mod vest.

naturlig afgrænsning: Mod V, SV og delvis mod N.

overvejende
 overvejende ager med større indhold af eng og skov.
 blandingsøkonomi med
Store engarealer i den V-del af ejerlavet - skov spredt i ejerlavet.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Sdr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
----------	----------------------------	-----------------------	---------------------

RELIKT-VURDERING

<p>a. By-tomten</p> <p>☐ velbevaret ☐ opløst</p> <p>☒ delvis bevaret ☐ opløst og nybebygget</p> <p>50% af gårdene tilbage i byen (1 udflyttet, 2 nedlagt). Der er ingen nybebyggelse af betydning sket i byen. Vejnettet er uforandret med den slyngede, men nu knap så brede vejførte gående mod syd. Tofteskellene er delvis bevarede.</p>		
<p>b. Skelsystem</p> <p>☐ vangesystemets hegn ☐ udskiftningshegnene ☒ intet af betydning</p> <p>kun en mindre del af udskiftningshegnene</p>		
<p>c. Ressourceområde</p> <p>☐ større engareal ☐ større skovareal ☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald</p> <p>☐ større overdrevsareal ☒ størsteparten opdyrket</p> <p>frugtplantage op til byen østfra.</p>		

FYNS AMT	Herred: Langeland, Sdr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
----------	----------------------------	-----------------------	---------------------

STATISTIK

Areal: ²⁾ 148,1 td. land dyrket jord i 1682.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		33	30				
Bebyggelsesenheder:							
		1610	1664	1688	1787	1844	1903
Gårde:		6	6	6	8	7	4
Huse:		1			13		
Huse m/ jord:			1	-		11	10
Huse u/ jord:				-		6	18
I alt:		7	7	6	21	24	32
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
1664 ¹⁾		2	2				
(83%) 1688		5	1		4,3		
(71%) 1844		6	1		3,4		
(75%) 1903		3		1	5,8		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
Voksne:		51	84	92			
Børn:		33	60	36			
I alt:		84	144	128			

1) af de 4 kendte

2) Arealet ikke angivet p.g.a. fejl i materialet.

FYNS AMT	Herred: Langeland Sdr. Herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
-----------------	-------------------------------------	---------------------------	-------------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			3	1	2		1	
1844	4	15					3	2
1903	4	28						

Udviklingsbeskrivelse:

Den lille udflytterby havde i 1688 trevangsbrug og takseredes til 33 tdr.htk. mod 30 tdr. i 1844. Ejerlavets kystorientering er sløret med inddæmningen af Snævemose sø (allerede foretaget i 1530'erne) og af Henninge Nor (i 1913).

Vesterby blokudskiftedes i 1788 og siden er 1 gård udflyttet og 2 nedlagt.

I 1508 erhvervede Maribo kloster 1 gård i Vesterby. Kronen havde i 1510 en fæstegård i byen og erhvervede i 1564 yderligere 1 gård. I 1577 afhændede kronen imidlertid sammen med Krogagergård 2 gårde i Vesterby. I 1604 erhvervede kronen atter en gård, for dog i 1633-36 at afhænde yderligere 2 gårde. I 1664 var kronens andel imidlertid 3 gårde, medens Fårevejle allerede fra 1583 havde 1 gård og den inden-
sogns hovedgård Skovsbo i 1669 2 gårde. Med afhændelsen af Tranekær len fulgte 2 gårde i Vesterby. I 1776 havde grevskabet Tranekær fortsat 2 gårde, ligesom Skovsbo havde 2 gårde og Fårevejle 1 gård. I 1844 var langt hovedparten af byen overgået til selveje og i 1903 var overgangen sluttet.

Antallet af gårde var i 1600-tallet 6 og steg til 8 i 1787. Inden 1903 faldt gårdtallet til det halve, medens hustallet ekspanderede voldsomt, hvorfor befolkningsstigningen som helhed havde normalt omfang i det 19. årh.

Gårdene var i 1688 forholdsvis små og byen havde et egaliseret præg omend der næppe er tale om en egentlig egalisering.

FYNS AMT	Herred: Langeland Sdr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
----------	-------------------------------------	-----------------------	---------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse.**

1. Anlægstype. Den lille udflytterby er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Ejerlavets kystpræg er sløret som følge af store inddæmningsarbejder. Der synes at være tale om skelreguleringer mod syd (bl.a. ved Stevnegård). Byformen er uregelmæssig vejforteby.
2. Udviklingstype. Byens besiddelsesforhold forblev ret spredte og den indensogns hovedgård Skovsbo kom kun til at spille en mindre rolle. Byen bestod i 1600-tallet af smågårde med et egaliseret præg. Overgangen til selveje skete etapevis og ledsagedes af markant ekspansion i hustallet.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med enkelte udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er kun delvis bevaret og det løse præg forstærket.
- 2) Kulturlandskabet har kun bevaret en mindre del af udskiftningshegnene.
- 3) Særlige relikter:
- 4) Arkæologiske interesser: 1 frilagt gårdtomt.

Anneksgård

Damgård

Vesterby

Nordenskovgård

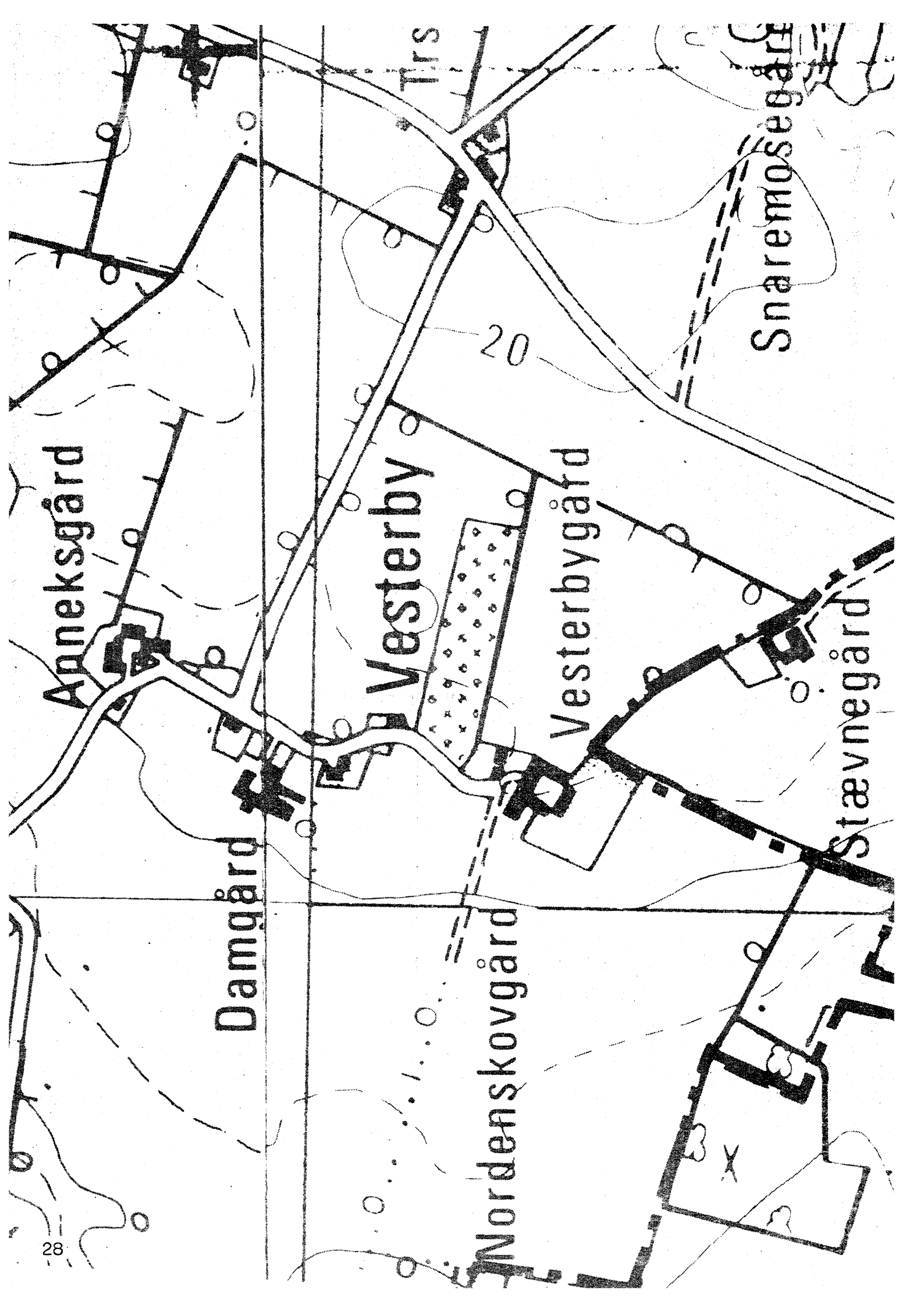
Vesterbygård

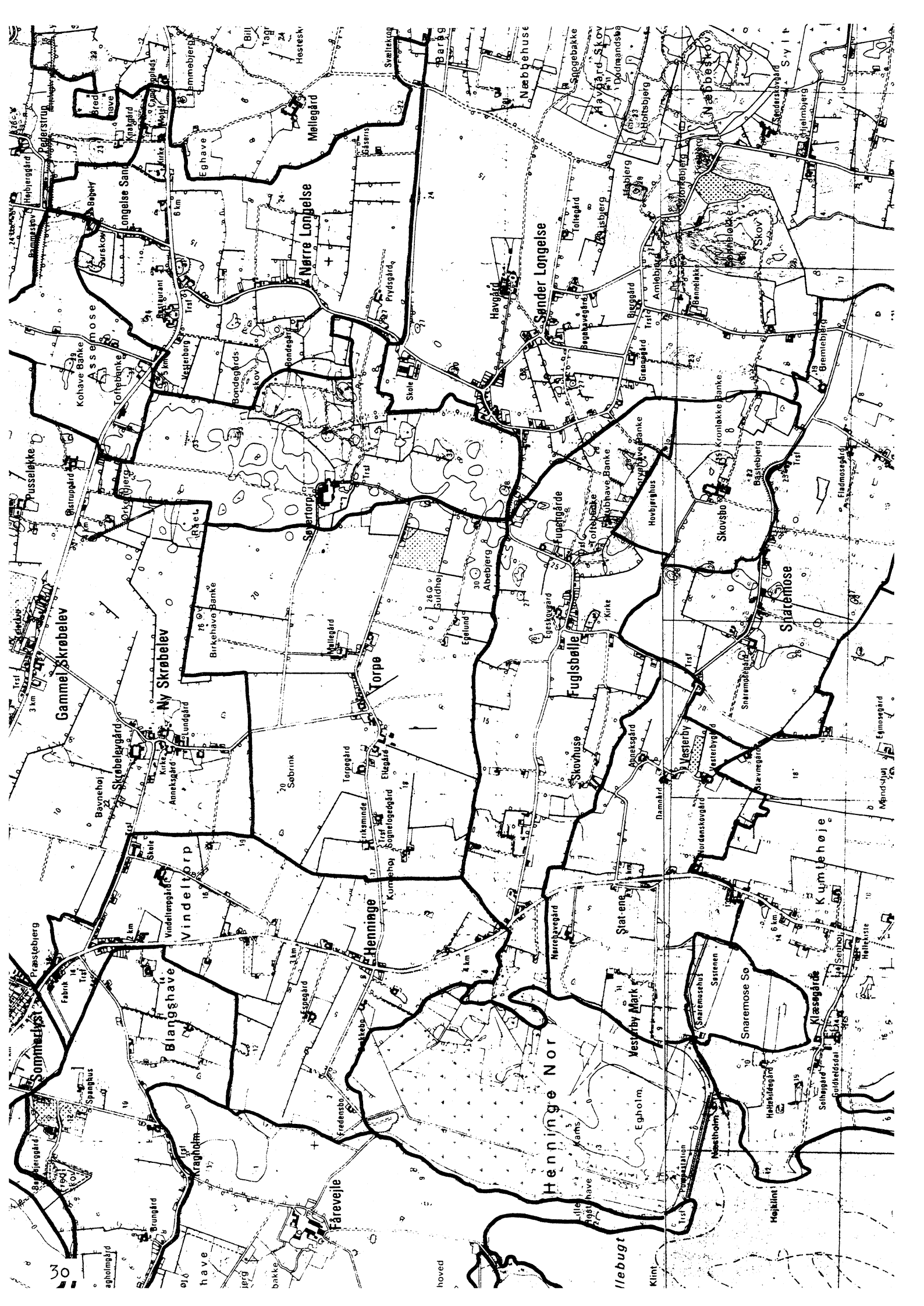
Stævnegård

Snaremosgård

Trs

20

Asse-
mose

Nr. Longelse

Møllegård

Sdr. Longelse

Søvedtorp

Skovsbo

Osterby

Ny Skrobelev

Torpe

Fuglsbølle

Nesterby

Kragholm

Henninge

Henninge Nor

Fårevejle

Snaremosel
Sø

ØSTERBY

FYNS AMT	Herred: Langeland, Sdr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
-----------------	-----------------------------------	------------------------------	----------------------------

Navn: Østerby	Navnetype: -by
-------------------------	--------------------------

Bemærkninger:
Østerby er nævnt første gang 1460 i formen Østerby, Øsherby. Efterleddet er by, glda. by, som i de fleste tilfælde betyder landsby.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
---	---

Bemærkninger:
En udflytterbebyggelse er en landsby, som er opstået ved udflytning fra en adelby. Sidstnævnte er i dette tilfælde Fuglsbølle.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Langeland Sdr. Herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fodslette
----------	-------------------------------------	-----------------------	--------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byen er på korttegningsstidspunktet (1810) opløst, idet kun 1 gård ligger tilbage og slet ingen huse i byen er tegnet på kortet. Men det kan formodes, at bebyggelsen har ligget langs den nord-syd-gående vej.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby agerorientering skovorientering åorientering
 randby engorientering kystorientering

Engområde lige op til byen på vestsiden - i den vestlige del ligger de to Snaremossegårde.

c. Udskiftning

år: 1788 figur: Blokudskiftning, store men uregelmæssige blokke.

d. Udflytning

- ved udskiftningen 5 gårde.
 efter udskiftningen
 Flyttet ud i hele ejerlavet.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
 vangeantal: 3 + 1 sås årligt.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: G. Langeland. Moræneflade med hatformede bakker. Områder med sen-glacialt ler.

jordbund: Moræneler i den vestlige del. Ferskvandssand og -ler i den østlige del.

naturlig afgrænsning: Mod øst, men ellers ikke.

- overvejende
 overvejende ager med større indhold af eng og skov.

blandingsøkonomi med
 Engområder i den Ø-del - skovpartier V for byen.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Sdr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
----------	----------------------------	-----------------------	---------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Kun 1 gård tilbage i byen samt nogle huse syd herfor langs vejen, som er uforandret. Toftesystemet er opløst.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred: Langeland, Sdr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
-----------------	----------------------------	-----------------------	---------------------

STATISTIK

Areal: 302 ha, heraf opdyrket i 1682: 37%							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		26	31				
Bebyggelsesenheder: (incl. Fladmose)							
		1610	1664	1688	1787 ¹⁾	1844	1903
Gårde:		9	8	7	8	6	5
Huse:		2			8		
Huse m/ jord:			1			5	5
Huse u/ jord:						2	4
I alt:		11	9	7	16	13	14
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
1664 ²⁾			3	1			
(67%)	1688	5	2		3,7		
(50%)	1844	4	2	-	3,7		
(60%)	1903	2	3	-	4,0		
Folketal:							
		1787 ¹⁾	1845	1901			
	Voksne:	45	59	55			
	Børn:	36	26	37			
	I alt:	81	85	92			

1) Incl. Snarelose

2) af de 4 kendte

FYNS AMT	Herred: Langeland Sdr. Herred	Kommune: Sydlangeland	Sogn: Fodslette
----------	-------------------------------------	--------------------------	--------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			4	1	3		1	
1844	3	6			1	1	2	
1903	5	9						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 302 ha store ejerlav (incl. Snarelose) var i 1688 opdyrket 37%. Byen havde da trevangsbrug og takseredes til 26 tdr.htk. i 1688, hvilket vel på grund af øget opdyrkning - steg til 31 tdr. i 1844. Østerby er udflyttet og udparcelleret af Fuglsbølle. I ejerlavet er i senmiddelalder anlagt enestegårdene Fladmose (i 1600-tallet en dobbeltgård på ialt 3 tdr.htk.) og Snarelose. Snarelose er formentlig oprindelig et væbnergods. I 1583 var gården på 21 tdr.htk., og den var da pantegods under Fårevejle med et tilhørende gods på bl.a. 2 gårde i Østerby og Fladmose. I 1600-tallet blev også Snarelose delt i 2 gårde.

Hovedgården Skovsbo, der med sikkerhed kan belægges fra 2 halvdel af 1500-tallet har gjort indhug i ejerlavet. Hovedgården var i 1664 på 25 tdr.htk.

Østerby blokudskiftedes i 1788 og siden er 5 gårde udflyttet.

I 1460 omtales en væbner i Østerby. Muligvis er det dette tidligere væbnergods - bestående af 3 gårde i Østerby og 1 i Fladmose, som kronen erhverver i 1642. Under Fårevejle hørte i 1583, som nævnt, Snarelose, 2 gårde i Østerby og 1 i Fladmose. I 1664 var hovedparten af dette gods erhvervet af den indensogns hovedgård Skovsbo. Med afhændelsen af Tranekær len i 1672 medfulgte de 4 krongårde i Østerby og Fladmose, men i 1766 var Tranekær grevskabs andel nede på 2 gårde, medens Fårevejle havde de 2 Snarelose-gårde og 1 gård i Fladmose. Skovsbo havde da 3 gårde og 4 huse. Overgangen til selveje skete etapevis, men var afsluttet i 1903.

Antallet af gårde (incl. Fladmose) lå i 1600-1700-tallet på 7-9, men faldt herefter til 5, ligesom hus- og befolkningstal stagnerede i det 19. årh.

Gårdene var i 1688 små. Byen synes kun udsat for mindre lodsejervise egaliseringer.

FYNS AMT	Herred: Langeland Sdr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Fuglsbølle
----------	-------------------------------------	---------------------------	-------------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse.

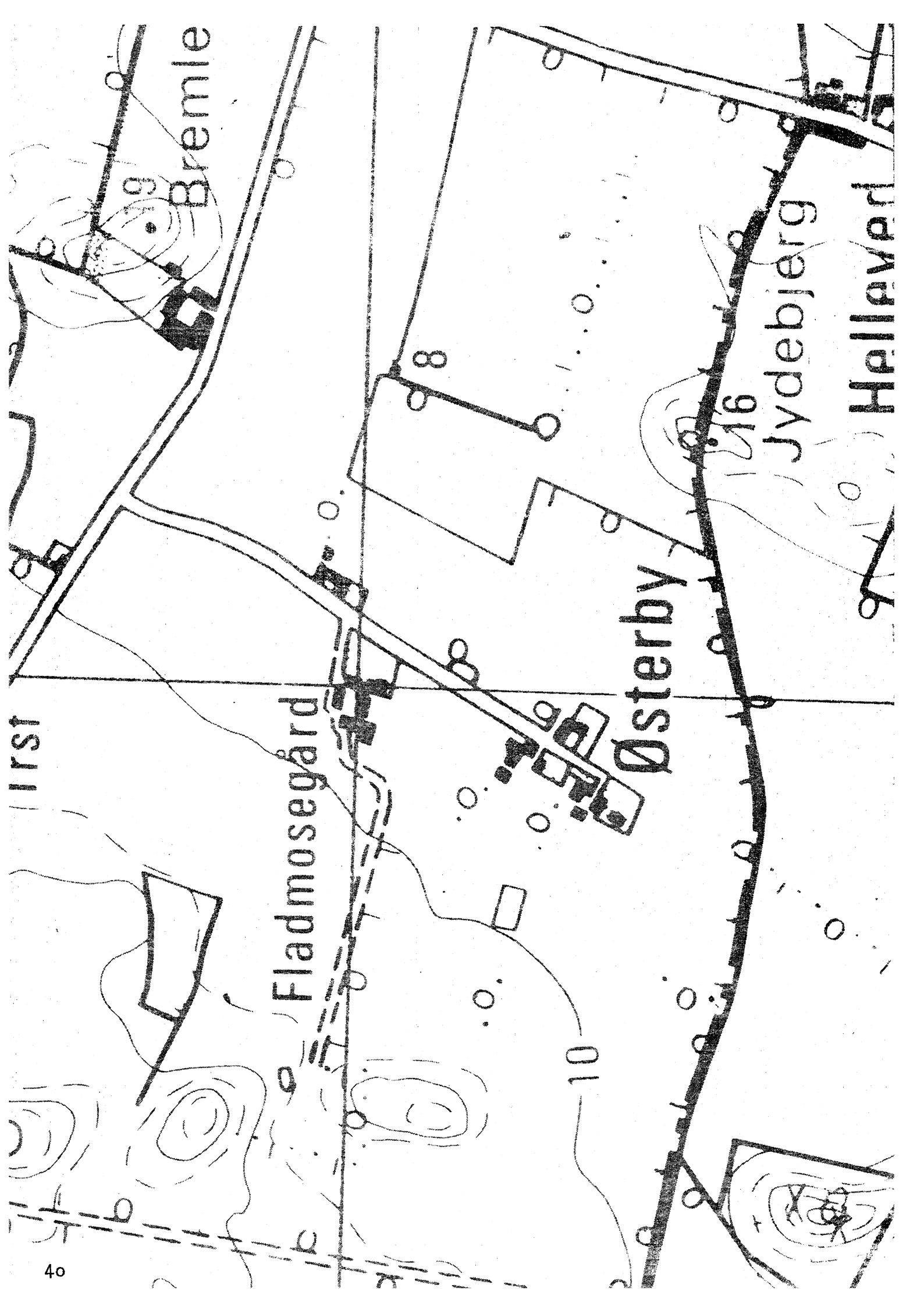
1. Anlægstype. Den lille udflytterby er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen har formentlig været slynget vejby men byen er tidligt opløst. I det langstrakte kuperede ejerlav er anlagt enkelt- (senere dobbelt) gårdene Fladmose og Snaremse. Den sidste synes at være væbnergård i senmiddelalder. Senere er hovedgården Skovsbo udparcelleret og har gjort et mindre indhug i ejerlavet.

2. Udviklingstype. En del af byen fulgte i senmiddelalder Snaremse-gård. En anden part har muligvis hørt til en væbnergård i Østerby. Denne part erhvervedes i 1642 af kronen. Nabohovedgården Skovsbo samledes i 1600-1700-tallet 3 gårde og en række huse i byen. Påfaldende nok stagnerede bebyggelsen i det 19. årh, trods en etapevis overgang til selveje.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er opløst.
- 2) Kulturlandskabet har ikke bevaret hegn af betydning.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: flere frilagte gårdtomter.

irst

Bremle

Fladmosegård

Østerby

Jydebjerg

Helleved

821480 ac

No. 7
34760 ac

No. 5
99500 ac

No. 10
185720 ac

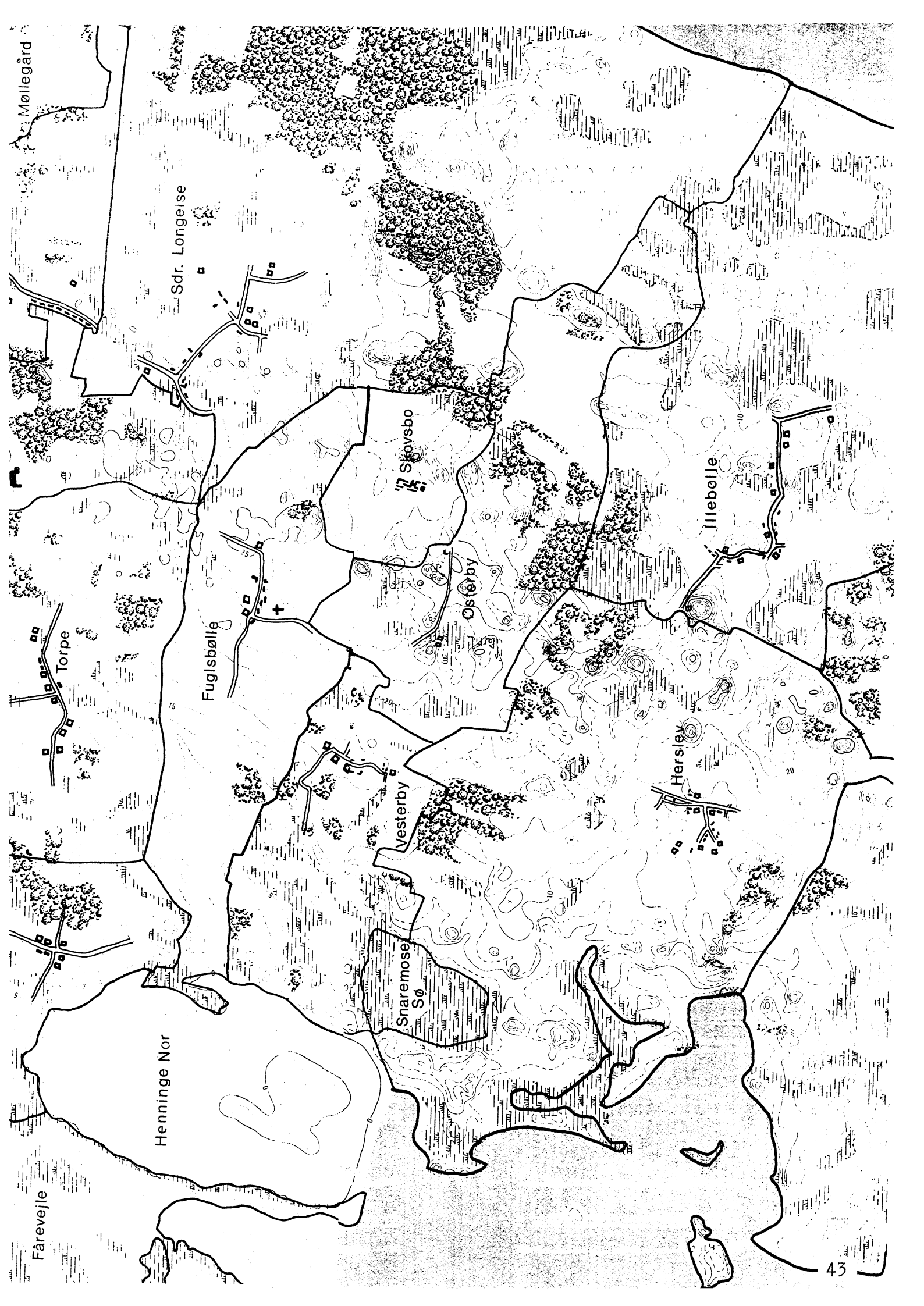
No. 10
84500 ac

No. 7
544599 ac

973250

72

1005 5 1919
1005 5 1919

Møllegård

Sdr. Longelse

Skovsbo

Illebojle

Torpe

Fuglsballe

Østerby

Hørstev

Vesterby

Snaremoser Sø

Henninge Nor

Fårevejle

ASSEMOSE

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
-----------------	---	------------------------------	--------------------------

Navn: Assemose	Navnetype: -mose.
--------------------------	-----------------------------

Bemærkninger:

Assemose er nævnt første gang 1472 i formen Assemose. Forleddet er uvist. Efterleddet er mose.

Anlægstype: Udflytterby.	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
------------------------------------	---

Bemærkninger:

En udflytterby er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby. Sidstnævnete er N. Longelse.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
----------	------------------------------------	-----------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Der er kun 2 gårde tilbage i byen (1 er nedlagt) og der er intet nyt byggeri opstået i byen, som derved er opløst som landsby. Vejforløbet er uforandret, men tofteskellene er opløst.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Skov V for byen.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
----------	------------------------------------	-----------------------	-------------------

STATISTIK

Areal: 74 ha, heraf opdyrket i 1688: 42%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		21	13				
Bebyggelsesenheder:							
		1664	1688	1787	1844	1903	
Gårde:		3	3	3	3	2	
Huse:							
Huse m/ jord:					1	5	
Huse u/ jord:						2	
I alt:		3	3	3	4	9	
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
1664							
67%	1688	1		2	7,1		
100%	1844	3			4,0		
100%	1903	2			4,0		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
Voksne:		13	15	33			
Børn:		5	9	4			
I alt:		18	24	37			

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
-----------------	---	------------------------------	--------------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			1				2	
1844							3	1
1903	2	7						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 74 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket 42%. Byen havde da trevangsbrug og takseredes for 21 tdr.htk. mod kun 13 tdr. i 1844. Byen er udflyttet og udparcelleret fra Nr. Longelse.

Assemose blokudskiftedes fra 1810-16 og siden er nedlagt en enkelt gård i byen, der herefter kun består af 2 gårde og har mistet sit landsbypræg.

I 1400-tallet erhvervede Skt. Knuds Kloster 1 gård i byen. Denne lå endnu i 1664 under klosterlenet, men kom siden til Fårevejle hovedgård i nabosognet. Allerede i 1472 havde Fårevejle en enkelt gård i byen. I 1664 var hovedgården nået op på 2 gårde, og i 1767 var alle 3 gårde samlede og egaliserede på $7-1-0-1\frac{1}{3}$ tdr.htk.

Endnu i 1844 lå byen samlet som fæstegods, men i 1903 var overgangen til selveje afsluttet.

Antallet af gårde var i 1664 til 1844 på 3, men faldt herefter til 2. Efter den sene overgang til selveje voksede hus- og befolkningstallet i normalt omfang.

Gårdene var i 1688 forholdsvis store. Byen egaliseredes inden 1767.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
-----------------	------------------------------------	-----------------------	-------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Interesse.

1. Anlægstype. Den lille udflytterby er randplaceret i sit ejerlav og har ager/eng-orientering. Byformen er den almindelige forekommende slynget-vejby type.
2. Udviklingstype. Byen samledes gradvis underhovedgården Fårevejle i nabosognet Skrøbelev, og den egaliseredes inden 1767. Overgangen til selveje skete sent, men ledsagedes af ekspansion i normalt omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er delvis opløst og har mistet sit landsbypræg.
2. Kulturlandskabet har bevaret et større skovareal, men kun få hegn.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: 1 frilagt gårdtomt.

Kohave Banke

Assemose

Toftebanke

Restaurant

Vesterborg

Trsf

5 km

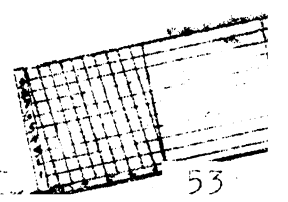
29

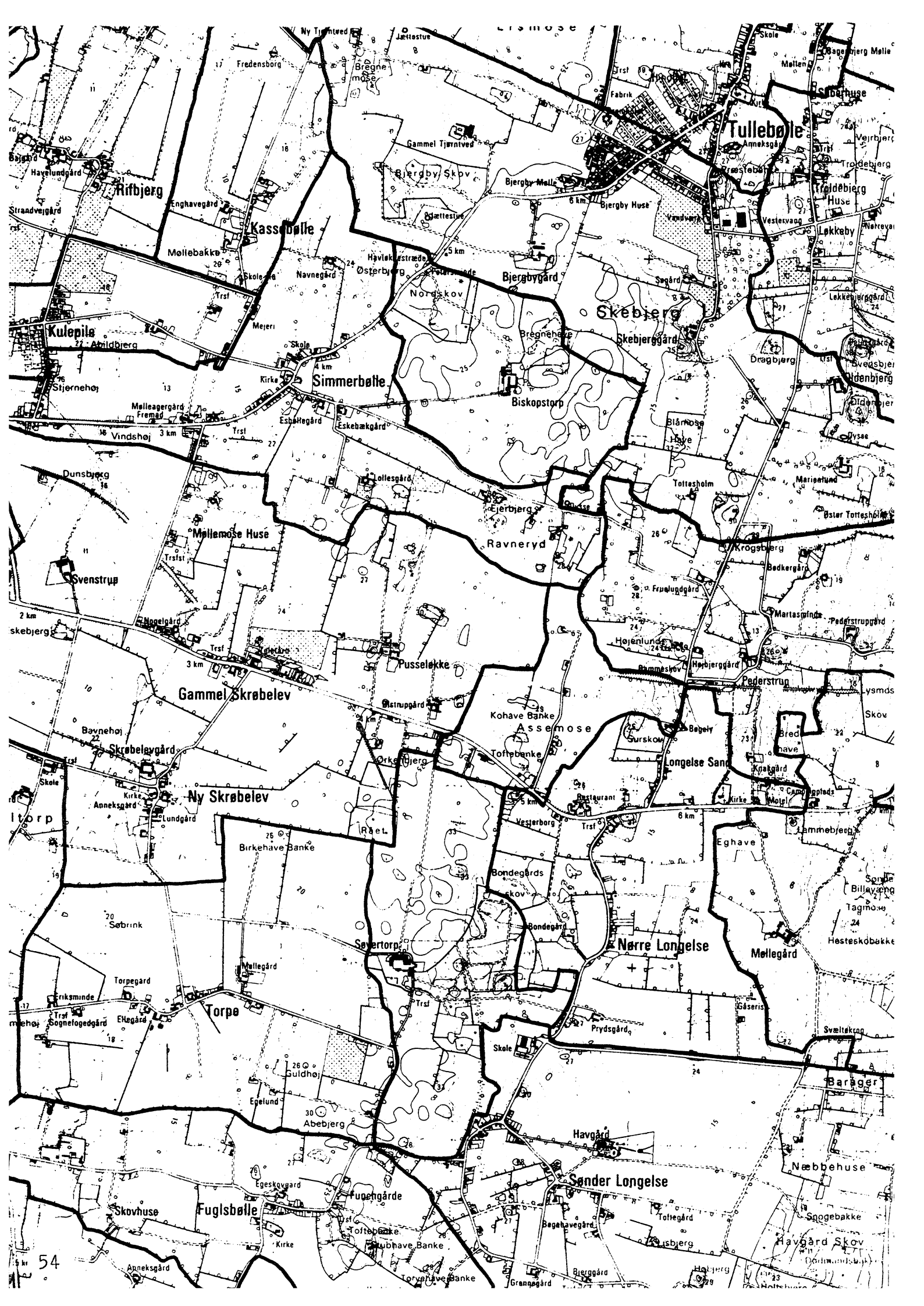
32

26

Handwritten notes in the top left corner, possibly indicating a date or location.

Handwritten text at the top center, including the number "122.180 1/2".

Tullebølle

Skebjerg

Simmerbølle

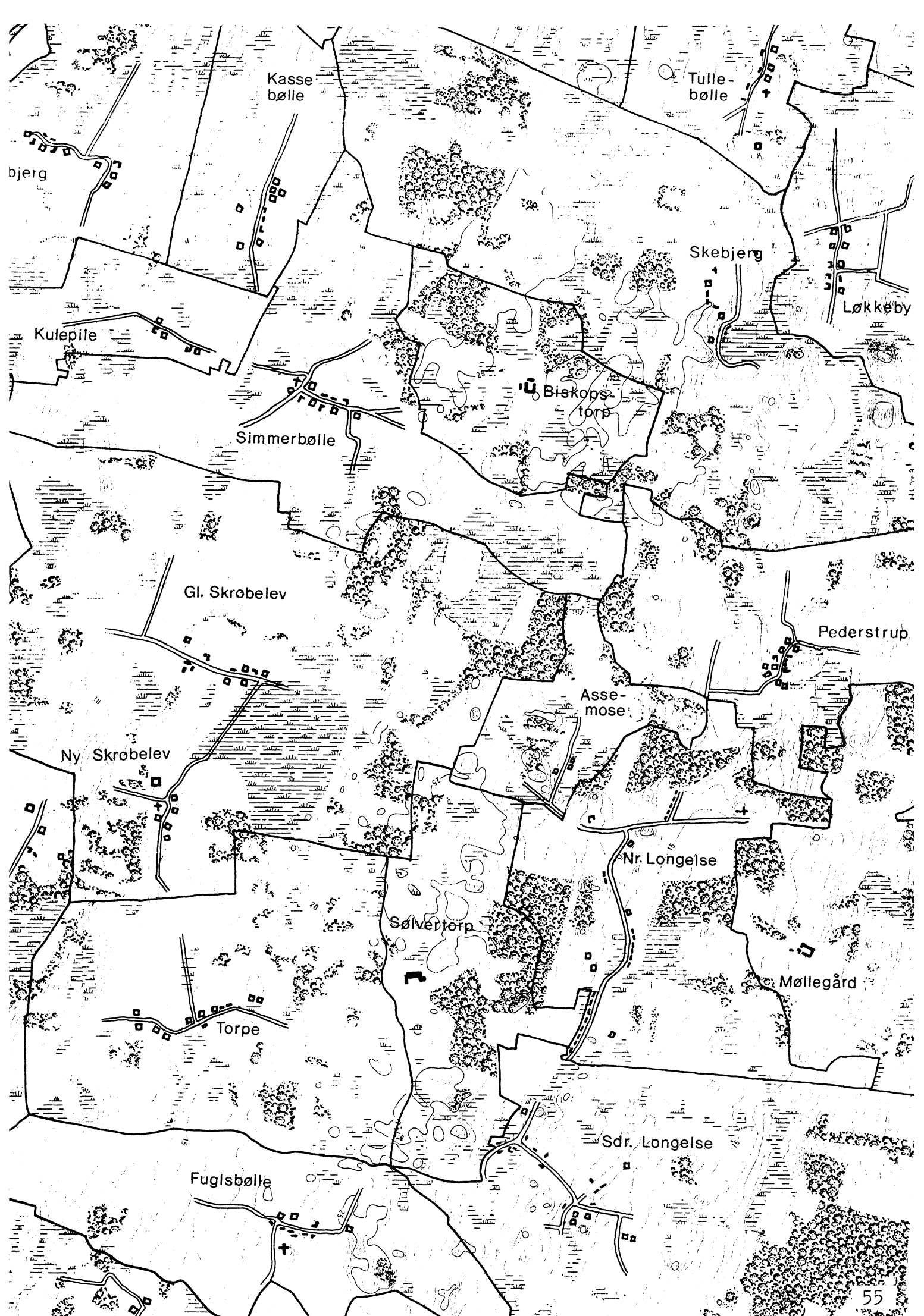
Gammel Skråbelev

Ny Skråbelev

Nørre Longelse

Sander Longelse

Fuglsbølle

NR. LONGELSE

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
-----------------	------------------------------------	---------------------------	-----------------------

Navn: Nørre Longelse	Navnetype: hals.
------------------------------------	--------------------------------

Bemærkninger:

Nørre Longelse er nævnt første gang o. 1231 i formen Liungæhals. Forleddet er en form af navneordet, glda. liung, som betyder lyngbevokset område. Efterleddet er hals, som almindeligvis betyder "smal sækning i højdedrag".

Anlægstype: Adelby m. kirke.	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
--	--

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
----------	------------------------------------	---------------------------	-----------------------

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. By-tomten Slyngtet vejby.

Byens 5 gårde ligger spredt med meget store afstande langs den nord-syd-gående slyngede vej - flere gårde ligger et stykke fra vejen. Huse-
ne er delt i 3 grupper. 2 grupper ligger meget tæt inden for gruppen
langs den nord-syd-gående vej, 1 gruppe ligger nordligst i byen langs
en nord-syd-gående vej lige vest for kirken, der ligger helt isoleret.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby agerorientering skovorientering åorientering
 randby engorientering kystorientering

c. Udskiftning
år: 1802 figur: Blokudskiftning, store, men uregelmæssige figurer.

d. Udflytning

ved udskiftningen
 efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: 2-vangsbrug rotation: 2/2
vangeantal: 5

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: G. Langeland. Moræneflade med hatformede bakker og områder
med sen-glaciært ler.

jordbund: Områder med moræneler, ferskvandsler, -sand og smeltevands-
ler.

naturlig afgrænsning: Til ingen sider.

overvejende
 overvejende ager med større indhold af skov og eng.
 blandingsøkonomi med
Eng øst for byen - skov vest og nord for byen.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
-----------------	------------------------------------	-----------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING**a. By-tomten** velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

80% af gårdene ligger på samme sted som ved udskiftningen (1 er nedlagt). Derimod er den sydlige husrække opløst, mens de to andre husbebyggelser er helt intakte. Der er kun sket begrænset nybyggeri i området vest for kirken. Vejnettet er stort set intakt og ligeså toftestrukturen hvor bebyggelsen stadig eksisterer.

b. Skelsystem vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del af udskiftningshegnene.

c. Ressourceområde større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Skov V og N for byen.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
----------	------------------------------------	-----------------------	-------------------

STATISTIK

Areal: 232 ha. heraf opdyrket i 1688: 70%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		64	38				
Bebyggelsesenheder:							
		² 1610	² 1664	1688	1787	1844	1903
Gårde:		⁴ 25	⁵ 22	10	5	³ 9	³ 6
Huse:		15			38		
Huse m/ jord:			6	2		25	19
Huse u/ jord:			2	³ 9		11	24
I alt:		40	30	³ 21	43	³ 45	³ 49
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
38%	¹⁺² 1664	5	2	6			
40%	1688	4	5	1	6,3		
60%	1844	5	2	1	3,4		
50	1903	3	2	1	5,5		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	119	154	158			
	Børn:	49	120	94			
	I alt:	168	274	253			

1 af de 13 kendte.

2 Longelse

3 Foruden Åsgård, Lysemose og Tagemose

4 Foruden Åsgård, Lysemose og Tagemose

5 Foruden Åsgård, Lysemose og Bønneløkke.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
----------	------------------------------------	---------------------------	-----------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Interesse.

1. Anlægstype. Kirke-adelbyen Longelse er delt i en Nørre og en Søndre del, der dog ofte opfattes undet ét som følge af den løst opbyggde langstrakte slyngede-vejby, der har glidende overgang mellem de to dele. Kirken ligger isoleret i den nordlige del. Af det oprindelige ejerlav er udparcelleret en række torper og enestegårde, hvoraf 2 (Søvertrop og Møllegård) blev til hovedgårde og afstedkom en række indhug i ejerlavet.
2. Udviklingstype. I 1664 ejede kronen størsteparten af byen, men godset afhændedes sammen med Tranekær i 1672. Som følge af hovedgårdseksponering mindskedes ejerlavets areal og gårdtal stærkt i 1600-1700-tallet. Overgangen til selveje skete trinvis og ledsagedes af moderat ekspansion. Byen synes aldrig egaliseret.

Sammenfattende drejer det sig om en noget atypisk anlægstype med enkelte udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er delvis bevaret, men landsbypræget er i nogen grad tabt.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret skove og en del udskiftningshegn.
- 3) Særlige relikter: kirke.
- 4) Arkæologiske interesser: 1 frilagt gårdtomt.

vanskeligt at følge gårdtallet som følge af enestegårdene og den flydende grænse til Sønder Longelse. Det synes dog snarest at være reduceret fra 1688 til 1903 vel igen som følge af hovedgårdseksponen. Til gengæld stiger hustallet betragteligt i 1700-tallet, hvorimod hus- og befolkningseksponen i det 19. årh. er ret moderat.

Gårdene var i 1688 af normal størrelse. Byen synes aldrig egaliseret.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
-----------------	------------------------------------	---------------------------	-----------------------

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			14	8	4		4	
1844	5	17			4	9		10
1903	6	43					4	

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 232 ha store ejerlav var i 1688 tilsyneladende opdyrket 70%. Tallet er dog givetvis fejlagtigt og skyldes, at hovedgården Møllegård og Søvertorp har udvidet deres areal på landsbyens bekostning i den mellemliggende periode. Nørre Longelse havde tovangsbrug og takseredes i 1688 til 64 tdr.htk. og i 1844 kun til 38 tdr.htk.

Nørre og Sønder Longelse har karakter af en delt adelby, der på grund af den langstrakte uregelmæssige bytomt næsten er sammenbyggede. De to byen opfattedes derfor ofte under ét. Kirken ligger isoleret i Nr. Longelses ejerlav.

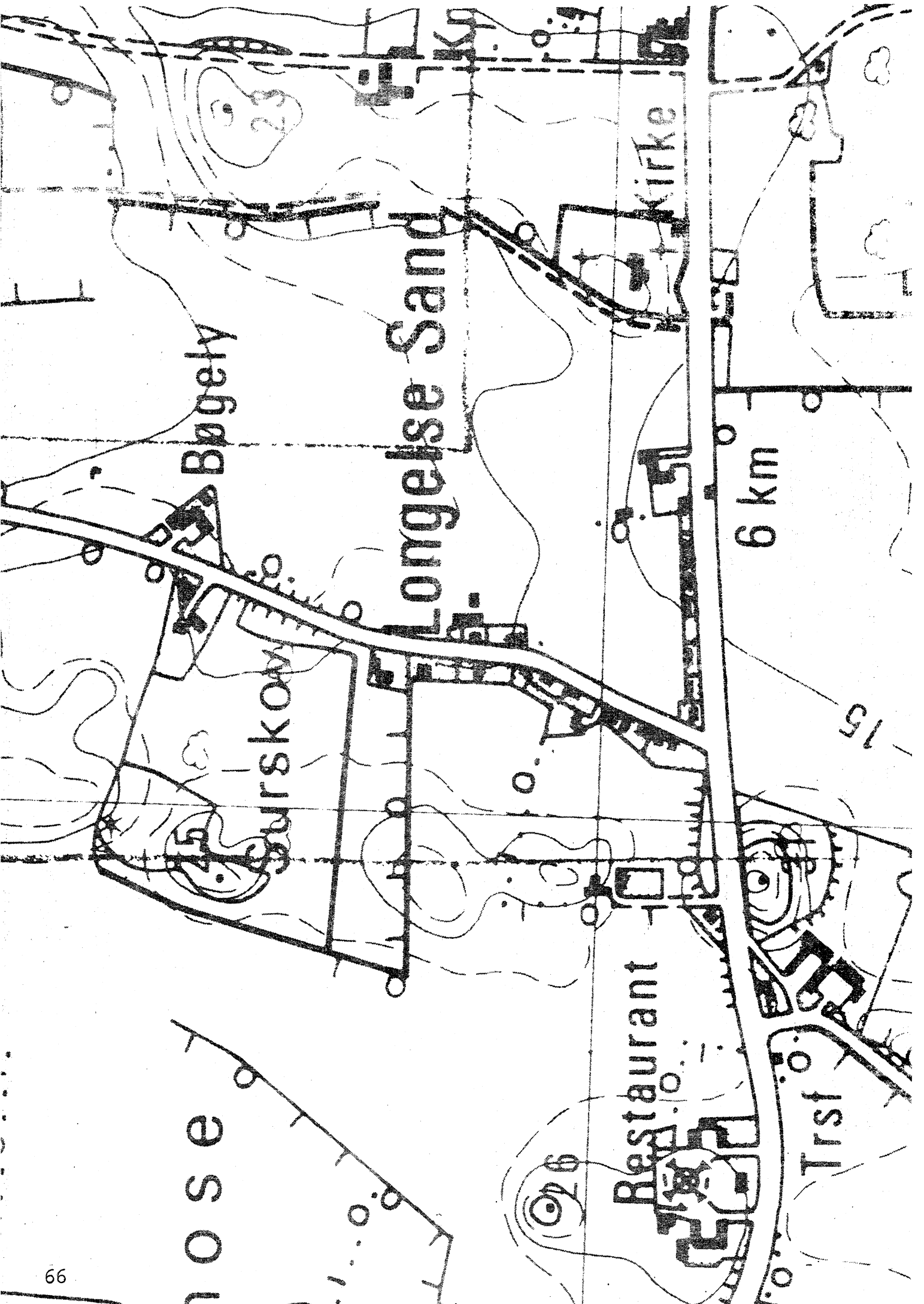
Af det oprindelige ejerlav er udparcelleret Søvertorp, Assemose, Pederstrup, Spodsbjerg, Møllegård og en række enestegårde. Møllegård omtales som hovedgård fra 2. halvdel af 1500-tallet. I 1688 var Møllegård kun på 12 tdr.htk., men snart efter udvidedes den med gårdene Lysemose og Åsgård samt andet gods. Søvertorp synes at have været hovedgård med voldsted i middelalderen. Den genoprettedes som hovedgård i 1700-tallet og havde i 1806 34 tdr.htk.

Longelse blokudskiftedes i 1802.

Allerede i 1200-tallet havde kongen besiddelse i Longelse. I 1510 var Tranekærs andel 5 selvejergårde og 3 fæstegårde. Omkring 1450 erhvervede Skt. Knuds Kloster gods i byen. Dalum kloster havde i 1533 Priorgård, nuværende Bondegård. Hertil kom 1 præstegård og 1 kirkegård, men byen synes dog ved reformationen at have været domineret af adelsbesiddelser. Indtil 1472 havde Fårevejle 2 gårde i Longelse. I perioden fra 1579 til 1642 erhvervede kronen 2 gårde og 3 bol i Longelse, og i 1664 var kronens andel (incl. præste-, kirke- og kloster-gods) på 14 gårde og 8 huse, medens den indensogns hovedgård Møllegård havde 4 gårde (foruden enestegården Lysmose) og Nedergård havde 3 gårde. Da Tranekær bortsolgtes i 1672 medfulgte 10 gårde, 2 bol og 1 hus i Longelse. I 1766 var Tranekærs andel fortsat 10 gårde og 15 huse. Søventrop havde i 1806 7 huse i Longelse. I 1844 var overgangen til selveje vidt fremskredet, men der var stadig i 1903 4 gårde i fæste.

Antallet af gårde i hele Longelse synes at falde fra 1610 til 1664 formentlig i forbindelse med hovedgårdseksponering. Det er i øvrigt

rose

Bøgelv

Løngelse Sand

Kirke

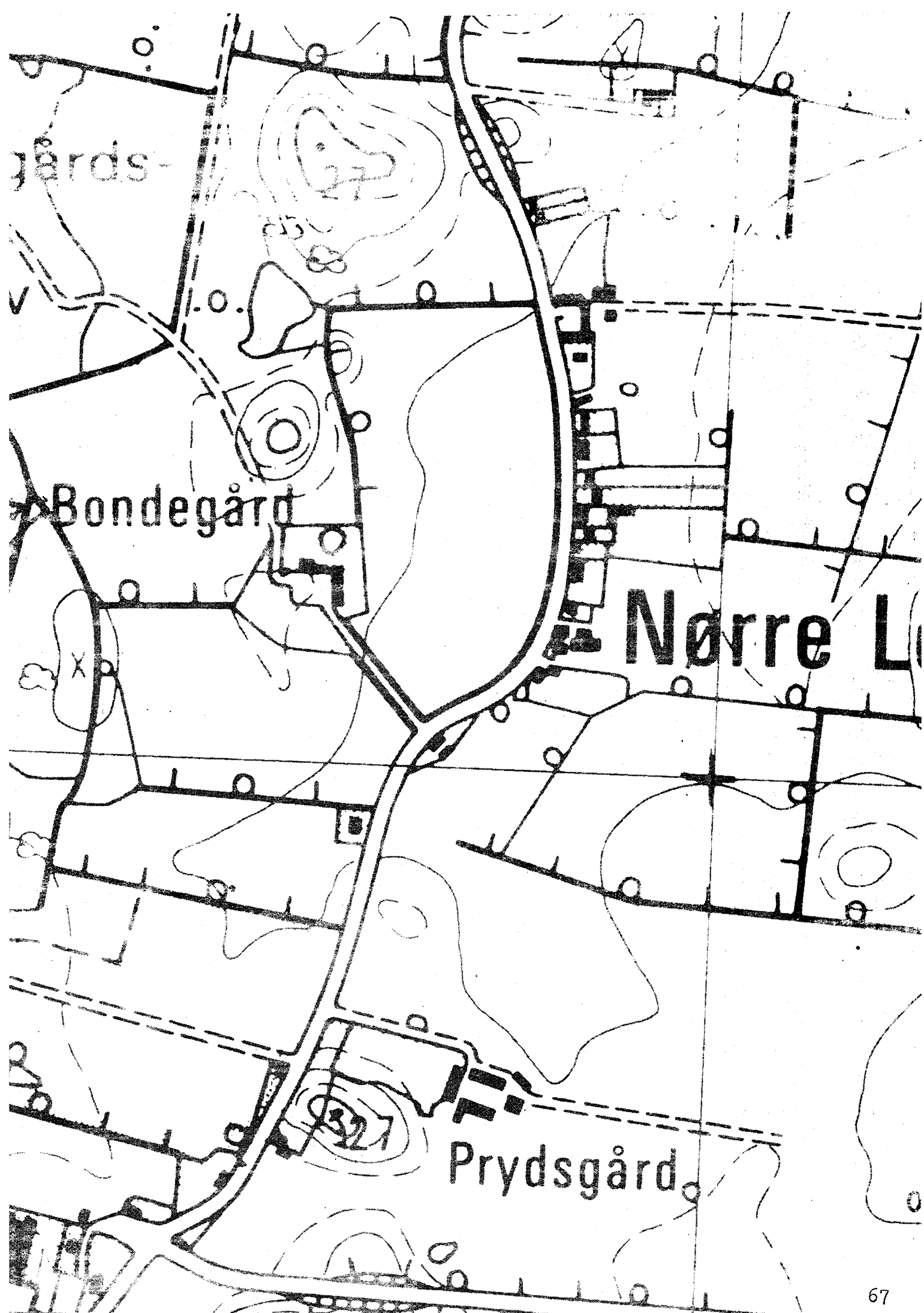
6 km

Restaurant

Trst

Surskov

15

B.6.

2000

Hans. A. ...

3.5

8.150

1.2A

377.970

6.5110

10.110

4.7.21

710.550

Marie ...

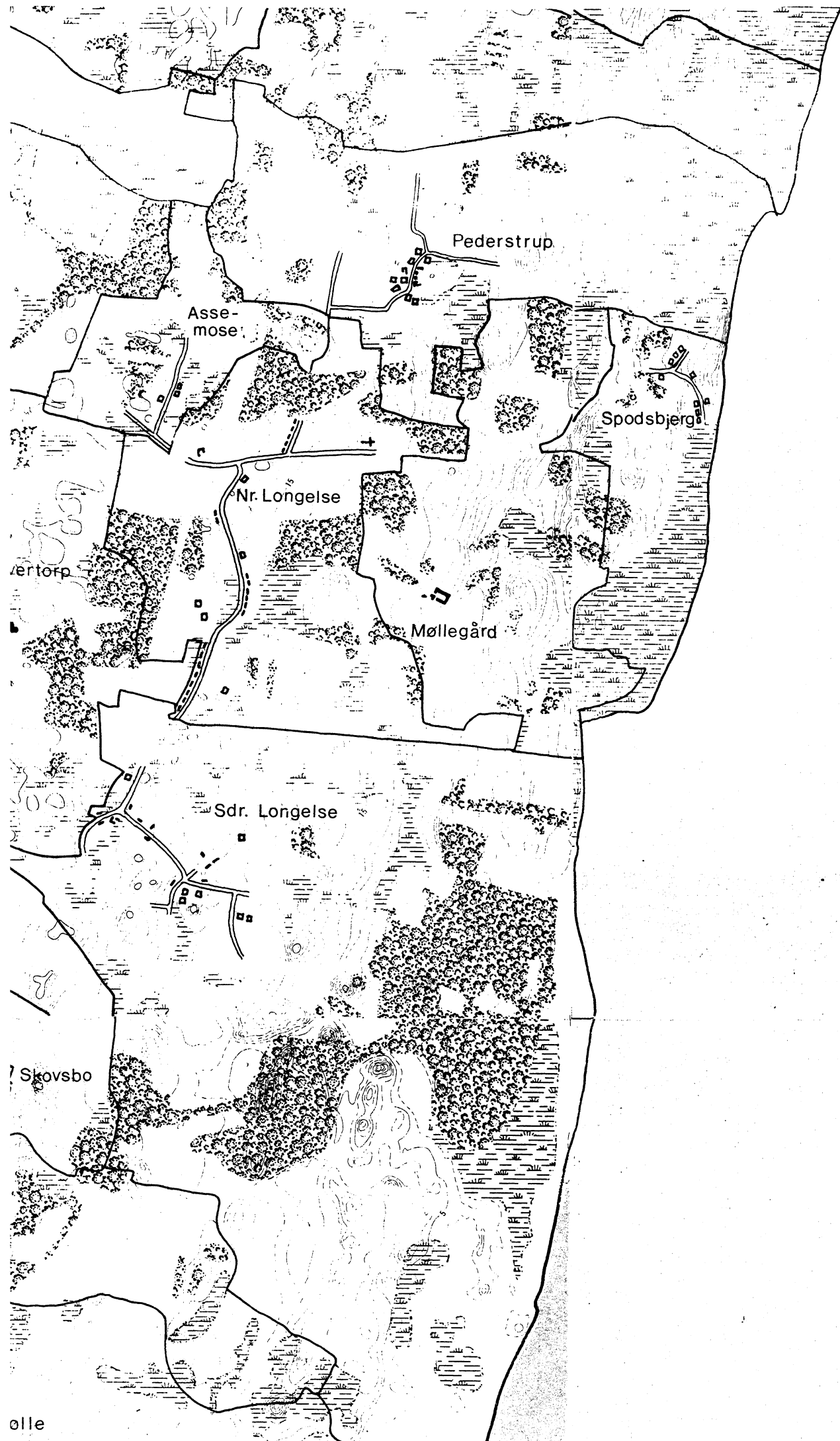
N. Jans

1.0.50

Fruit ...

5.7

67.550

Pederstrup

Asse-
mose

Spodsbjerg

Nr. Longelse

Vortorp

Møllegård

Sdr. Longelse

Skovsbo

olle

SDR. LONGELSE

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
-----------------	---	------------------------------	--------------------------

Navn: Søndre Longelse	Navnetype: hals.
---------------------------------	----------------------------

Bemærkninger:

Sønder Longelse er nævnt første gang 1469 i formen Syndre liunigelse. Forleddet er en form af navneordet glda. liung, som betyder lyngbevokset område. Efterleddet er hals, som almindeligvis betyder "smal sænkning i højdedrag".

Anlægstype: Delt adelby	Anlæggelsestidspunkt: Overgangen vikingetid-middelalder.
-----------------------------------	--

Bemærkninger:

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
----------	------------------------------------	-----------------------	-------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Uregelmæssig vejforteby. (!)

5 af byens gårde og nogle huse ligger tæt samlet omkring en vejforte. Langs tre af vejene der udgår fra vejforten, ligger nogle gårde. Mod nord en større gård med flere huse omkring sig, mod øst den store Havgård, også med flere huse langs, mod sydøst en mindre gård. Vest for selve bykernen ligger en vindmølle.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby agerorientering skovorientering åorientering
 randby engorientering kystorientering
 Engområder omkring landsbyen.

c. Udskiftning

år: 1802 figur: Blokudskiftning, uregelmæssige blokke i figur.

d. Udflytning

ved udskiftningen 3 gårde.
 efter udskiftningen 3 gårde.
 Flyttet S for byen.

ØKONOMI

a. Vangesystem	driftssystem: 2-vangsbrug	rotation: 2/2
	vangeantal: 5	
b. Ressourceområdets sammensætning		
landskabsform:	G. Langeland. Moræneflade med hatformede bakker, terræn-skrænter, områder med sen-glacialt ler og naturskabt marint forland ved kysten.	
jordbund:	Overvejende moræneler. Områder med smeltevandsgrus, fersk-vandssand og -ler mod V.	
naturlig afgrænsning:	Mod Ø, SV og delvis V - ellers ikke.	
☐ overvejende		
☒ overvejende	ager med større indhold af skov, eng og kyst.	
☐ blandingsøkonomi med	Store skovarealer syd og øst for byen, eng omkring og vest og øst for byen.	

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
-----------------	------------------------------------	---------------------------	-----------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Kun 3 gårde tilbage spredt over byen (herunder den store Havgård) - resten er udflyttet eller nedlagt. Der er ikke sket nybyggeri i den gamle sydlige bykerne. Derimod er der bygget en del nye huse langs den sydgående vej vest i byen (enkelte evt. udflyttet). Vejnettet er ret uforandret, på især vejen fra vejforten op til Havgård. Toftesy-stemet er delvis opløst.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En stor del af udskiftningshegnene.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Skov V og S for byen, større arealer med udstykninger i den S-del af ejerlavet.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
----------	------------------------------------	-----------------------	-------------------

STATISTIK

Areal: 656 ha, heraf opdyrket i 1688: 35%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		90	89				
Bebyggelsesenheder: Incl. Bønnelykkegård, Barager, Sønderskov og Neppe							
		1610 ¹	1664 ¹	1688	1787	1844	1903
Gårde:		25	23	16	17	13	14
Huse:		15			31		
Huse m/ jord:			6	4		49	43
Huse u/ jord:			2	16		9	24
I alt:		40	31	2 ml. 36	48	71	81
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
36%	1+2 1664	5	2	7			
50%	1688	9	6	1	5,5		
64%	1844	10	1	2	4,8		
72%	1903	12	1	1	4,4		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	139	222	261			
	Børn:	79	154	106			
	I alt:	218	376	367			

1 Longelse incl. Bønneløkke.
2 af de 14 kendte

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
----------	------------------------------------	-----------------------	-------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			14	8	4		5	
1844	3	29				14	10	15
1903	14	53				13		1

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 656 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket 35%. På grund af det nære fællesskab med Nr. Longelse må opdykningsprocenten dog tages med forbehold. Sdr. Longelse havde tovangsbrug og takseredes i 1688 til 90 tdr.htk. og i 1844 tilsvarende til 89 tdr. Nørre og Sønder Longelse har karakter af en delt adelby, der på grund af den langstrakte uregelmæssige bytomt næsten er sammenbyggede. De to byer opfattedes derfor under ét. Sønder Longelse omtales første gang i 1469 i forbindelse med en rebningsforretning. Enestegården Bønneløkke syd for byen omtales fra 1600-tallet.

Sdr. Longelse blokudskiftedes i 1802 og siden er 6 gårde flyttet ud.

Allerede i 1200-tallet havde kongen besiddelser i Longelse. I 1510 var Tranekørs andel 5 selvejergårde og 3 fæstegårde. Omkring 1450 erhvervede Skt. Knuds Kloster gods i byen. Hertil kom 1 præstegård og 1 kirkegård, men Longelse (Sdr. og Nr.) synes dog ved reformationen at have været domineret af adelsbesiddelser. Indtil 1472 havde Fårevejle 2 gårde i Longelse. I perioden fra 1579 til 1642 erhvervede kronen 2 gårde og 3 bol i Longelse, og i 1664 var kronens andel (incl. præste-, kirke- og klostergods) på 14 gårde og 8 huse, medens den indensogns hovedgård Møllegård havde 4 gårde (foruden enestegården Lysemose) og Nedergård havde 3 gårde. Da Tranekær bortsolgte i 1672 medfulgte 10 gårde, 2 bol og 1 hus i Longelse. I 1766 var Tranekørs andel fortsat 10 gårde og 15 huse. Søvertorp havde i 1806 7 huse i Longelse. I 1844 var Tranekørs gods i Sønder Longelse fortsat intakt og endnu i 1903 var der et stort antal fæstehuse i byen.

Antallet af gårde i hele Longelse synes at falde fra 1610 til 1664 formentlig i forbindelse med hovedgårdseksponering. I Sdr. Longelse falder gårdtallet fra 16 i 1688 til 14 i 1903. I 1875 oprettedes Havgård ved sammenlægning af gårdene Bosgård og Havgård. Hus- og befolkningstallet stiger i normalt omfang i forbindelse med overgangen til selveje.

Gårdene var i 1684 forholdvis små. Byen synes aldrig egaliseret.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
----------	------------------------------------	---------------------------	-----------------------

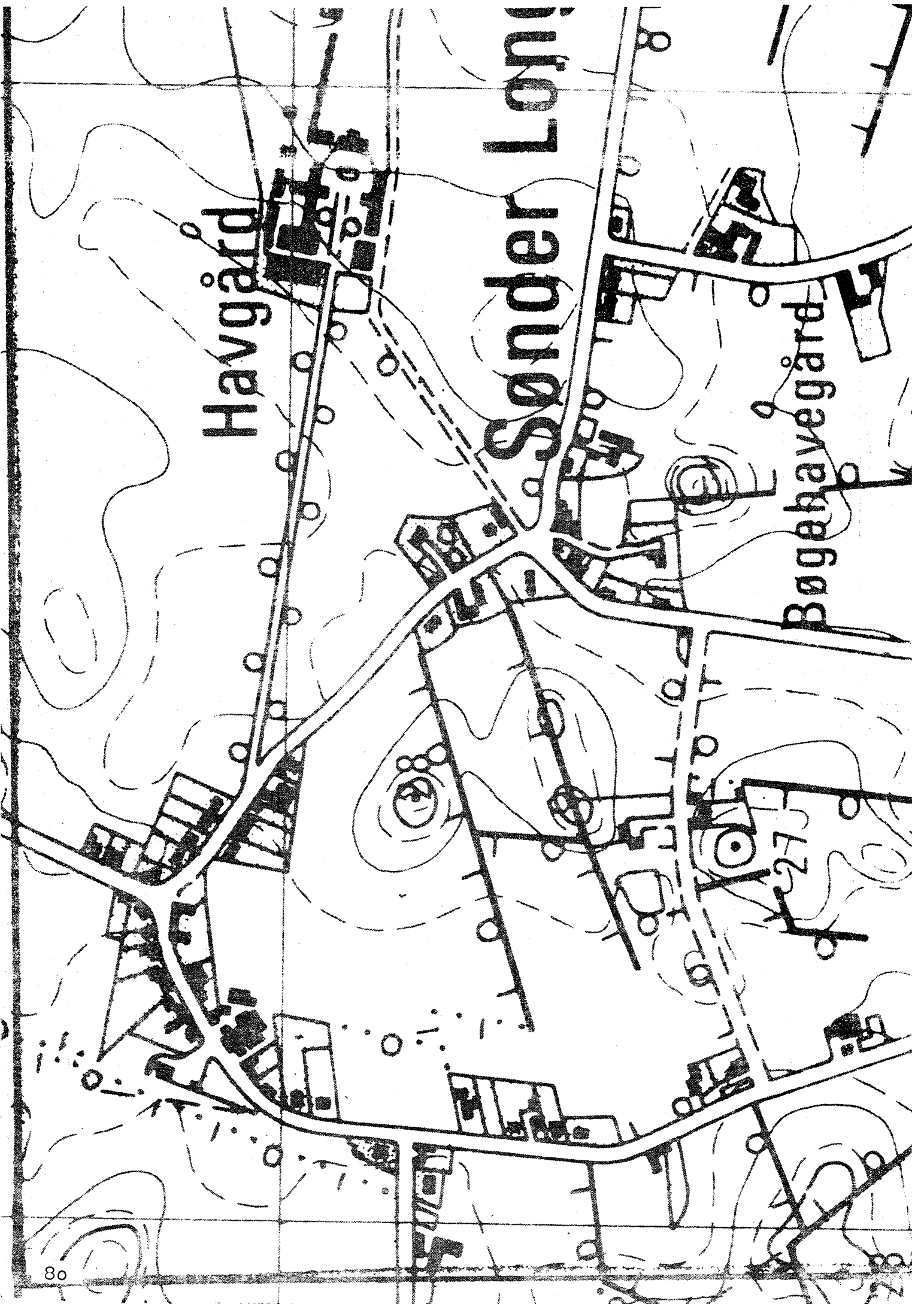
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse.**

1. Anlægstype. Longelse er delt i en Nørre og en Sønder del, der dog ofte opfattes under ét som følge af den løst opbyggede langstrakte vejby, der har glidende overgang mellem de to dele. Den centrale del af Sdr. Longelse er agerorienteret og har form af en uregelmæssig vejforsteby. I ejerlavets sydlige del en enkeltgård Bønneløkke.
2. Udviklingstype. I 1664 ejede kronen størsteparten af de to byen, men godset afhændedes sammen med Tranekær i 1672. Gårdtallet forblev forholdsvis stabilt i Sdr. Longelse fra 1688 til 1903, medens hus- og befolkningstallet steg i normalt omfang i forbindelse med overgangen til selveje i det 19. årh. Byen synes aldrig egaliseret.

Sammenfattende drejer det sig om en meget atypisk anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

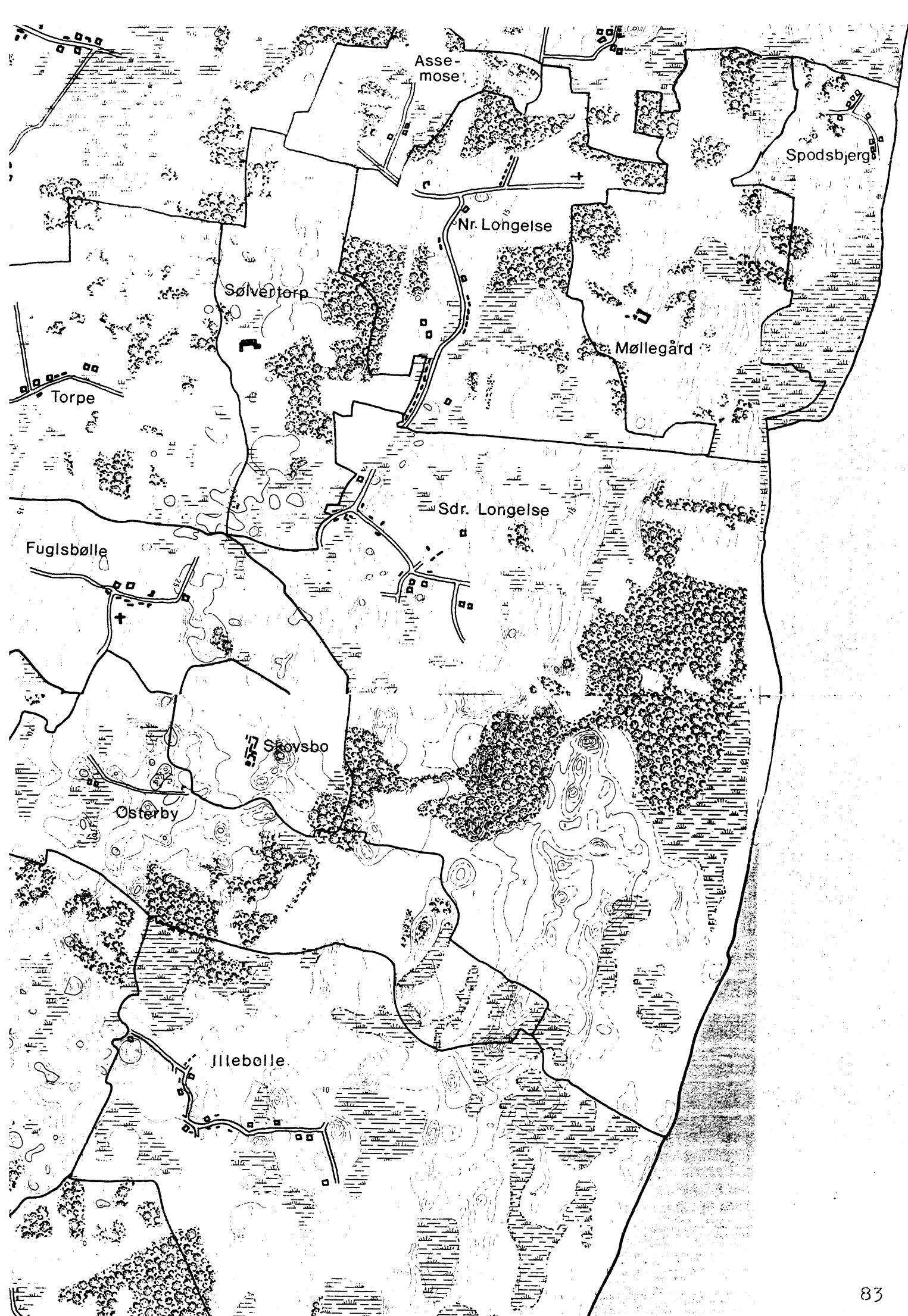
1. Bytomten er opløst.
2. Kulturlandskabet har bevaret større skovarealer samt en stor del af udskiftningshegnene.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: 3 frilagte gårdtomter.

Havgård

Sønder Løng

Bøghavegård

Assemose

Spodsbjerg

Nr. Longelse

Sølvortorp

Møllegård

Torpe

Sdr. Longelse

Fuglsbølle

Skovsbo

Osterby

Jileballe

PEDERSTRUP

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
-----------------	---	------------------------------	--------------------------

Navn: Pederstrup	Navnetype: -torp.
----------------------------	-----------------------------

<p>Bemærkninger:</p> <p>Pederstrup er nævnt første gang 1412 i formen Pædherstrop. Forleddet er en form af mandsnavnet, glda. Petar. Efterleddet er torp, glda. thorp, som betyder udflytterbebyggelse.</p>
--

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
---	---

<p>Bemærkninger:</p> <p>En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby. Sidstnævnte er Nr. Longelse.</p>

<p>Historiske tildragelser:</p>
--

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
----------	------------------------------------	-----------------------	-------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Uregelmæssig vejforsteby. (!)

Af byens 5 gårde ligger de 5 placeret ret regelmæssigt omkring en vejforste og dens udgrening. De 3 øvrige gårde ligger langs den nord-gående vej. Husene ligger langs øst-siden af denne vej. Byen ligger for foden af en bakke mod øst.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby agerorientering skovorientering åorientering
 randby engorientering kystorientering
 Engarealer op til byen.

c. Udskiftning

år: 1792 figur: Blokudskiftning, mange mindre blokke.

d. Udflytning

- ved udskiftningen
 efter udskiftningen 7 gårde.
 Flyttet ud i hele ejerlavet.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1

vangeantal: 3+1 mark sås årligt.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: G. Langeland. Moræneflade med hatformede bakker, hedesletter mod N.

jordbund: Overvejende moræneler. Område med ferskvandssand og -ler mod V. Ferskvandstørve mod Ø.

naturlig afgrænsning: Mod Ø og SØ for byen - ellers ikke.

- overvejende
 overvejende ager med større indhold af eng og skov.
 blandingsøkonomi med
 Eng langs med kysten SØ og NV for byen skov i den V-del.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
----------	------------------------------------	-----------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Kun 1 gård tilbage i byen, hvor der heller ikke er sket større nybyggeri. Vejnettet er uforandret bortset fra, at vejforten og dens udløber er slettet. Toftesystemet er opløst.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del af udskiftningshegnene.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevsareal størsteparten opdyrket

Resten af sporlinien fra den nedlagte jernbane bevaret. Ved kysten opstået en bebyggelse og campingplads omkring det nyanlagte fergeleje.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
----------	------------------------------------	-----------------------	-------------------

STATISTIK

Areal: 257 ha, heraf opdyrket i 1688: 45%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		48	43				
Bebyggelsesenheder:							
		1664	1688	1787	1844	1903	
Gårde:		8	ml. 8	8	8	13	
Huse:				8			
Huse m/ jord:			2		12	13	
Huse u/ jord:		1			5	33	
I alt:		9	10	16	25	59	
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
1664 ¹		1	3	1	6,5		
50% 1688		3	5		6,6		
75% 1844		6	2		4,7		
69% 1903		11	2		3,0		
Folketal:							
		1787	1845	1901 ²			
Voksne:		48	105	117			
Børn:		38	80	63			
I alt:		86	185	180			

1 af 5 kendte.

2. Incl. Kroashiera.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
-----------------	------------------------------------	---------------------------	-----------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			6	1	2			
1844	1	4			6	12	1	1
1903	12	46			1			

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 257 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket 45%. Byen havde da trevangsbrug og takseredes for 48 tdr.htk. mod 43 tdr. i 1844. Pederstrup synes udflyttet fra Nr. Longelse. Det er muligt, at hovedgården Møllegård har gjort et mindre indhug i ejerlavet.

En Gammeltofte (1682) vidner om den vikingetidige forgænger for den nuværende bebyggelse.

Pederstrup blokudskiftedes i 1792 og siden er 7 gårde flyttet ud.

I 1412 pantsatte Anders Brun af Næstebølle 1 øde jord i Pederstrup. Ved skiftet efter Ernegård Frilledatter i 1504 optræder 1 gård i Pederstrup. Størsteparten var dog på kronens hænder. I 1495 erhvervede Kong Hans 1 gård i byen og i 1510 havde Tranekær len ialt 1 selvejergård og 2 fæstegårde.

Også Skt. Knuds Kloster i Odense havde erhvervet gods i byen. I 1664 lå hele byen til kronen bortset fra 2 gårde til den indensogns hovedgård Møllegård. Da kronen i 1672 afhændede Tranekær len medfulgte 4 gårde i Pederstrup. Disse gårde afhændedes dog til Møllegård, der i 1777 stort set besad hele byen, nemlig 7 egaliserede gårde a 5-3-1-2 tdr.htk. og 6 huse. Tranekær synes endnu på dette tidspunkt at have haft en enkelt gård på 9 tdr.htk. Endnu i 1844 var besiddelsesforholdene stort set uændrede, men i 1903 var overgangen til selveje næsten fuldført.

Antallet af gårde var fra 1664 til 1844 8, men steg herefter til 13 i forbindelse med overgangen til selveje. Hus- og befolkningsvæksten i det 19. årh. var ligeledes markant.

Gårdene var i 1688 ret store. Byen egaliseredes inden 1777.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
----------	------------------------------------	-----------------------	-------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse.**

1. Anlægstype. Den middelstore udflytterby af vikingetids-middelaldernavnetypen -torp er centralplaceret i sit ejerlav og har ager/engorientering. Byformen er uregelmæssig vejforteby. En Gammeltofte vidner om den vikingetidige forgængerbebyggelses placering.
2. Udviklingstype. Byen domineredes frem til 1672 af krongods. I 1700-1800-tallet var nabohovedgården Møllegård dominerende godsbesidder, og byen egaliseredes inden 1777. Overgangen til selveje skete sent men fulgtes af ekspansion i normalt omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med enkelte udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er opløst.
2. Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn. Ved kysten en del ny bebyggelse.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: en Gammeltofte, 6 frilagte gårdtomter.

Bødkegård

19

Martasminde

Ped

13

26

bjerggård

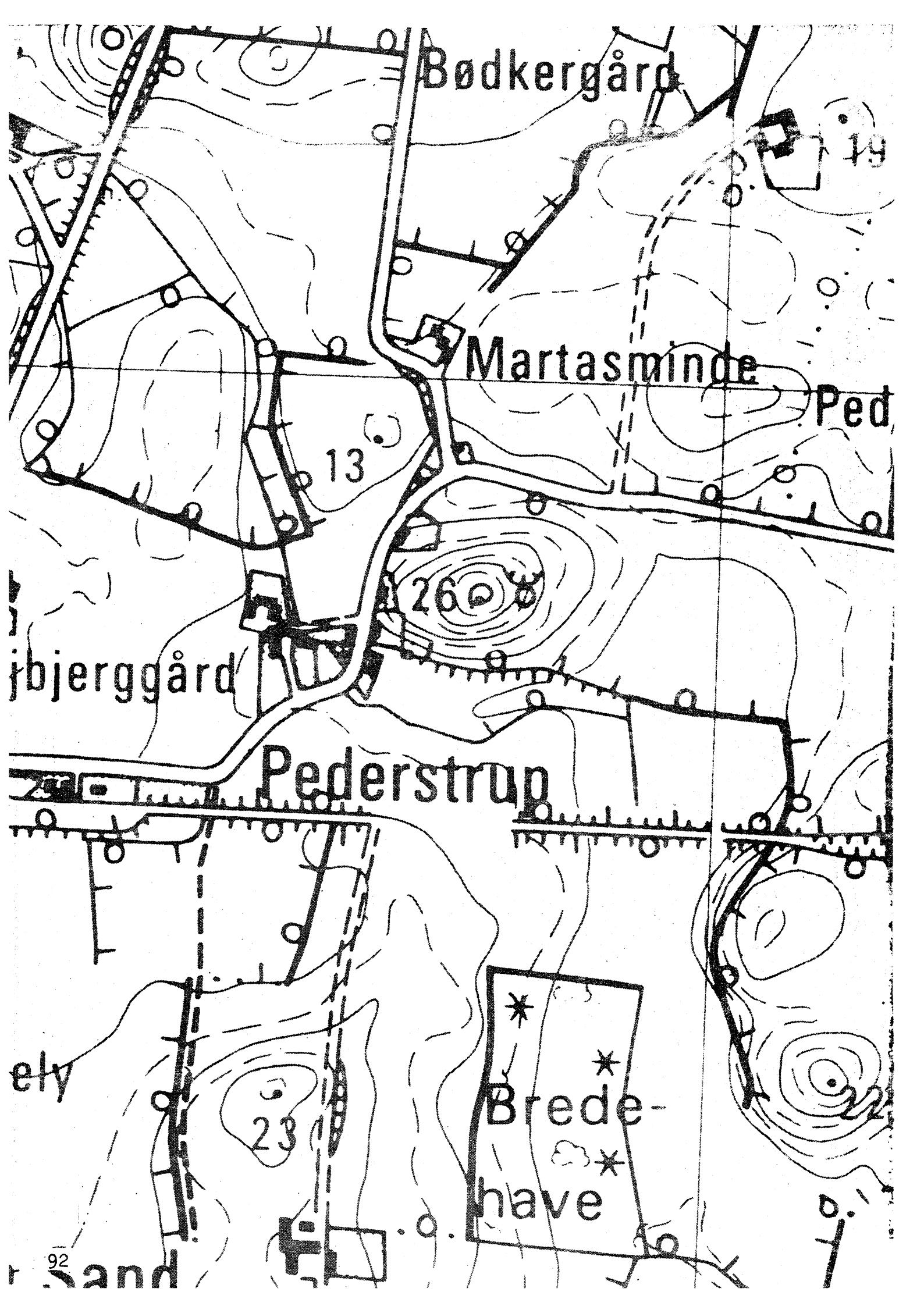
Pederstrup

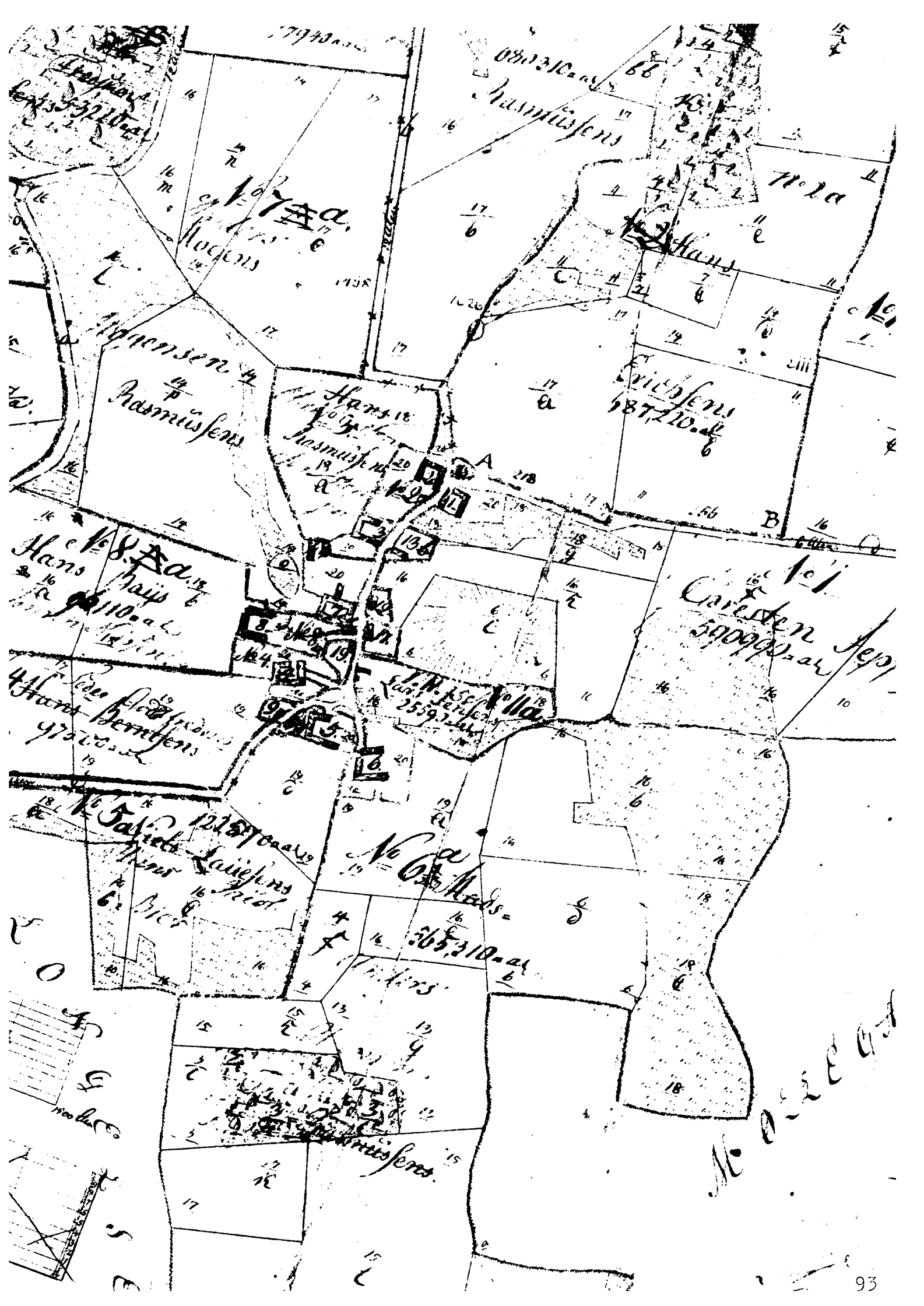
ely

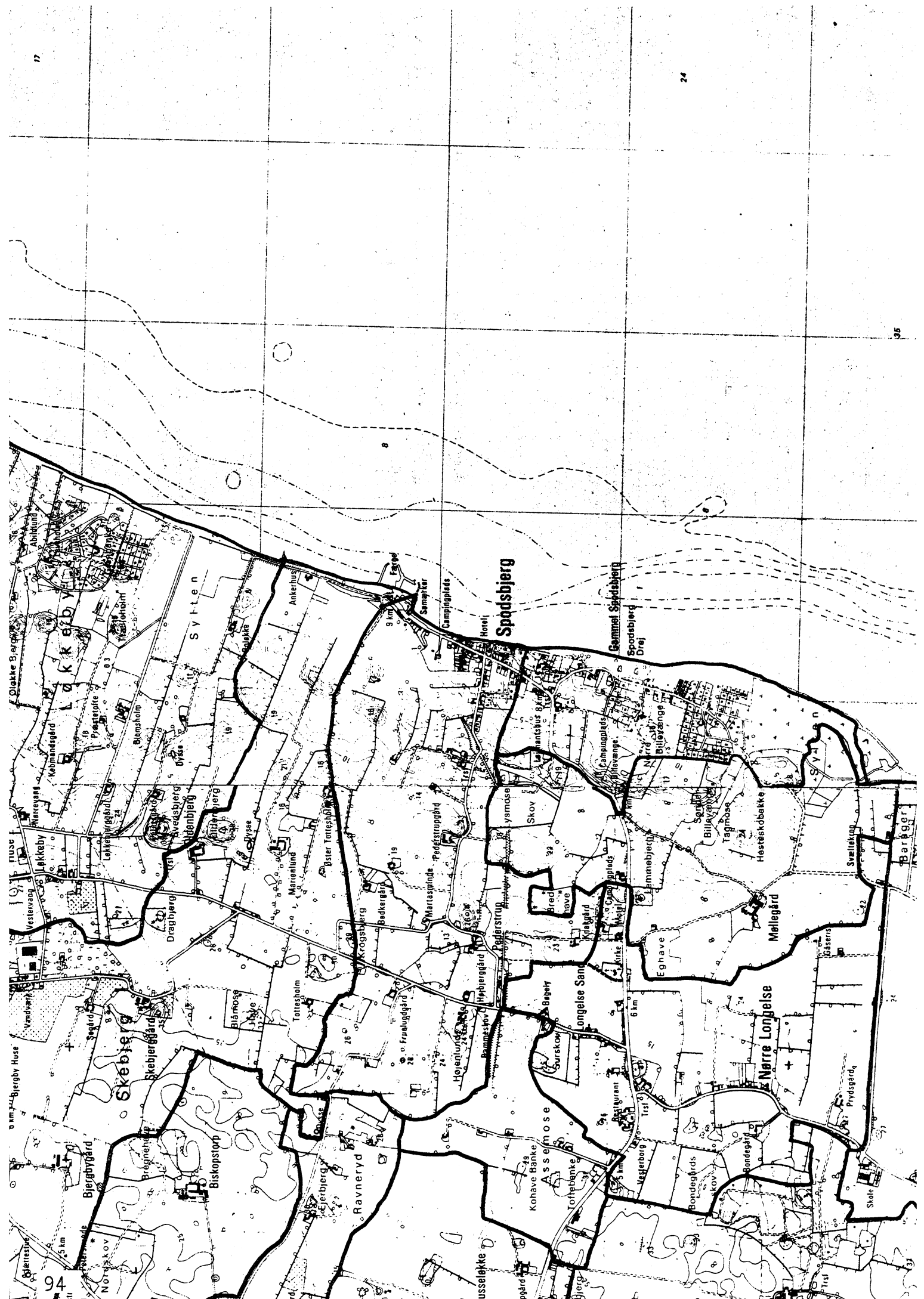
23

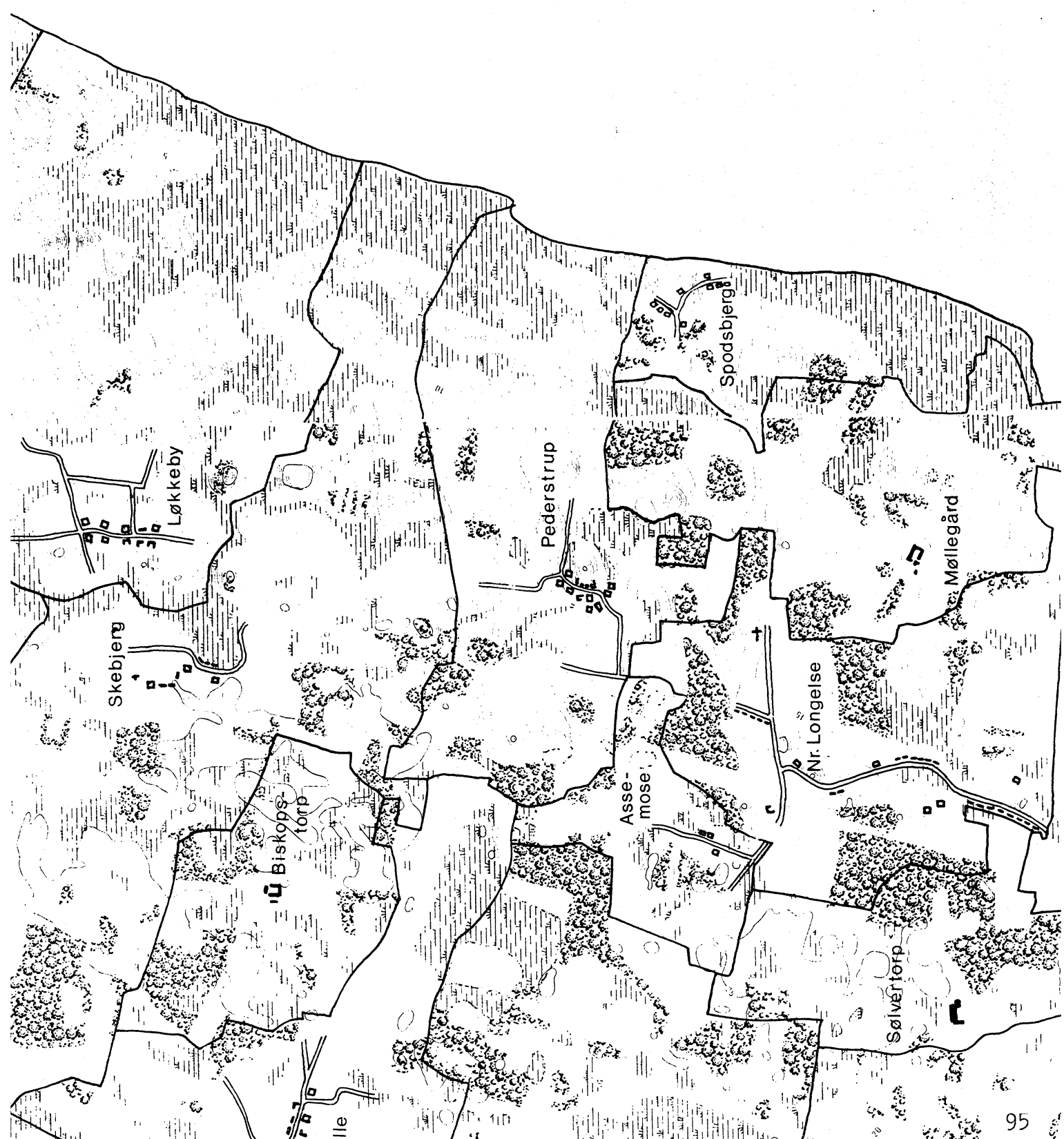
Brede-
have

and

SPODSBJERG

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
-----------------	---	------------------------------	--------------------------

Navn: Spodsbjerg	Navnetype: -bjerg.
----------------------------	------------------------------

Bemærkninger:

Spodsbjerg er nævnt første gang 1450 i formen Sporszbieriigh. Forledet er måske en form Sporth, som betyder hale, yderste bagdel på fisk el. slange. Det kan også være en form af navneordet, glda. spor, som betyder vej.

Anlægstype: Rydningsby	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
----------------------------------	--

Bemærkninger:

En rydningsby er en landsby, som er anlagt efter forudgående skovrydning på stedet i middelalderen.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
----------	------------------------------------	-----------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Kun 1 gård tilbage i byen samt en række af husene. Der er ikke i større omfang sket nybyggeri i den gamle bydel. Bebyggelsen har dog udvidet sig både mod nord (ind i Pederstrup) og syd. Vejnettet er stort set uforandret.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del af udskiftningshegnene.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
-----------------	------------------------------------	---------------------------	-----------------------

STATISTIK

Areal: 94 ha, heraf opdyrket i 1688: 14%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		6	9				
Bebyggelsesenheder:							
		1610	1664	1688	1787	1844	1903
Gårde:		7	3	3	2	2	1
Huse:		7			19		
Huse m/ jord:				4		19	16
Huse u/ jord:				9		1	4
I alt:		14	3	16	21	22	21
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
1664							
1688		3			1,3		
100% 1844		2			2,0		
1903		1			2,5		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
Voksne:		56	77	74			
Børn:		35	44	37			
I alt:		91	121	111			

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
-----------------	------------------------------------	---------------------------	-----------------------

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			2		1			
1844	1	13			1	5		2
1903	1	17						3

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 94 ha lille ejerlav var i 1688 kun opdyrket 14%, hvilket er i overensstemmelse med Spodsbjergs karakter af en sen anlagt rydningsby i kystskovbæltet. Bytomten er løst opbygget og bestod udelukkende af små fiskebol. I 1688 takseredes de 3 gårde og 13 huse ialt til 6 tdr. htk. I 1844 takseredes ejerlavet til 9 tdr. htk. Det lave htk. i forhold til arealet skyldes ejerlavets store indhold af strandeng. De enkelte enheder blev ikke drevet i dyrkningsfællesskab, men havde individuelle løkker. Spodsbjerg er således ikke nogen egentlig landsby.

Spodsbjerg blokudskiftedes i 1802 og siden er 1 gård flyttet ud.

Skt. Knuds Kloster erhvervede i middelalderen gods i Spodsbjerg. Fårevejle hovedgård havde indtil 1472 en gård. I 1519 skænkede væbner Christian Madsen af Lindelse 1 gård i Spodsbjerg til Helligåndsklosteret i Nakskov. I 1664 tilhørte 2 af gårdene kronen, medens den sidste gård tilhørte den indensogns hovedgård Møllegård. Med kronens afhændelse af Tranekær i 1672 medfulgte 1 gård i byen. I 1766 havde Tranekær ialt 10 huse i byen, medens Møllegård i 1777 havde 2 smågårde og 5 huse og Fårevejle et enkelt hus. Overgangen til selveje var vidt fremskredet i 1844, men endnu ikke afsluttet i 1903.

I 1610 er en del hartkornshuse regnet for gårde. Blandt de 7 bønder nævnes færgemanden. Antallet af egentlige gårde var dog 3, og dette antal faldt efterhånden til 1 i forbindelse med anlæggelsen af stadig flere husmandssteder. Allerede i 1610 var der mange huse (i 1664 er de udeladt) og væksten i det 19. årh. blev moderat. Senere har Spodsbjerg udviklet sig til bymæssig bebyggelse med færgenhavn og stationsby. Gårdene var i 1688 meget små og bebyggelsen har fra anlæggelsen haft et egaliseret præg.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Longelse
----------	------------------------------------	---------------------------	-----------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse.**

1. Anlægstype. Den lille fiskerbols-færgeløje bebyggelse er kystorienteret. Byen synes opstået i senmiddelalder ved rydning i Nr. Longelses kystskovbælte. Opdykningsprocenten var lav, og de enkelte enheder individuelle indelukker. Bebyggelsen var i det hele løst opbygget og havde ikke landsbykarakter.
2. Udviklingstype. Byens besiddelsesforhold forblev spredte og udviklingen formede sig i det hele roligt, indtil Spodsbjerg som stations- og havneby udviklede sig til bymæssig bebyggelse i det 20. årh.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er opløst.
2. Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn, men præges i øvrigt af nybebyggelse.
3. Særlige relikter:
4. Arkæologiske interesser: -

Hotel

Spod

5
nantshus 8 km
Trst

ingplads

ge

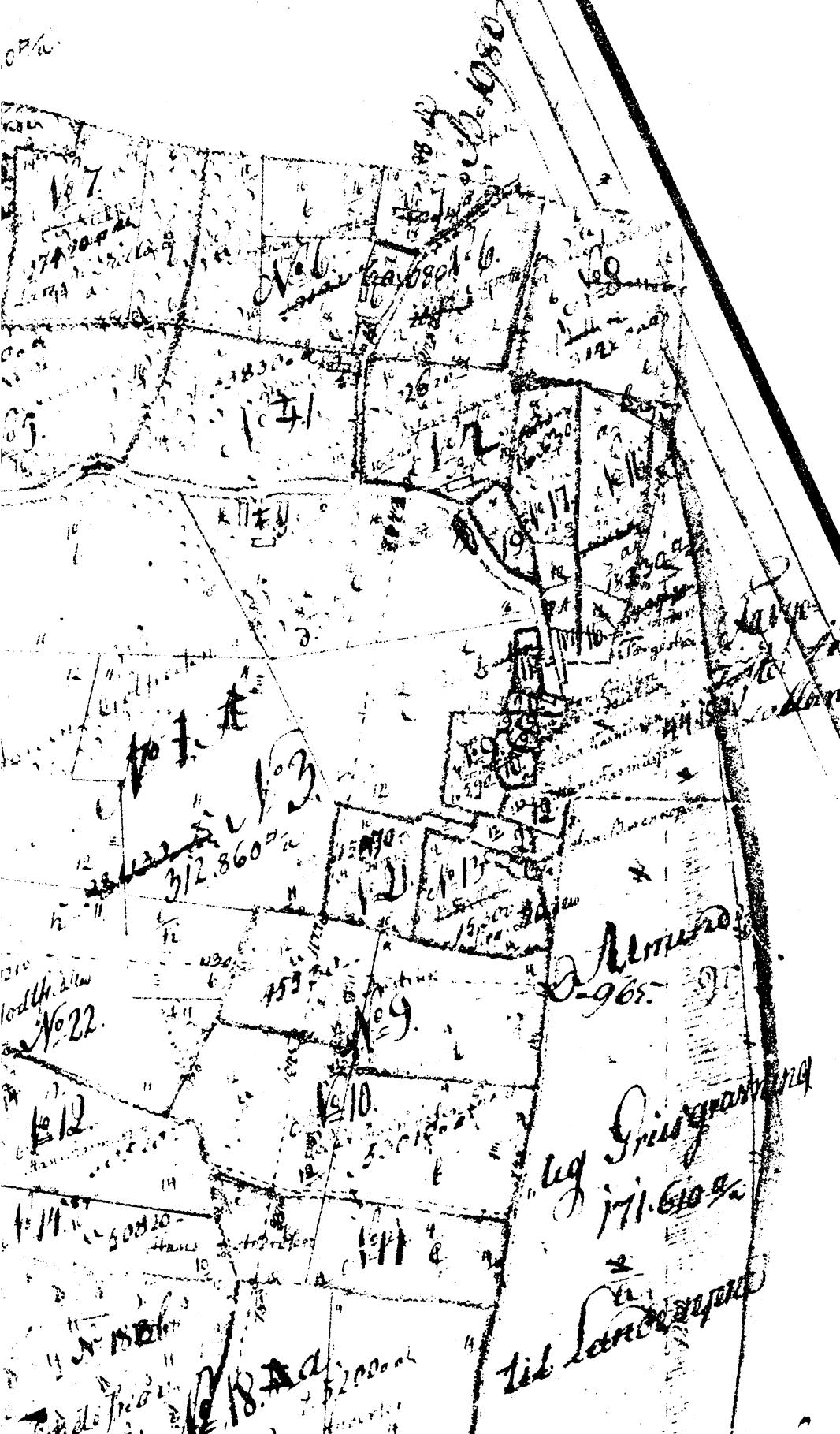
re
billevejænge

Gammel Sp

Spodsbjerg
Drej

Peter Strip

CPW

100.050

to the

312.860

Remuneration
0-965

by J. J. [unclear]
171.610

to [unclear]

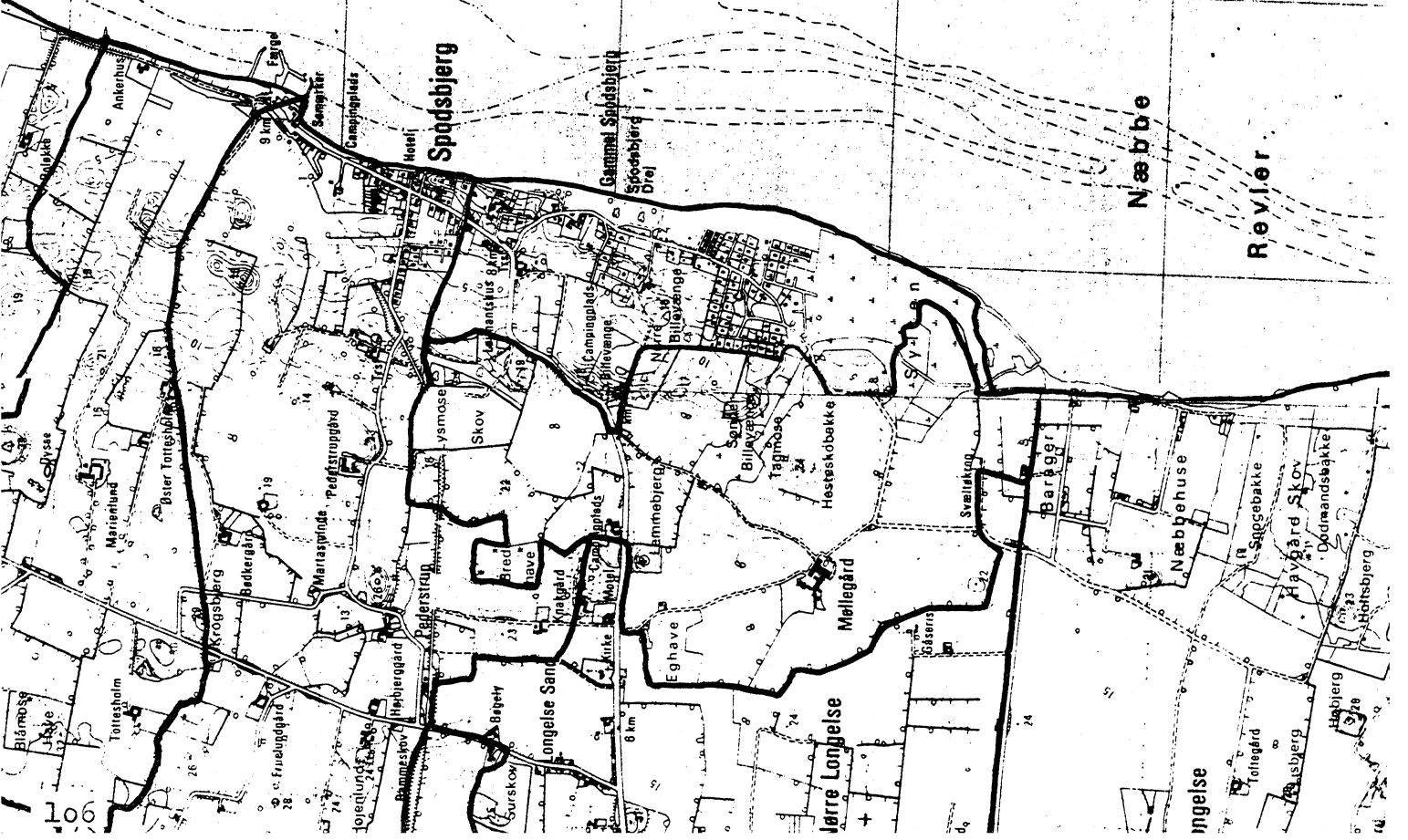
Bye

30

24

18

36

Spødsbjerg

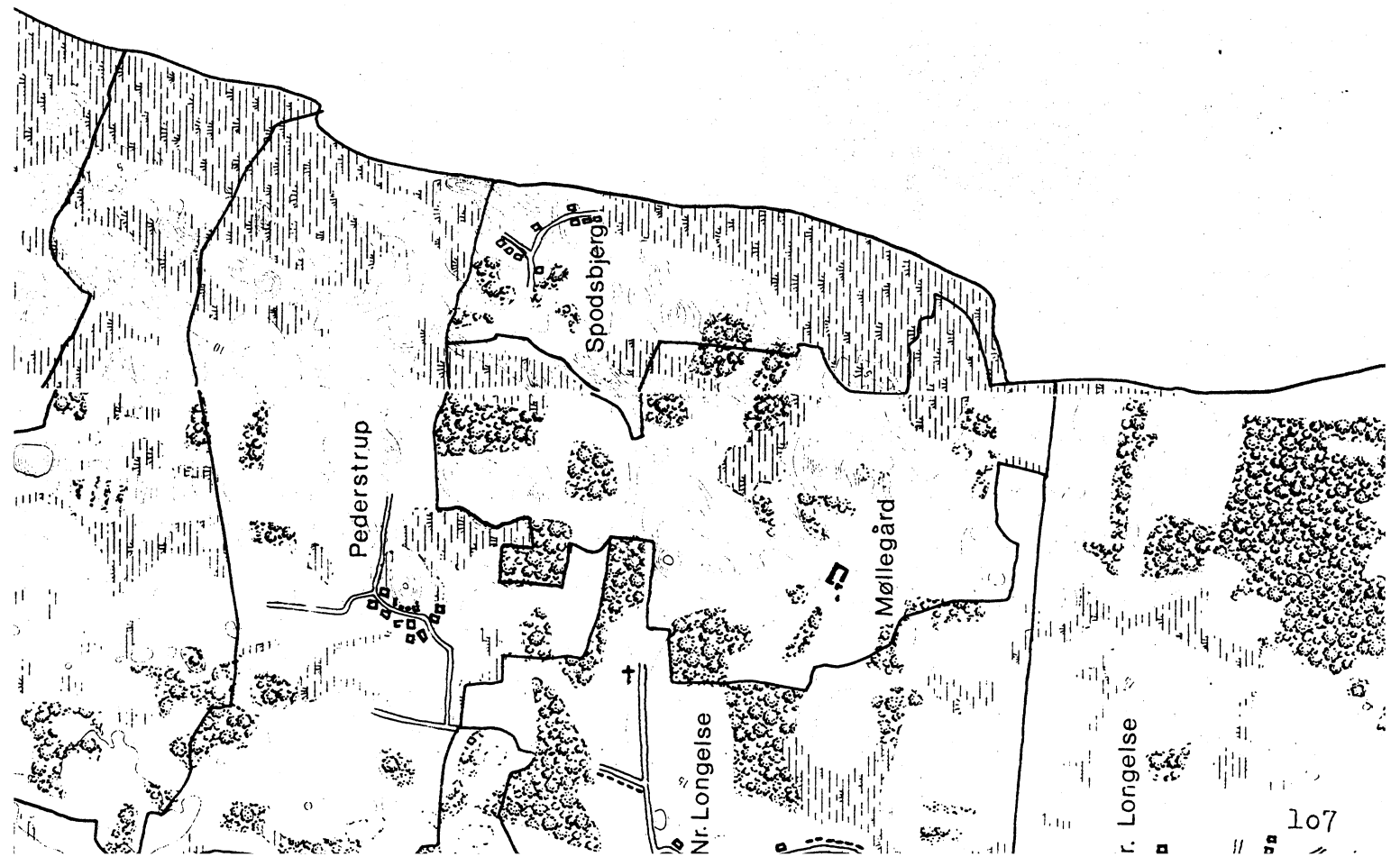
Næbø

Revler

106

Lørr Longelse

ingelse

Pederstrup

Spødsbjerg

Møllegård

Nr. Longelse

r. Longelse

KASSEBØLLE

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
-----------------	----------------------------------	------------------------------	-----------------------------

Navn: Kassebølle	Navnetype: -bølle
----------------------------	-----------------------------

Bemærkninger:

Kassebølle er nævnt første gang 1426 i formen Kasebøla. Forleddet er sandsynligvis et mandsnavn, gl. Kasi. Efterleddet er bølle, gl. bōli, som sandsynligvis oprindeligt har betydet helgård.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
---	---

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en landsby, der er anlagt ved udflytning fra en adelby. Sidstnævnte er Simmerbølle (eller evt. Rifbjerg).

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
----------	---------------------------	-----------------------	----------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

5 ud af 6 gårde ligger stadig i byen, den ene er dog flyttet lidt vest for vejen. Tilsvarende er der bevaret en husbebyggelse i bymidten. Der er ikke sket nybyggeri af betydning i landsbyen. Vejnettet er uforandret, og ligeså toftestrukturen.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

Kun få udskiftningshegn

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
----------	---------------------------	-----------------------	----------------------

STATISTIK

Areal: Hele sognet 888 ha, heraf opdyrket i 1682: 48%							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		29	24				
Bebyggelsesenheder:							
		1610	1664	1688	1787	1844	1903
Gårde:		6	6	6	6	6	6
Huse:		1			13		
Huse m/ jord:				3		7	7
Huse u/ jord:			1	1		4	4
I alt:		7	7	10	19	17	17
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
1664							
(83%) 1688		4	2		4,8		
(100%) 1844		6			3,0		
(83%) 1903		5	1		3,5		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
Voksne:		53	60	50			
Børn:		29	36	18			
I alt:		82	96	68			

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. Herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
----------	------------------------------------	-----------------------	----------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			2	1			4	
1844	3	5					3	6
1903	6	11						

Udviklingsbeskrivelse:

Opdyrkningsprocenten i Simmerbølle sogn var i 1688 48%. Kassebølle havde i 1688 trevangsbrug og takseredes for 29 tdr.htk. mod 24 tdr. htk. i 1844. Kassebølle synes udflyttet og udparcelleret fra Rifbjerg, der på sin side er udparcelleret af Simmerbølle. Rifbjerg og Kassebølle havde integreret dyrkningsfællesskab i 1688.

Kassebølle stjerneudskiftedes i 1806 og siden er 1 gård udflyttet.

En væbnergård Kassebøllegård omtales som sædegård fra 1426 til 1558. I 1583 lå Kassebøllegård (8 tdr.htk.) med 4 gårde og 1 hus i Kassebølle under Fårevejle hovedgård. Kronen erhvervede 1 gård i byen i 1641 og havde i 1664 ialt 2 gårde og 1 hus, medens Fårevejle da havde 4 gårde. Da kronen i 1672 afhændede Tranekær medfulgte de 2 gårde i Kassebølle.

100 år efter var besiddelsesforholdene uændret. Fårevejles 4 gårde var egaliseret på 4-5-0-1 tdr.htk. og hertil kom 5 huse, medens Tranekær havde 2 gårde og 2 huse.

I 1844 var overgangen til selveje halvvejs til ende, og i 1903 var den fuldført.

Antallet af gårde er uforandret 6 fra 1610 til 1903 ligesom der kun i beskedent omfang kommer huse til. Befolkningen stagnerer da også i det 19. årh. Gårdene var i 1688 forholdsvis små. 2/3 af byens gårde egaliseredes inden 1767 og byen fik herved som helhed et egaliseret præg.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
----------	------------------------------------	-----------------------	----------------------

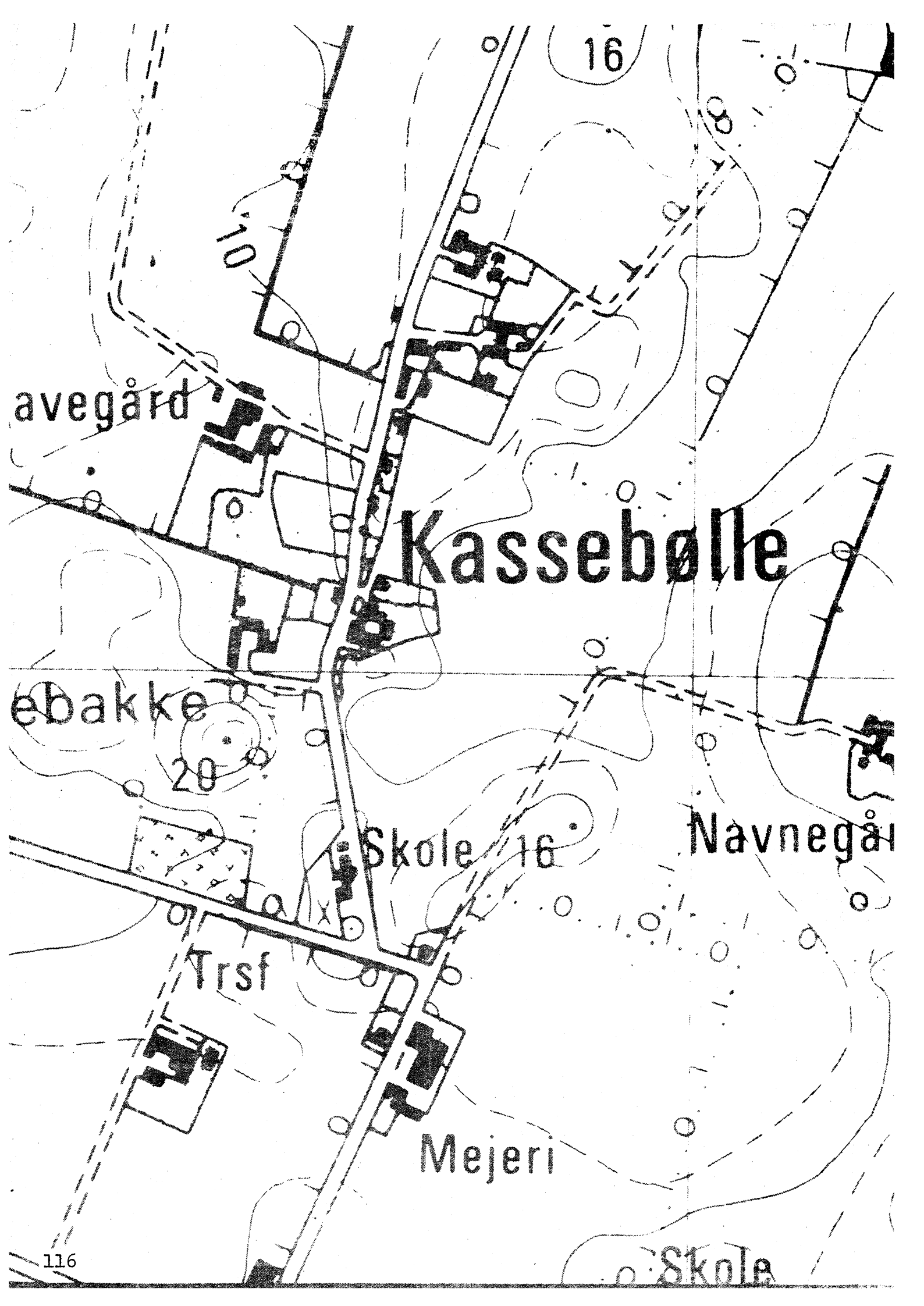
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.**

- 1) Anlægstype. Den lille udflytterby af vikingetids-middelalder navnetypen -bølle er centralplaceret og har agerorientering. Byformen er slynget vejby.
- 2) Udviklingstype. Byen husede i senmiddelalderen et væbnergods, der i 1583 var kommet under Fårevejle. Denne hovedgård dominerede herefter bebyggelsen og gennemførte en egalisering af sin andel. Overgangen til selveje skete trinvist, men bebyggelsen bibeholdt i udstrakt grad sin struktur.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Stor interesse.

- 1) Bytomten er velbevaret.
- 2) Kulturlandskabet har kun bevaret få udskiftningshegn.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: 2 frilagte gårdtomter.

16

avegård

Kassebølle

ebakke

20

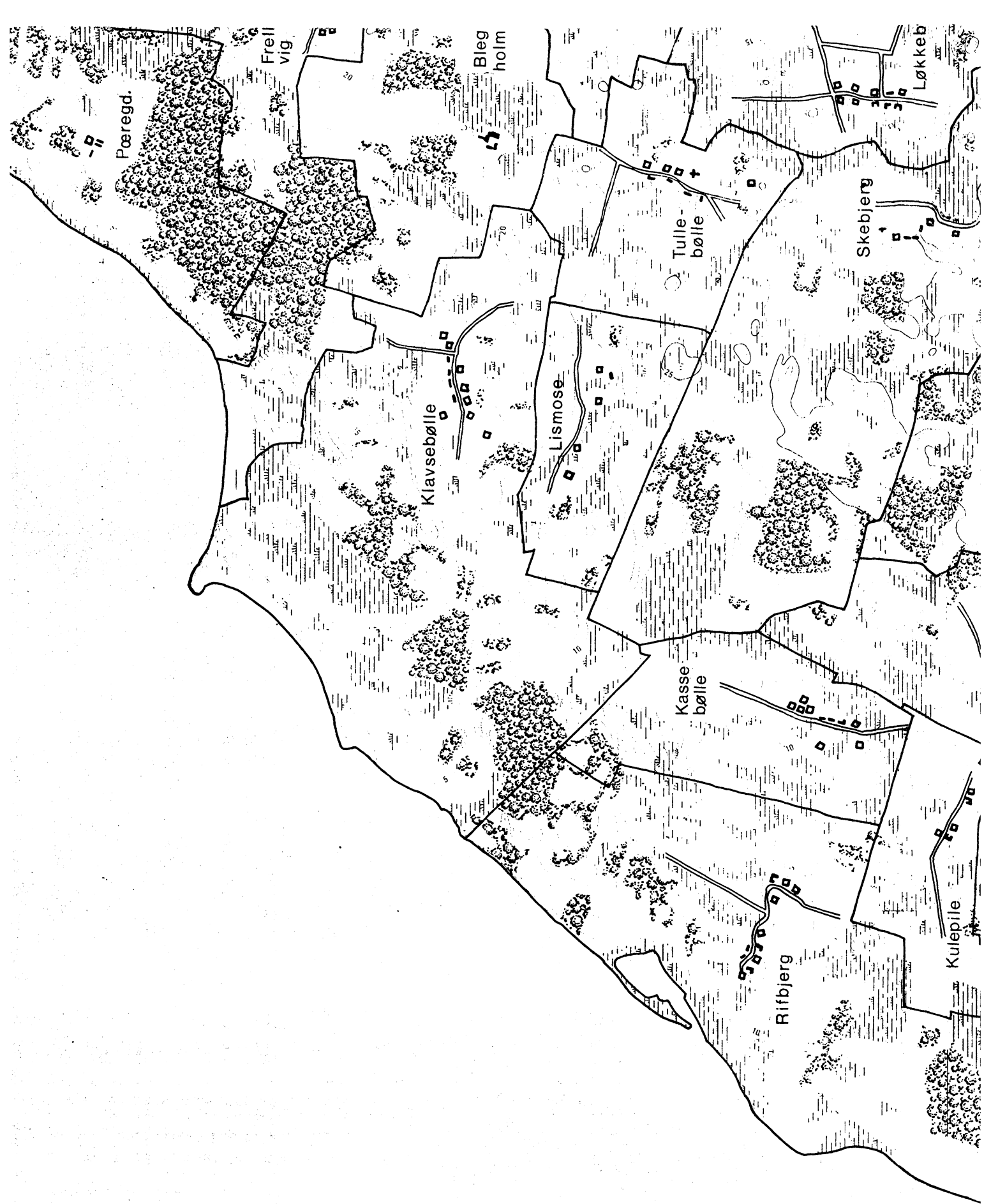
Skole 16

Navnegård

Trsf

Mejeri

Skole

KULEPILE

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
-----------------	----------------------------------	------------------------------	-----------------------------

Navn: Kulepile	Navnetype: Kulepile
--------------------------	-------------------------------

<p>Bemærkninger:</p> <p>Kulepile er nævnt første gang 1542 i formen Kulepile, Kulepiel. Forleddet er navneordet, glåda. kula, som i dette tilfælde nok betyder grav, grube. Efterleddet er navneordet, glåda. pili, som betyder pilekrat.</p>
--

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
---	---

<p>Bemærkninger:</p> <p>En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby. Sidstnævnte er Simmerbølle.</p>
--

<p>Historiske tildragelser:</p>
--

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
----------	------------------------------------	-----------------------	----------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byens 4 gårde ligger samlet to og to langs den øst-vest-gående bygade. Husene ligger langs bygaden.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby agerorientering skovoriering åorientering
 randby engorientering kystorientering

c. Udskiftning
år: 1806 figur: Blokudskiftning, store blokke, som støder op til gårdene i landsbyen.

d. Udflytning

ved udskiftningen
 efter udskiftningen 1 gård.
Flyttet N for byen.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
vangeantal: 4 Dyrkningsfællesskab med Simmerbølle og
vangelag med Kassebølle - Ribbjerg.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform:

jordbund: Overvejende moræneler. Ferskvandssand og -ler N for byen.

naturlig afgrænsning: Delvis mod SV, ellers ikke.

overvejende
 overvejende ager med større indhold af eng.
 blandingsøkonomi med
Større engområde V for byen.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
----------	---------------------------	-----------------------	----------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Kun 1 gård tilbage i byen (resten udflyttet eller nedlagt).
Der er ikke sket nogen nybebyggelse i byen, hvorved den tilbageblevne gård ligger helt isoleret. Vejnettet er uforandret -
men toftesystemet er opløst.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med
mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Større moseområder i det sydvestlige hjørne.

Vest for den gamle landsby er opstået en ny husbebyggelse langs vejnettet.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
-----------------	---------------------------	-----------------------	----------------------

STATISTIK

Areal: Hele sognet 888 ha, heraf opdyrket i 1682: 48%							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	31	28	19				
Bebyggelsesenheder:							
	1542	1610	1664	1688	1787	1844	1903
Gårde:	6	4	4	6	4	4	5
Huse:		1			3		
Huse m/ jord:						5	8
Huse u/ jord:							2
I alt:	6	5	4	6	7	9	15
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(100% 1-2-3) 1664	1	2	1	7,7			
(50%) 1688	3	3		4,7			
(100%) 1844	4			4,0			
(60%) 1903	5			2,5			
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	23	57	51				
Børn:	14	31	20				
I alt:	37	88	71				

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
-----------------	------------------------------------	-----------------------	----------------------

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			4					
1844							4	5
1903	5	10						

Udviklingsbeskrivelse:

Simmerbølle sogn havde i 1688 en opdyrkningsprocent på 48%. Kulepile takseredes i 1688 til 28 tdr.htk., hvilket i 1844 takseringen nedsattes til 19 tdr.htk. Kulepile er udflyttet og udparcelleret fra Simmerbølle og de to byer havde i 1688 trevangsbrug i et integreret dyrkningsfællesskab.

Kulepile blokudskiftedes i 1806.

Hele byen ejedes i senmiddelalder af Odense-bispen. Ved reformationen overtoges byen med dens 6 gårde af kronen og lagdes under Tranekær len. Ved salget af Tranekær len i 1672 medfulgte de 4 gårde i Kulepile by, og Kulepile befandt sig endnu under Tranekær i 1844. I 1903 var overgangen til selveje afsluttet.

Antallet af gårde varierer fra 1542 til 1903 mellem 4 og 6 formentlig som følge af gårddele og -sammenlægninger. Hus- og befolkningstallet vokser i moderat omfang igennem det 19. årh.

Gårdene var i 1688 forholdsvis små. Men i forbindelse med egalisering nedsattes gårdtallet til 4 inden 1766. De 4 gårde nåede herved op på hver 7 tdr.htk.

Den egaliserede struktur holdt sig endnu i 1844.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
----------	------------------------------------	---------------------------	--------------------------

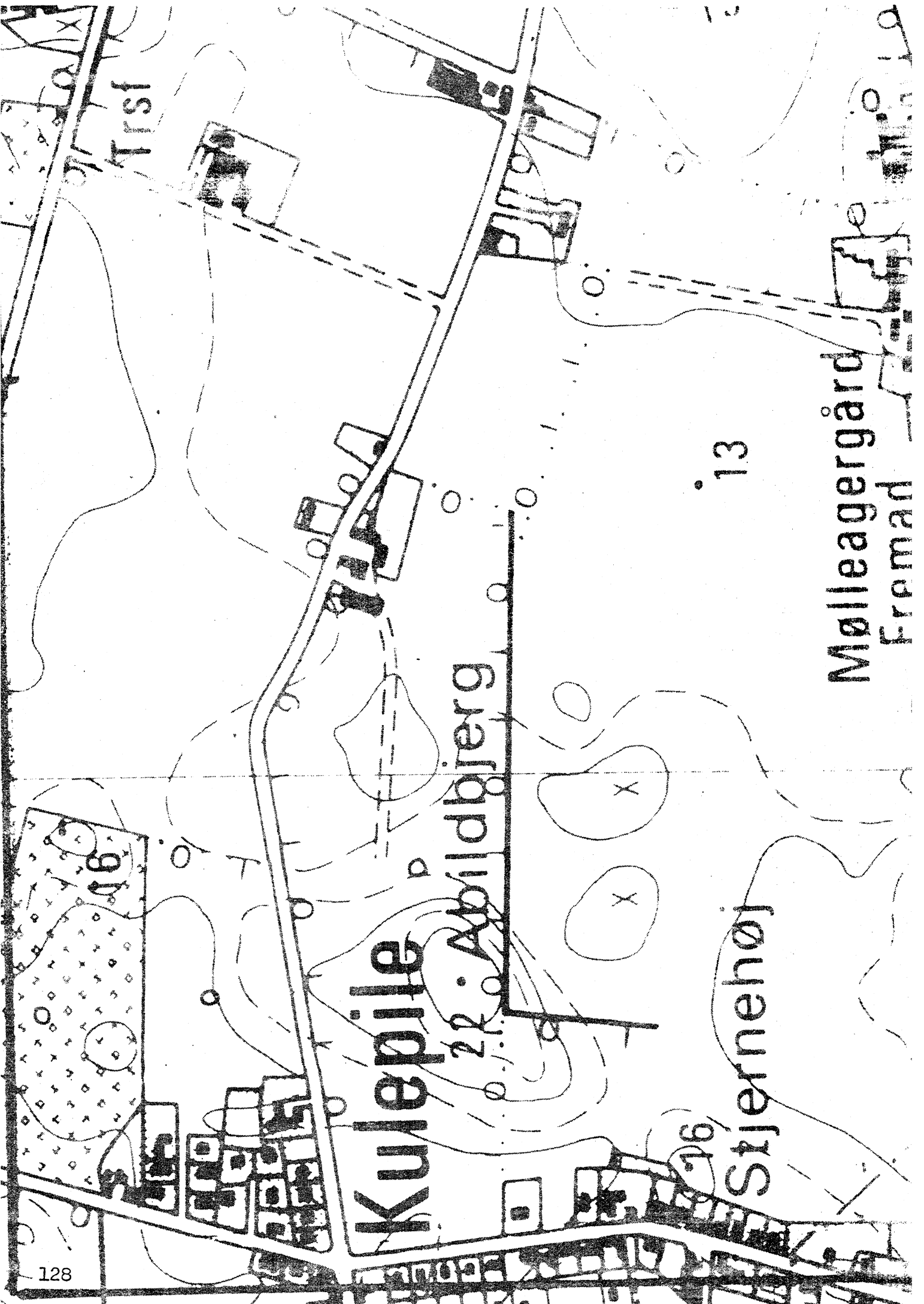
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse.**

- 1) Anlægstype. Den lille udflytterby er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er slynget vejby. Kulepile havde i 1688 integreret dyrkningsfællesskab med moderbyen Simmerbølle.
- 2) Udviklingstype. Hele byen tilhørte i senmiddelalder Odense-bispen og den forblev samlet på en besidders hånd, indtil den sene overgang til selveje, der ledsagedes af moderat ekspansion. Byen egaliseredes inden 1766.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er opløst.
- 2) Kulturlandskabet er præget af nyere bebyggelse.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: 1 frilagt gårdtomt.

Trst

Kulepile

22 · Abildbjerg

Stjernehøj

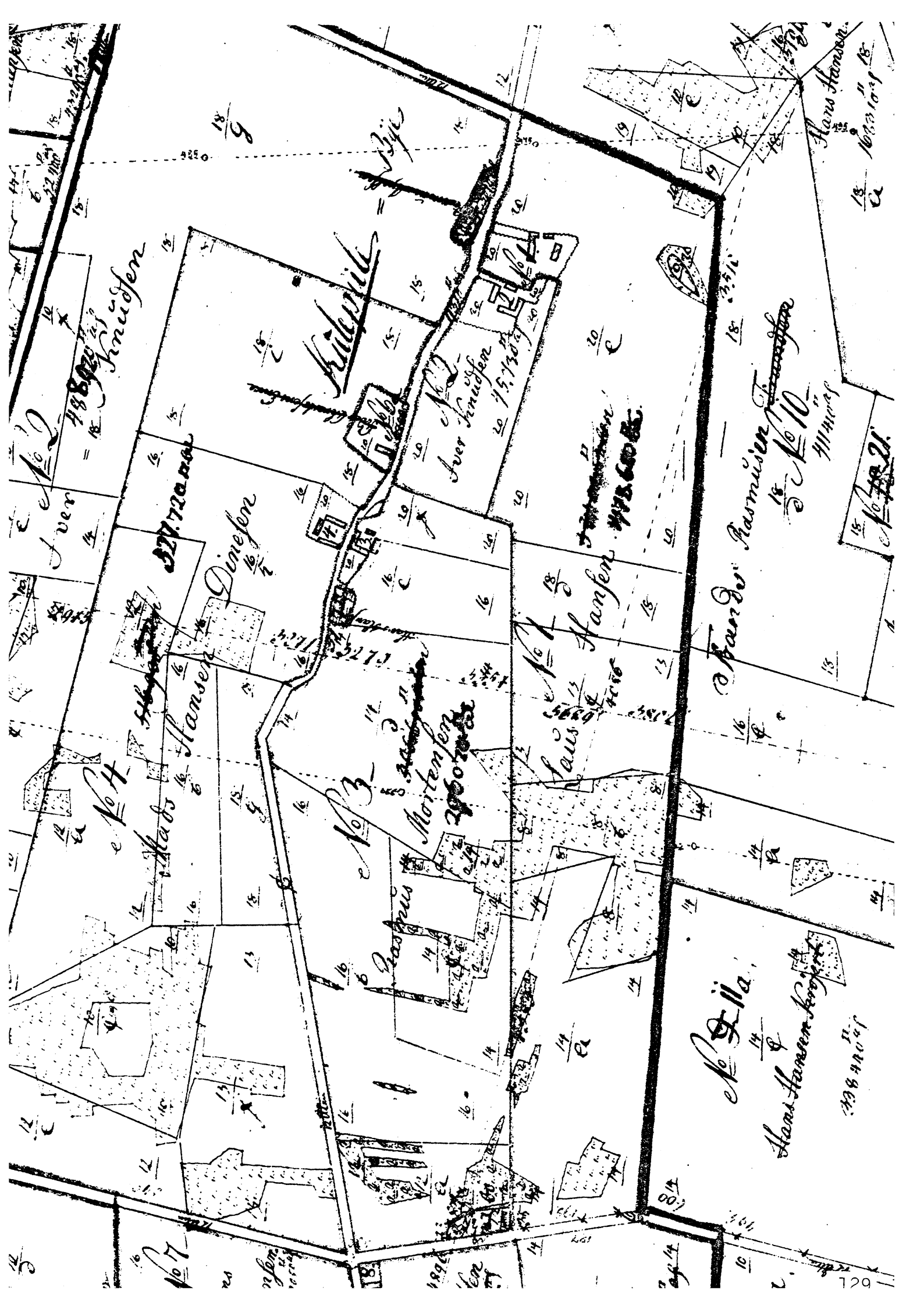
Mølleagergård

Fremad

13

16

16

No 2
Auer Knudsen
18 1/2
15
12

No 4
Hans Hansen
12
10
8
6
4
2

No 3
Petersen
14
12
10
8
6
4
2

No 1
Hans Hansen
18
16
14
12
10
8
6
4
2

No 10
Hans Hansen
18
16
14
12
10
8
6
4
2

No 7
12
10
8
6
4
2

No 8
18
16
14
12
10
8
6
4
2

No 9
18
16
14
12
10
8
6
4
2

No 10
18
16
14
12
10
8
6
4
2

No 11
18
16
14
12
10
8
6
4
2

No 12
12
10
8
6
4
2

No 13
12
10
8
6
4
2

No 14
12
10
8
6
4
2

No 15
12
10
8
6
4
2

No 16
12
10
8
6
4
2

No 17
12
10
8
6
4
2

No 18
12
10
8
6
4
2

No 19
12
10
8
6
4
2

No 20
12
10
8
6
4
2

No 21
12
10
8
6
4
2

No 22
12
10
8
6
4
2

No 23
12
10
8
6
4
2

No 24
12
10
8
6
4
2

No 25
12
10
8
6
4
2

No 26
12
10
8
6
4
2

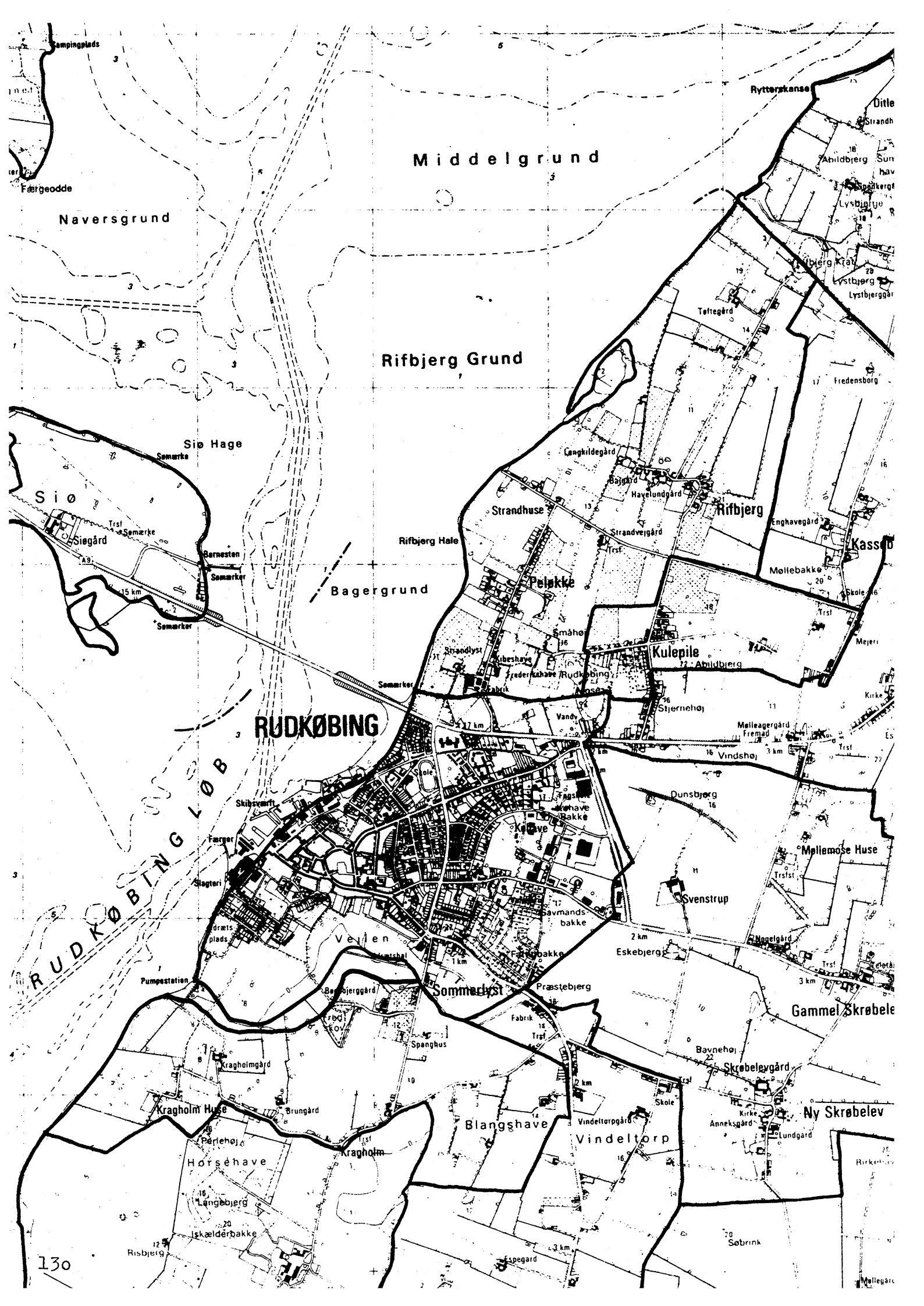
No 27
12
10
8
6
4
2

No 28
12
10
8
6
4
2

No 29
12
10
8
6
4
2

No 30
12
10
8
6
4
2

No 31
12
10
8
6
4
2

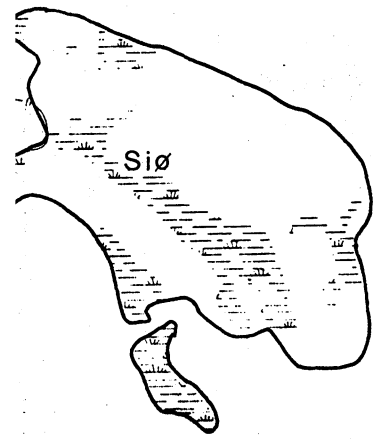
Middelgrund

Naversgrund

Ribbjerg Grund

RUDKØBING

RUDKØBINGLØB

RIFBJERG

FYNS AMT	Herrød: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
-----------------	----------------------------------	------------------------------	-----------------------------

Navn: Rifbjerg	Navnetype: -bjerg
--------------------------	-----------------------------

Bemærkninger:

Rifbjerg er nævnt første gang 1419 i formen Reffuebjerg. Forleddet er en form af navneordet ræv. Efterleddet er bjerg, glda. biargh, som har været det almindelige ord for en naturlig, ikke opkastet, større, relativ stejl bakke med fald til alle sider.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
---	---

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby. Sidstnævnte er Simmerbølle.

Historiske tildragelser:

I Rifbjerg mindsten for salmedigteren Martha Clausen, f. Rasmusdatter (født 1815 i Rifbjerg, død 1846 i USA), rejst 1946 af Langelands Hjemstavnsforening.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
----------	------------------------------------	-----------------------	----------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slyngtet vejby.

Byens gårde og huse ligger langs den øst-vest-gående vej delt i to grupper, hvor den østlige ligger omkring et gadekær og langs vejen, der her svinger mod syd.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby agerorientering skovorientering åorientering
 randby engorientering kystorientering

c. Udskiftning

år: 1806 figur: Stjerneudskiftning (!). Stjernefigur i området omkring byen - blokfigurer i N og S del - husmandslodder SV for byen ud til kysten.

d. Udflytning

ved udskiftningen 2 gårde
 efter udskiftningen 1 gård.
2 flyttet N S for byen.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
vangeantal: 4 Dyrkningsfællesskab med Kassebølle og vangelag med Kulepile - Simmerbølle og Klavsebølle.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneler.

jordbund: Overvejende moræneler. Saltvandssand og -grus ved kysten.

naturlig afgrænsning: Mod V, N og delvis mod S.

overvejende
 overvejende med større indhold af
 blandingsøkonomi med ager, eng, skov og kyst.
Eng N og S for byen samt i det S hjørne - skov i den N og S del.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
----------	---------------------------	-----------------------	----------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

8 ud af 11 gårde (73%) er tilbage i byen, hvor der ikke er sket noget nybyggeri af betydning. Vejnettet er også helt intakt, hvorved byen stadig fremstår som en slynget vejby. Toftesystemet er også velbevaret.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En stor del af udskiftningshegnene.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Engområde mod syd.

Skov med nord.

End del af markerne er lavet til frugtplantager.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
-----------------	---------------------------	-----------------------	----------------------

STATISTIK

Areal: Hele sognet 888 ha, heraf opdyrket i 1682: 48%							
Tønder hartkorn	1662	1688	1844	1903			
	61	51	50				
Bebyggelsesenheder:							
		1610	1664	1688	1787	1844	1903
Gårde:		11	12	11	11	11	13
Huse:					7		
Huse m/ jord:						13	26
Huse u/ jord:				1		1	9
I alt:		11	12	12	18	25	48
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
1664							
(55%)	1688	6	5		4,7		
(82%)	1844	9	2		4,1		
(77%)	1903	12	1		3,0		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
Voksne:		59	81	139			
Børn:		37	40	71			
I alt:		96	121	210			

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
----------	------------------------------------	-----------------------	----------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			6				6	
1844	3	3					8	11
1903	13	35						

Udviklingsbeskrivelse:

Simmerbølle sogn havde i 1688 en opdykningsprocent på 48. Rifbjerg takseredes i 1688 til 51 tdr.htk. og i 1844 tilsvarende til 50 tdr. htk. Rifbjerg synes at være udflyttet fra Simmerbølle, herfor taler også at en gård i Rifbjerg i 1541 siges i gammel tid at være anlagt på Simmerbølle præstegårds jord. Rifbjergs kystnære placering peger på et relativt sent anlæggelsestidspunkt. Af Rifbjergs ejerlav synes Kassebølle senere udparcelleret. De to byer havde i 1688 integreret dyrkningsfællesskab i et trevangsbrug.

Rifbjerg stjerneudskiftedes i 1806 og siden er 3 gårde flyttet ud.

I 1419 modtog Maribo Kloster 1 gård i Rifbjerg. Simmerbølle præsten havde en mensalgård i byen, medens kronen (Tranekær len) i 1510 kun havde 1 enkelt præstegård. I 1604 og 1641 mageskiftede kronen sig dog til yderligere 3 gårde, og var hermed i 1664 oppe på 6 gårde eller halvdelen af byen. Fårevejle havde i 1472 en gård i byen. I 1664 var Møllegård dominerende blandt de adelige besiddere med ialt 3 gårde. Da kronen i 1672 afhændede Tranekær medfulgte 3 gårde i Rifbjerg. I 1766 var grevskabet Tranekærs andel fortsat 3 gårde (og 4 huse).

På dette tidspunkt ejede Nedergård en enkelt gård, men hovedparten af byen var da samlet under den nyoprettede avlsgård Biskopstorp, der i 1802 havde 6 gårde i byen. Endnu i 1844 var hovedparten af byen i fæste, men i 1903 var overgangen til selveje afsluttet.

Antallet af gårde ligger fra 1610 til 1903 forholdsvis stabilt fra 11-13, medens hus- og befolkningstallet stiger i normalt omfang i det 19. årh., omend stigningen sætter relativt sent ind som følge af den sene overgang til selveje.

Gårdene var i 1688 forholdsvis små. Byen synes kun at have været ud-sat for lodsejervise egaliseringer.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
----------	------------------------------------	-----------------------	----------------------

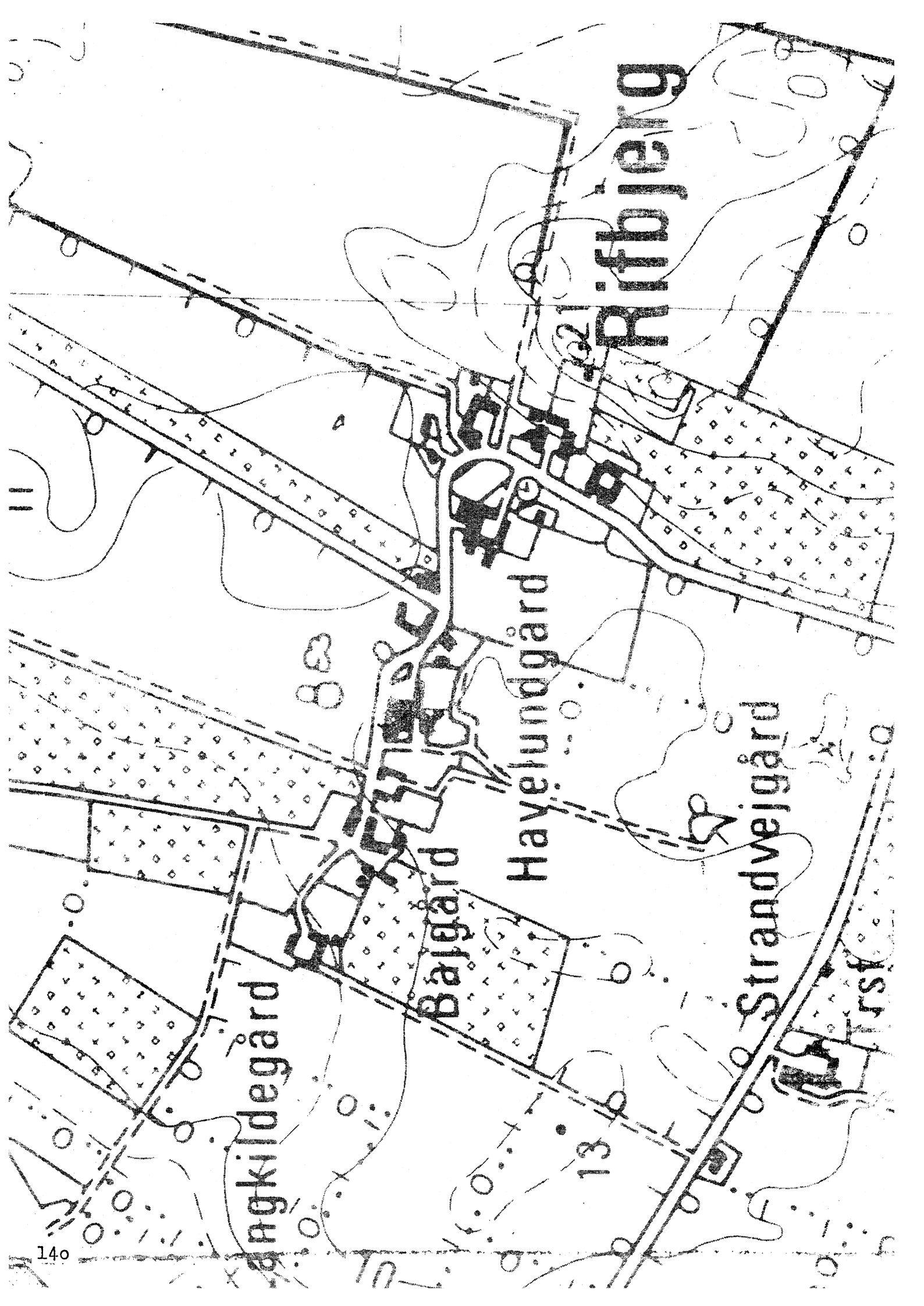
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse.**

- 1) Anlægstype. Den middelstore udflytterby er centralplaceret og har agerorientering. Byformen er slynget vejby. Rifbjerg synes udparcelleret og udflyttet fra Simmerbølle. Senere er Kassebølle udparcelleret af Rifbjerg. De to byer havde integreret dyrkningsfællesskab.
- 2) Udviklingstype. Byen havde meget sammensatte besiddelsesforhold. I 1700-tallet samledes halvdelen af byen under den nyoprettede hovedgård Biskopstorp. Overgangen til selveje skete sent og ledsagedes af ekspansion i normalt omfang. Byen synes kun udsat for lods-ejervise egaliseringer.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig forholdsvis typeren anlægstype med enkelte udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Stor interesse.

- 1) Bytomten er delvis bevaret.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret eng- og skovarealer samt en stor del af udskiftningshegnene, men præges dog en del af nyere bebyggelse.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: 1 frilagt gårdtomt.

Angkidegård

Bågård

Hayelundgård

Ritbojerg

Strandvejgård

13

enodde

rsgrund

Middelgrund

Rifbjerg Grund

Bagergrund

RUDKØBING

BINGLØB

142

Næshov

Rytterskøse

Ditlevgårde

Strandholmgård

Abildbjerg Sunde

Spødkergård

Lystbjerg

Teltgårde

Lystbjerggård

Holmhus

Kohave

Ny Trøntved

Bregne

møse

Siø Hage

Semærke

Børnestein

Semærke

Semærke

Langkildegård

Bøjgård

Havelundgård

Strandhuse

Rifbjerg Hale

Strandvejgård

Rifbjerg

Enghavegård

Kassebølle

Mollebakke

Havlek

Navnegård

Peløkke

Småhø

Kulepille

Abildbjerg

Stranddys

Kubeshøve

Frederikshøve

Rudkøbing

Nose

Vandø

Stiernehøj

Mølleagergård

Kirke

Simmerbølle

Fibøllegård

Skibsvært

Færger

Slagteri

Køge

Løkke

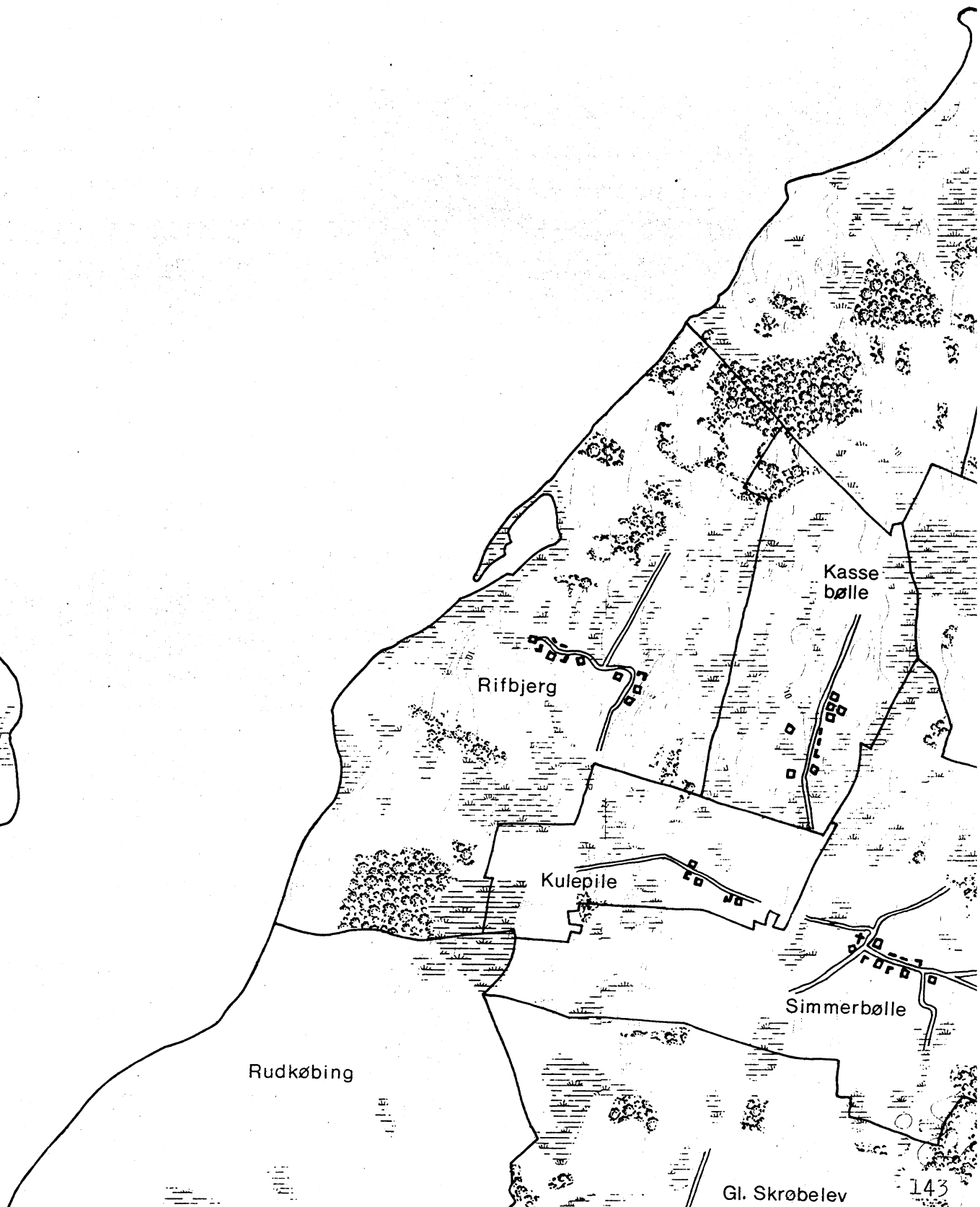
Bakke

Savmands

Svenstrup

Møllehøuse

37

Rifbjerg

Kasse
bølle

Kulepile

Simmerbølle

Rudkøbing

Gl. Skrøbelev

SIMMERBØLLE

FYNS AMT	Hered: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
-----------------	---------------------------------	------------------------------	-----------------------------

Navn: Simmerbølle	Navnetype: -bølle
-----------------------------	-----------------------------

Bemærkninger:

Simmerbølle er nævnt første gang 1231 i formen Jn Sygmundebole. Forleddet er en form af mandnavnet, gl'da. Sigmund. Efterleddet er bølle, gl'da. bōli, som oprindeligt har betydet helgård.

Anlægstype: Adelby med kirke	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vi- kingetid og middelalder
--	--

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

Mindsten for historikeren, sognepræst Vilh. Lütken rejst 1941 i præstegårdshaven af sognets beboere.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
----------	------------------------------------	-----------------------	----------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byens gårde og huse ligger langs den øst-vest-gående vej, der i byens udkanter deler sig i flere. 4 af gårdene ligger på sydsiden af vejen, mens 3 gårde ligger omkring kirken i den vestlige ende (herunder præstegården). Husene ligger dels omkring kirken, dels i en række nord for vejen i den østlige ende.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby agerorientering skovorientering åorientering
 randby engorientering kystorientering

c. Udskiftning

år: 1806 figur: Stjerneudskiftning (!). Uregelmæssige stjernefigur omkring byen - blokke i periferien mod NV og Ø.

d. Udflytning

- ved udskiftningen 2 gårde.
 efter udskiftningen 2 gårde.
 Flyttet ud i hele ejerlavet.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1

vangeantal: 4 Dyrkningsfællesskab med Kulepile og vangelang med Kassebølle - Rifbjerg.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: G. Langeland. Moræneflade med hatformede bakker mod V.

jordbund: Overvejende moræneler.

naturlig afgrænsning: Delvis mod Ø, ellers ikke.

- overvejende
 overvejende ager med større indhold af eng og skov.

blandingsøkonomi med

Eng N og S for byen samt mod Ø - skov NØ for byen samt mod Ø.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
----------	---------------------------	-----------------------	----------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Knap halvdelen af byens gårde er tilbage i byen, de fleste langs sydsiden af vejen. Husrækken mod øst delvis forsvundet. Til gengæld er der nybebygget dels på de gamle tomter, dels i den vestlige ende langs vejen mod nord og syd. Vejnettet er uforandret, ligesom også en del af tofteskellene er bevaret.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del af udskiftningshegnene.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevsareal størsteparten opdyrket

Skov mod øst.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
-----------------	---------------------------	-----------------------	----------------------

STATISTIK

Areal: Hele sognet 888 ha, heraf opdyrket i 1682: 48%							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		55	54				
Bebyggelsesenheder:							
		1610	1664	1688	1787	1844	1903
Gårde:		8	9	8	8	10	13
Huse:		2	6		10		
Huse m/ jord:				2		11	16 m
Huse u/ jord:				2		3	10
I alt:		10	15	12	18	24	39
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
1664							
(38%)	1688	3	2	3	6,6		
(80%)	1844	5	5		5,0		
(62%)	1903	10	3		3,7		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
Voksne:		66	120	137			
Børn:		25	65	59			
I alt:		91	185	196			

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
-----------------	------------------------------------	---------------------------	--------------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			7	6			2	
1844	2	2					8	12
1903	13	23						3

Udviklingsbeskrivelse:

Opdyrkningsprocenten i Simmerbølle sogn var i 1688 48%. Simmerbølle havde da trevangsbrug i et dyrkningsfællesskab med udflytterbyen Kulepile. I 1688 takseredes Simmerbølle til 55 tdr.htk. og i 1844 tilsvarende til 54 tdr.htk. Af det oprindelige ejerlav er udskilt Riffbjerg-Kassebølle og de 2 små torper Kulepile og Biskopstorp. Interessant nok tilhørte begge småbyer Odense-bispen i senmiddelalderen. Biskopstorp optrådte ved reformationen som én stordrift med 2 tilhørende småbrug, gårdsæder. Senere optrådte Biskopstorp som en lille landsby med 2-3 gårde. I 1700-tallet blev Biskopstorp omdannet til en avlsgård, der i 1802 var på 20 tdr.htk. og havde 8 fæstegårde tilknyttet. Mod syd kendes fra senmiddelalder enestegården Lollesgård.

Simmerbølle blev stjerneudskiftet i 1806 og siden er 3 gårde flyttet ud.

Byen domineredes i senmiddelalder af gejstligt gods. Foruden præstegården var der 2 kirkegårde i byen, medens stiftet og Skt. Knuds Kloster i Odense havde hver 1 gård. Kronen havde i 1231 6 mark sølv jord i Simmerbølle, muligvis identisk med Lollesgård, der i 1510 lå under kronlenet Tranekær. I 1604 erhvervede kronen endnu 1 gård ved mageskifte, og inclusive det gejstlige gods var kronen i 1664 i besiddelse af hele byen på nær 2 gårde, der tilhørte Nedergård og Fårevejle (der i øvrigt allerede havde 1 gård her i 1472). Ved kronens afhændelse af Tranekær i 1672 medfulgte 5 gårde og 2 huse i Simmerbølle. Hundrede år efter var Tranekærs andel reduceret til 3 gårde (incl. Lollesgård på 12 tdr.htk.) og 4 huse.

De øvrige 5 gårde fordeltes på Fårevejle (2), Biskopstorp (2) og Stensgård (1). Endnu i 1844 var langt størsteparten af byen i fæste, men i 1903 var overgangen til selveje næsten fuldført.

Antallet af gårde ligger i 1600-1700-tallet på -9 og stiger herefter til 13 i 1903.

Hus- og befolkningsekspansionen i det 19. årh. har stort set normalt omfang. Gårdene var i 1688 af normal størrelse. Byen synes egaliseret på udskiftningstiden.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Simmerbølle
----------	------------------------------------	---------------------------	--------------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Interesse.

- 1) Anlægstype. Den lille kirke-adelby af vikingetids-middelalder navnetypen -bølle er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er slynget vejby. Af det oprindelige ejerlav er udskilt Ribbjerg - Kassebølle samt biskoppens småbyer Kulepile og Biskopstorp. Sydligt i ejerlavet kendes fra senmiddelalder eneste-gården Lollesgård.
- 2) Udviklingstype. Byen domineredes i senmiddelalder af gejstligt gods efter reformationen af kronen. I 1700-tallet var byen delt op på 4 godser. Overgangen til selveje skete sent og etapevis men fulgte af ekspansion i normalt omfang. Der er muligvis gennemført en egalisering i forbindelse med udskiftningen.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er opløst og nybebygget.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en skov samt en del udskiftningshegn.
- 3) Særlige relikter: kirke.
- 4) Arkæologiske interesser: 1 frilagt gårdtomt.

Mejeri

Skole

4 km

Simmerbølle

Kirke

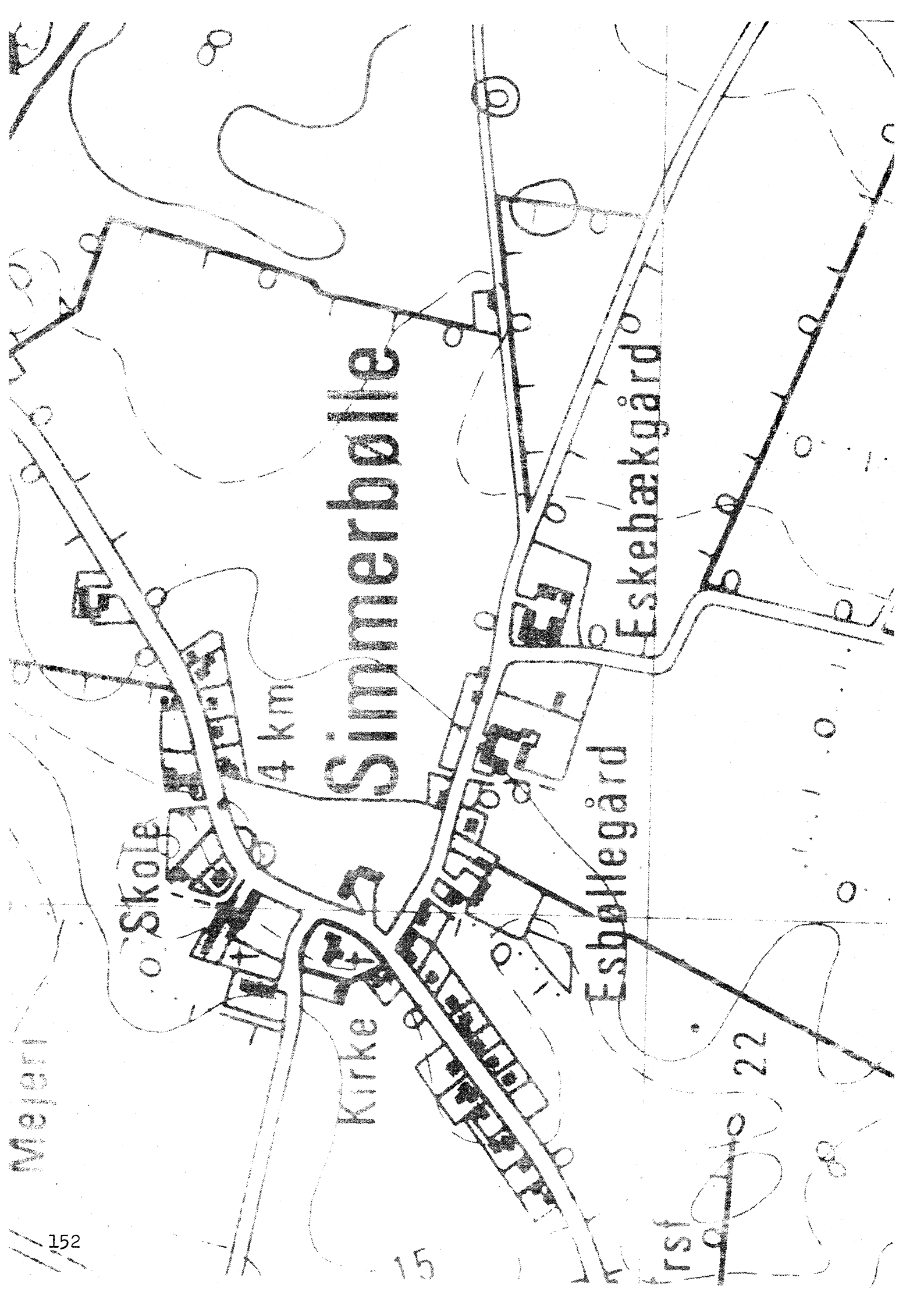
15

Eshøegård

Eskebækgård

1st

22

HENNINGE

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	---------------------------	-----------------------	--------------------

Navn: Henninge	Navnetype: -inge
-----------------------	-------------------------

<p>Bemærkninger:</p> <p>Henninge er nævnt første gang 1464 i formen Heninge. Det er usikkert, hvilket ord navnet er afledt af, men mandsnavnet, glða. Hithin er en mulighed. Navne på glða. ingi er af indbyggernavne på -inger dannede stedbetegnelse.</p>

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder
---------------------------	--

<p>Bemærkninger:</p> <p>En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.</p>
--

<p>Historiske tildragelser:</p>

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	---------------------------	-----------------------	--------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Kun 40% af gårdene er tilbage i byen, men der er sket lidt nybyggeri i den sydlige del af byen langs vejen, herunder på én af de udflyttede tomter (resten er ubebyggede). Vejnettet er uforandret, mens toftestrukturen næsten er opløst.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del af udskiftningshegnene

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevsareal størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	---------------------------	-----------------------	--------------------

STATISTIK

Areal: ¹ 2008 ha, deraf opdyrket 1682: 32%							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		32	31				
Bebyggelsesenheder:							
		1583	1664	1688	1787	1844	1903
Gårde:		6	5	6	5	5	5
Huse:		1			11		
Huse m/ jord:						10 ml	15
Huse u/ jord:				3		2	23
I alt:		7	5	9	16	17	43
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
1664							
(83%) 1688		1	5		5,7		
(100%) 1844		4	1		4,4		
(100%) 1903		5			3,9		
Folketal:							
		1787	1845	1901	²		
Voksne:		51	59	98			
Børn:		37	39	43			
I alt:		88	98	141			

1. Hele sognet

2. Samt Kurvemose (21 voksne, 6 børn) iberegnet.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	------------------------------------	-----------------------	--------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664					5			
1844					5	11 ml		1
1903	4	31			1			

Udviklingsbeskrivelse:

I Skrøbelev sogn var opdyrkningsprocenten i 1688 32%. Henning takseredes i 1688 til 32 tdr.htk. og i 1844 tilsvarende til 31 tdr.htk. Ejerlavets kystorientering er nu sløret af Henninge Nors inddæmning (i 1913). Af det oprindelige ejerlav er mod nord udparcelleret Kragholm-Blangshave og Vindeltoorp. Grænsen til nabohovedgården Fårevejle er formentlig reguleret. I 1477 afhændede 2 selvejere i Henninge deres ejendom på Møns og Hestehave (næs) til Fårevejle og i 1505 var der skelstrid mellem Henninge og hovedgården.

Henninge blokudskiftedes i 1812 og siden er 3 gårde flyttet ud.

I 1472 havde Fårevejle kun 1 gård i Henninge. Samme år erhvervede kronen noget gods i byen fra Krummedige familien og i 1510 lå der under kronlenet Tranekær 2 selvejergårde og 1 fæstegård i byen. Fra 1531-47 nævnes væbneren Jep Borre - landsdommer - i Henninge. Inden 1583 erhvervede Fårevejle imidlertid hele byen, der da bestod af 6 gårde og 1 vejrmølle (15 tdr. mølleskyld). Endnu i 1844 holdt Fårevejle byen samlet, og i 1903 var der stadig adskillige fæsteenheder tilbage.

Antallet af gårde lå fra 1583 til 1903 stabilt på 5-6. Hustallet var højt i 1700-tallet, vel som følge af hovedgårdens hoveribehov. Overgangen til selveje ledsages af en kraftig hus- og befolkningsvækst.

Gårdene var i 1688 af normalstørrelse. Byen egaliseredes på udskiftningstiden.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	------------------------------------	---------------------------	------------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse

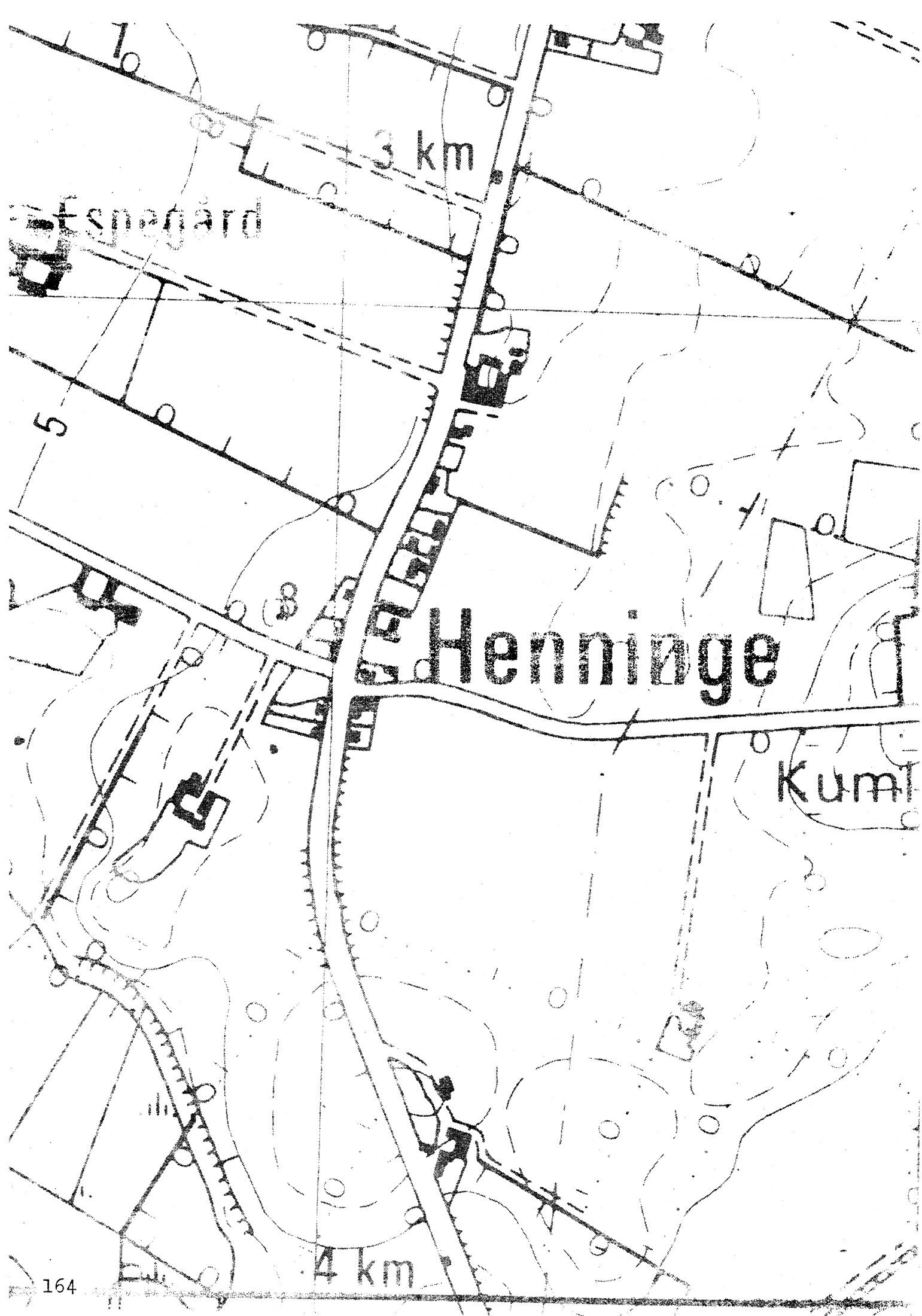
1) Anlægstype. Den lille adelby af før-vikingetids navneendelsen -inge er centralplaceret i sit ejerlav og har ager/eng-orientering. Byformen er den almindeligt forekommende slynget vejby type. Fra det oprindelige ejerlav er udflyttet og udparcelleret Kragholm-Blangshave og Vindeltoorp, ligesom nabohovedgården Fårevejle har gjort mindre indhug. Inddæmningen har sløret ejerlavets oprindelige kystpræg.

2) Udviklingstype. Byen domineredes i senmiddelalder af selvejer- og krongods. I 1500-tallets første halvdel husede byen en væbnergård. Inden 1583 var byen samlet under Fårevejle og byen forblev under dette gods frem til den sene overgang til selveje. Byen egaliseredes ved udskiftningen. Overgangen til selveje ledsagedes af kraftig ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er delvis opløst.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en del af udskiftningshegnene.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: 1 mølletomp (syd for byen), 3 frilagte gårdtomter.

3 km

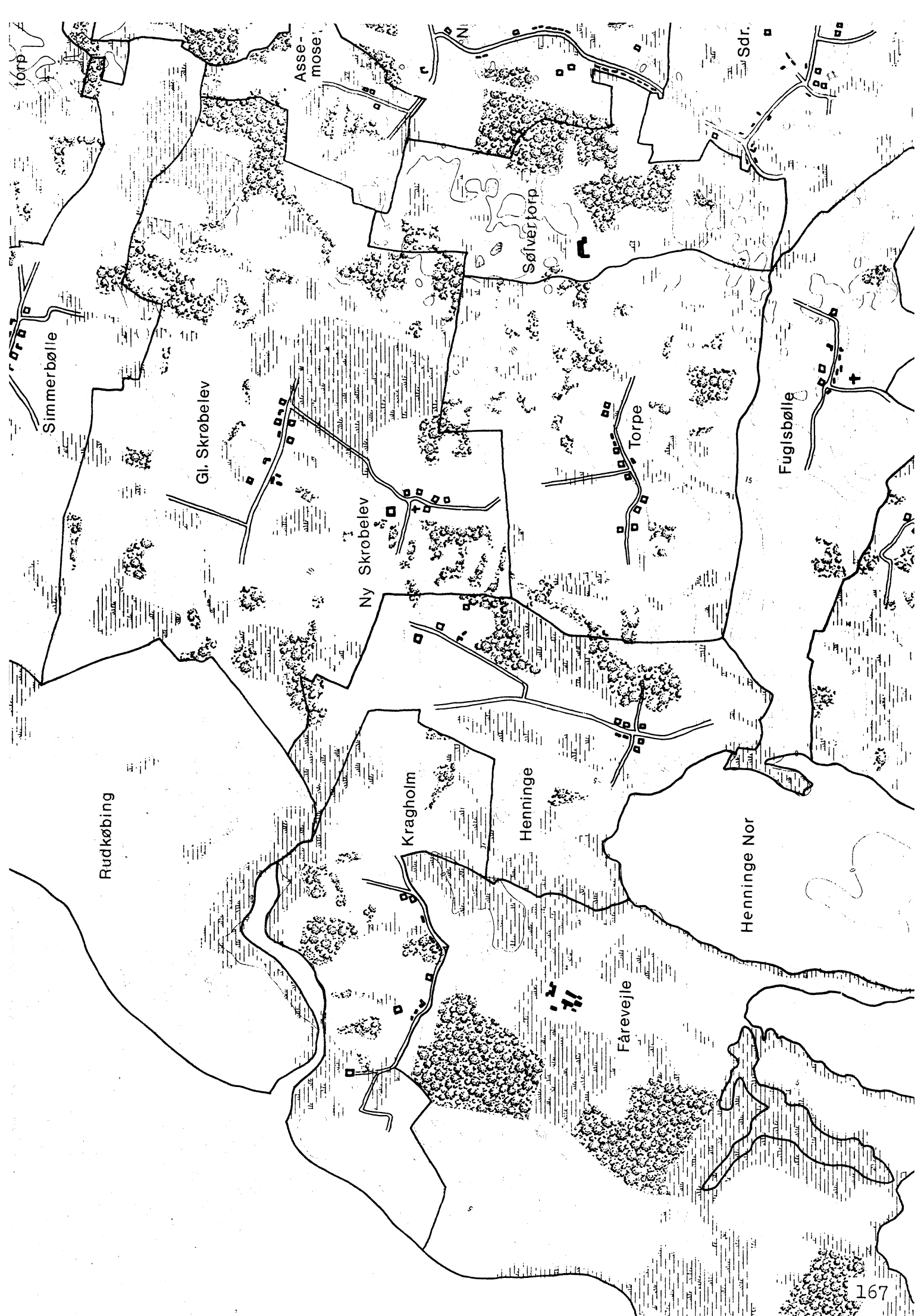
Esnegard

5

Henninge

Kumt

4 km

Rudkøbing

Simmerbølle

Gl. Skrobelev

Ny Skrobelev

Kragholm

Henninge

Fårevejle

Torpe

Sølvørtp

Asse-
mose

Henninge Nor

Fuglsbølle

Sdr.

KRAGHOLM

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	----------------------------------	------------------------------	---------------------------

Navn: Kragholm	Navnetype: -holm
--------------------------	----------------------------

Bemærkninger: Kragholm er nævnt første gang 1472 i formen Kragholm. Forleddet er fuglenavnet krage. Efterleddet er holm, gl'da. holm, som kan have betydningen forhøjning i eng- og mosedrag.

Anlægstype: Rydningssby	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
-----------------------------------	---

Bemærkninger: En rydningsby er en landsby, som er anlagt efter forudgående skovrydning på stedet i middelalderen.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	------------------------------------	-----------------------	--------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byens 6 gårde og husene ligger meget spredt langs den øst-vest-gående vej, der samtidig er ejerlavsgrense til Fårevejle. Helt isoleret ligger en gård i den vestlige ende (Kragholmgård).

b. Placering i forhold til by-marken

centralby agerorientering skvorientering åorientering
 randby engorientering kystorientering
 I den østlige del ligger Blangshavegårde.

c. Udskiftning

år: 1812 figur: Blokudskiftning, store men uregelmæssige blokke.

d. Udflytning

ved udskiftningen
 efter udskiftningen 2 gårde.
 Flyttet nord for byen.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
 vangeantal: 3 + 1 sås årligt.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: G. Langeland. Hatformede bakker og formodet havdækket ek-stramarginal smeltevanddal.

jordbund: Ferskvandssand og -ler vidt i ejerlavet. Moræneler mod Ø og V.

naturlig afgrænsning: Mod N og V, ellers ikke.

overvejende

overvejende ager med større indhold af eng, skov og kyst.

blandingsøkonomi med

Eng mod SØ og SV (S for Kragholmgård) samt spredt i ejerlavet, skov N for byen samt spredt i ejerlavet.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	---------------------------	-----------------------	--------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Kun 50% af gårdene er tilbage (2 flyttet ud, 1 nedlagt), men en række af husene ligger tilbage langs vejen. Der er ikke sket noget videre nybyggeri. Vejforløbet er uforandret med den slyngede bygade. Toftesystemet er gået i opløsning, hvor bebyggelsen er opløst.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del af udskiftningshegnene - især i den vestlige del.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Skov nord for byen.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	------------------------------------	---------------------------	------------------------

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664					8	1		
1844					7	15		
1903	5	15			1	20		

Udviklingsbeskrivelse:

Skrøbelev sogn havde i 1688 en opdykningsprocent på 32%. Kragholm by takseredes i 1688 for 34 tdr.htk. og i 1844 for 29 tdr.htk., muligvis er ejerlavet formindsket i den mellemliggende periode som følge af nabohovedgården Fårevejles ekspansion, der i tidens løb har strakt sig helt frem til bygaden. Kragholm synes oprindeligt at være opstået som en udflytter-rydningsby i Henninges kystskovbælte. I den østlige del af Kragholms ejerlav ligger de to Blangshave gårde. Vejlen på grænsen til Rudkøbing inddæmmedes i 1826.

Kragholm blokudskiftedes i 1812 og siden er 2 gårde flyttet ud.

Allerede i 1472 tilhørte Kragholm by "som er 9 gårde" Fårevejle hovedgård. Byen bestod fortrinsvis af hoveriydende småbrug. Endnu i 1844 lå byen samlet under Fårevejle og i 1903 var overgangen til selveje stadig ikke afsluttet.

Antallet af gårde lå fra 1472 til 1767 på 9, men svandt herefter ind til 6 i forbindelse med en egalisering. Antallet af huse steg fra 3 i 1583 til 12 i 1767, hvilket formentlig afspejler hovedgårdens voksende hoveribehov. I det 19. årh.s anden halvdel voksede hus- og befolkningstal markant i forbindelse med overgangen til selveje.

Byens gårde var i 1583 inddelt i 2 klasser i størrelsesforholdet 1:2. Sidst i 1700-tallet egaliseredes gårdene på ét hartkornsniveau. Gårdene var gennemsnitlig meget små således som det er typisk for hovedgårdsnære landsbyer.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	---------------------------	-----------------------	--------------------

STATISTIK

Areal: ² 2008 ha, heraf opdyrket 1682: 32%							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		34	29				
Bebyggelsesenheder:							
	1472	1583	1664	1688	1787	1844	1903
Gårde:	9	9	8	9	6	7	6
Huse:		3	1		13		
Huse m/ jord:				6		13	30
Huse u/ jord:				1		2	5
I alt:	9	12	9	16	19	22	41
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
1664							
(78%) 1688	7	2		3,6			
(86%) 1844	7			3,6			
(50%) 1903	4	2		4,7			
Folketal:							
	1787	1845	1901 ³				
Voksne:	61	85	127				
Børn:	33	55	68				
I alt:	94	140	195				

2. Hele sognet

3. Godthåb (20 voksne, 8 børn) iberegnet.

Kragholmgård

Isø

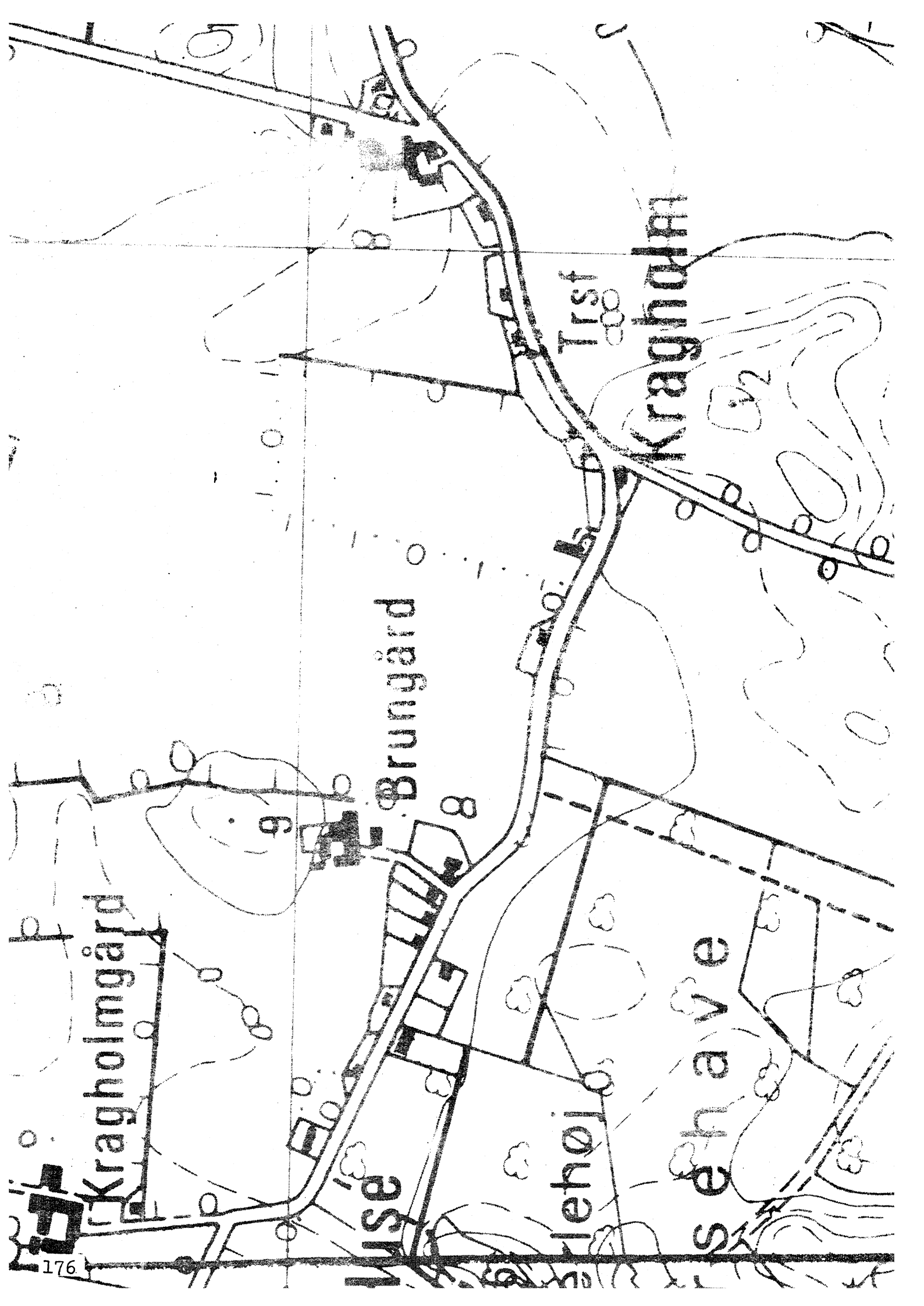
Brungård

tehoj

søhave

Tist

Kragholm

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	------------------------------------	-----------------------	--------------------

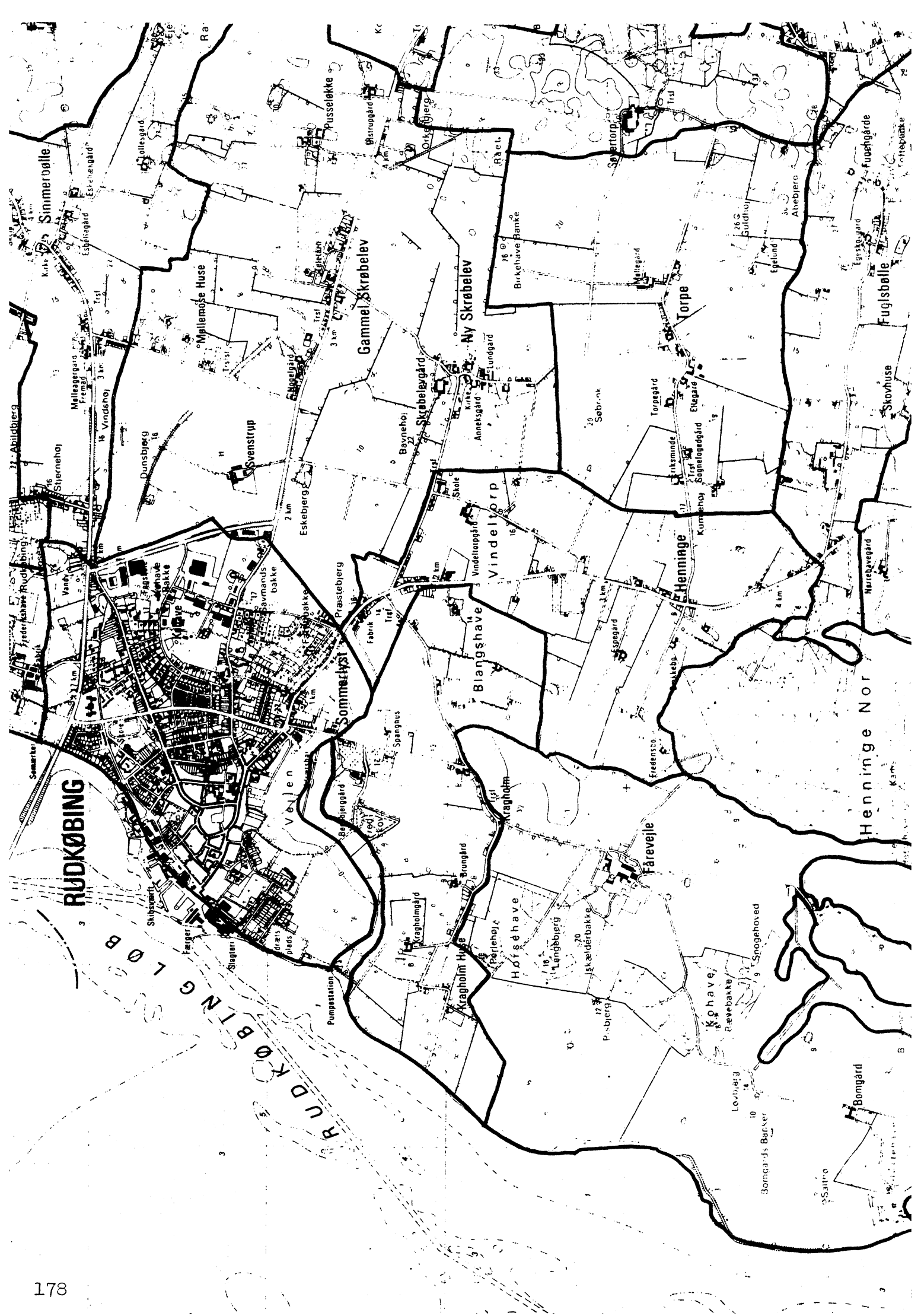
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Særlig interesse.

- 1) Anlægstype. Den lille udflytter-rydningsby er anlagt i Henninges kystskovbælte. Som følge af nabohovedgården Fårevejles ekspansion er Kragholm nu randplaceret og har agerorientering. I ejerlavets østlige del ligger de to Blangshave gårde. Kragholms byform er den almindeligt forekommende slynget-vejby type, en løst opbygget udgave som er typisk for rydningsbyer. Vejlen på grænsen til Rudkøbing inddæmmedes i 1826.
- 2) Udviklingstype. Allerede i 1472 lå Kragholm by i sin helhed til Fårevejle hovedgård, og byen forblev herunder frem til den sene overgang til selveje. Byen prægedes afgørende af naboskabet til den betydelige hovedgård, såvel hvad angår indhug i ejerlavet, mange hoveri-småbrug, 1-2 egaliseringer og forekomst af mange hoverihuse. Overgangen til selveje ledsagedes af markant ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med adskillige udviklingsmæssige karakteristika for den hovedgårdsnære landsby.

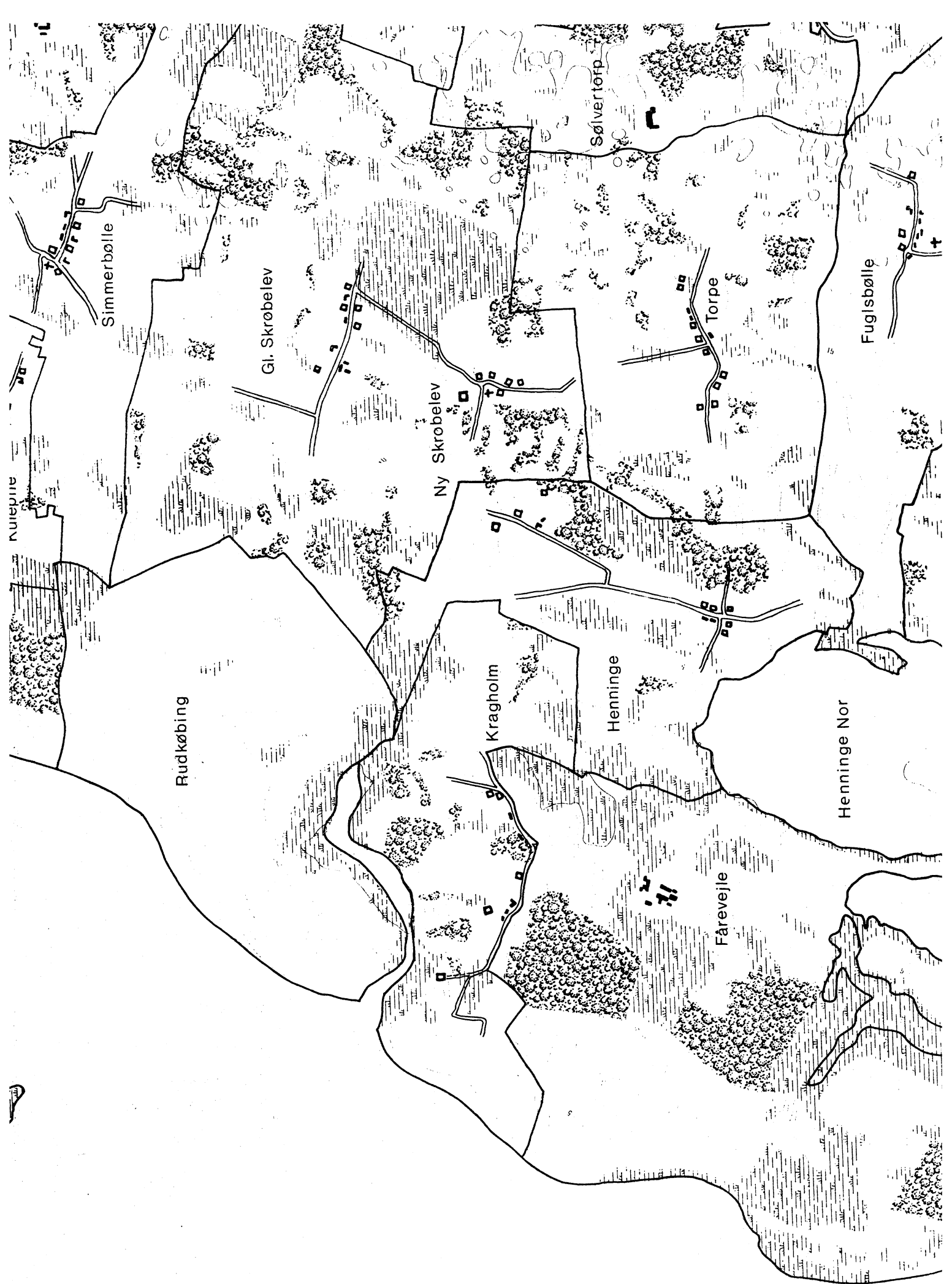
Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er kun delvis bevaret.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret et stort skovareal samt en del af udskiftningshegnene.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: 3 frilagte gårdtomter.

RUDKØBING

RUDKØBING LØB

NY SKRØBELEV

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	----------------------------------	------------------------------	---------------------------

Navn: Skrøbelev	Navnetype: -lev
---------------------------	---------------------------

<p>Bemærkninger:</p> <p>Skrøbelev er nævnt første gang 1231 i formen skreuelef. Forleddets betydning er usikker, men det kan være et tilnavn, gl'da. skrævi, dannet af udsagnsordet, gl'da. skræva, som betyder skræve, skille benene vidt ad. Efterleddet er lev, gl'da. lef, som formentlig betyder arvegods.</p>
--

Anlægstype: Adelby med kirke	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
--	---

<p>Bemærkninger:</p> <p>En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne ikke er anlagt ved udflytning.</p>
--

<p>Historiske tildragelser:</p>
--

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	---------------------------	-----------------------	--------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Alle 4 gårde ligger stadig i byen (1 udstykket gård bygget lige syd for byen på præstegårdens jord). Der er kun i ringe omfang sket nybyggeri i byen. Vejnettet er meget velbevaret med det slyngede vejsystem. Toftestrukturen er velbevaret.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del af udskiftningshegnene.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Engareal nord for byen.

Skov syd for byen og nordøst.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	---------------------------	-----------------------	--------------------

STATISTIK

Areal: Hele sognet 2008 ha, deraf opdyrket i 1682: 32%							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844 ²	1903			
		37	76				
Bebyggelsesenheder:							
		1610 ²	1664	1688	1787	1844	1903 ²
Gårde:		9	9	5	4	4	14
Huse:		2			5		
Huse m/ jord:			1			5	16
Huse u/ jord:			1	2			18
I alt:		11	11	7	9	9	48
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
1664							
(60%)	1688	1	3	1	5,4		
(75%)	1844		3	1	8,5		
(53%)	1903	9	4	1	5,1		
Folketal:							
		1787	1845			1901	
	Voksne:	34	45			55	
	Børn:	23	9			16	
	I alt:	57	54			71	

1. Hele Skrøbelev sogn
2. Gl. + ny Skrøbelev samlet.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	------------------------------------	---------------------------	------------------------

Besiddelsesforhold:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:		
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664	2)		9	2				
1844		1					3	3
1903	2)	13				1	1	

Udviklingsbeskrivelse:

Opdyrkningsprocenten i Skrøbelev sogn var i 1688 32%. Ny og Gammel Skrøbelev har nærmest karakter af en delt adelby, og de to byer indgik da også i et integreret dyrkningsfællesskab i øvrigt sammen med Pusseløkke og Svenstrup. Ejendommeligt nok er det kirkebyen, der benævnes Ny-, men det kan være tale om en flytning til en tidligere isoleret beliggende kirke. Betegnelsen Gl.- (og dermed Ny-) optræder første gang i 1572, og hele Gammel Skrøbelev synes da at have været mensalgods til Rudkøbing præst. Kirke-Skrøbelev var i 1688 på 37 tdr. htk. og bebyggelsen havde da trevangsbrug.

Kirke-Skrøbelev stjerneudskiftedes i 1812.

I 1200-tallet havde kronen 3 mark guld jord i Skrøbelev. I 1510 lå under Tranekær len 2 fæstegårde, hvoraf den ene havde en kronskyld på 12 tdr. Skt. Knuds Kloster i Odense erhvervede i 1505 en gård i ejerlavet. Rudkøbing præsten var dog dominerende besidder med en anneksgård og 4 mensalgårde. Med reformationen blev kronen enebesidder i de 2 byer, og denne stilling holdt sig endnu i 1664. Med afhændelsen af Tranekær i 1672 fulgte 6 gårde og 2 huse i Skrøbelev. I Ny Skrøbelev havde Tranekær i 1766 3 gårde og 3 huse. Den ene af gårdene var på 16 tdr. htk. og vel identisk med den senere Skrøbelevgård. Hertil kom annekspæstegården. Godsfordelingen var endnu uændret i 1844 og i 1903 var overgangen til selveje stadig ikke fuldført.

Antallet af gårde i Ny Skrøbelev synes fra 1610 til 1844 konstant at have været 4-5. På grund af den sene overgang til selveje vokser hus- og befolkningstal i det 19. årh. kun i beskedent omfang.

Gårdene var i 1688 af normal størrelse. Formentlig er Tranekærs gårde egaliseret ved udskiftningen.

2) Gl + Ny Skrøbelev samlet.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	------------------------------------	-----------------------	--------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse

- 1) Anlægstype. Den lille kirke-adelby af før-vikingetids navneendelsen -lev synes opstået ved en byspaltning i senmiddelalder. Ny og Gl. Skrøbelev samt to mindre torper udgjorde et stort dyrkningssystem. Kirkebyen er centralplaceret og har ager/skov-orientering. Byformen er uregelmæssig vejforteby.
- 2) Udviklingstype. Skrøbelev domineredes i senmiddelalder af gejstlig gods. Efter reformationen af krongods. Efter Tranekær's bortsalg fulgte gårdene fortsat Tranekær gods. Ny Skrøbelev udviklede sig roligt og berørtes kun i mindre omfang af ekspansion i det 19. årh.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med en velbevaret struktur.

Relikt-vurdering: Særlig interesse.

- 1) Bytomten er særdeles velbevaret.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn samt eng og skovarealer.
- 3) Særlige relikter: kirke.
- 4) Arkæologiske interesser: -

nehoi

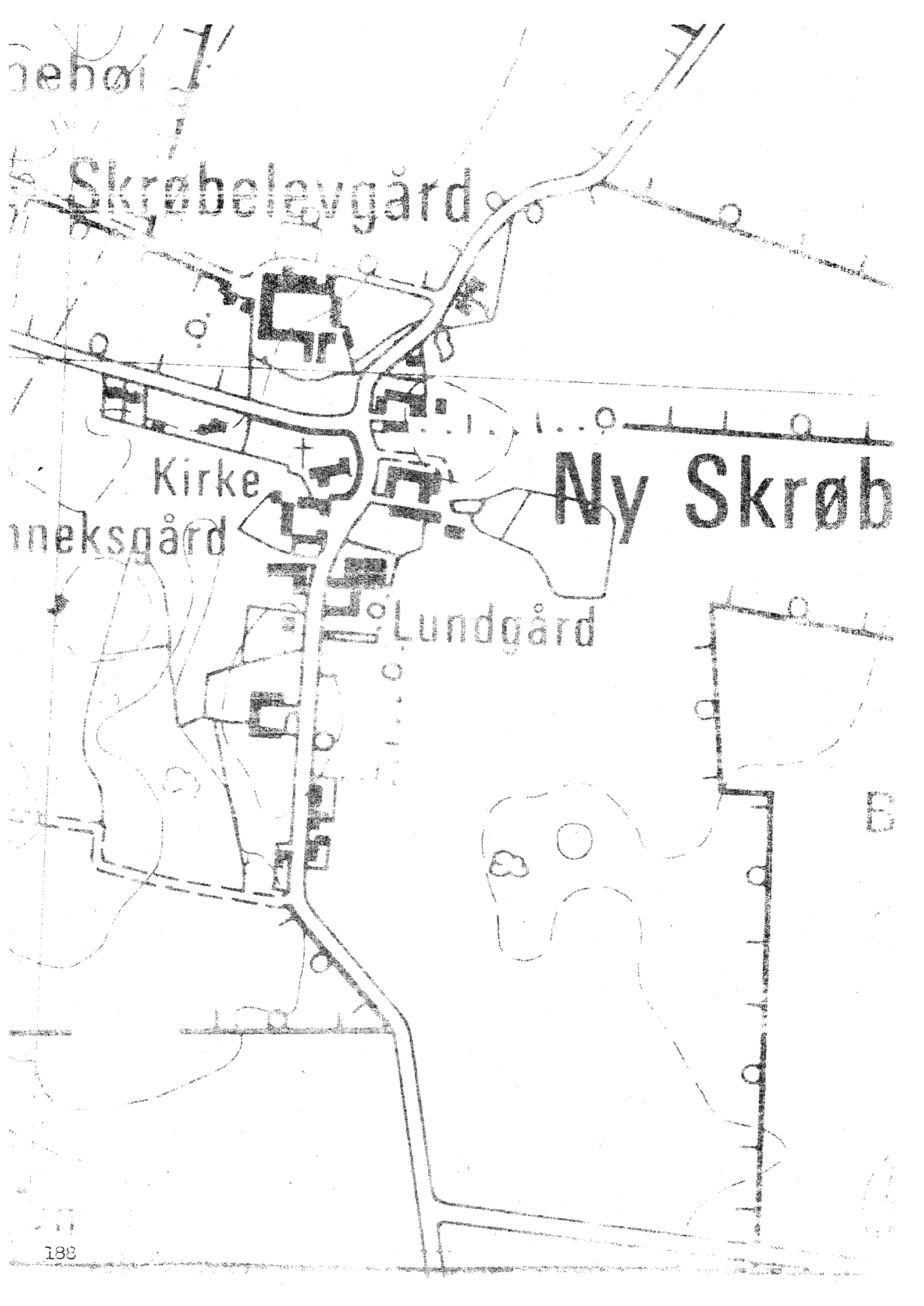
Skørbelevgård

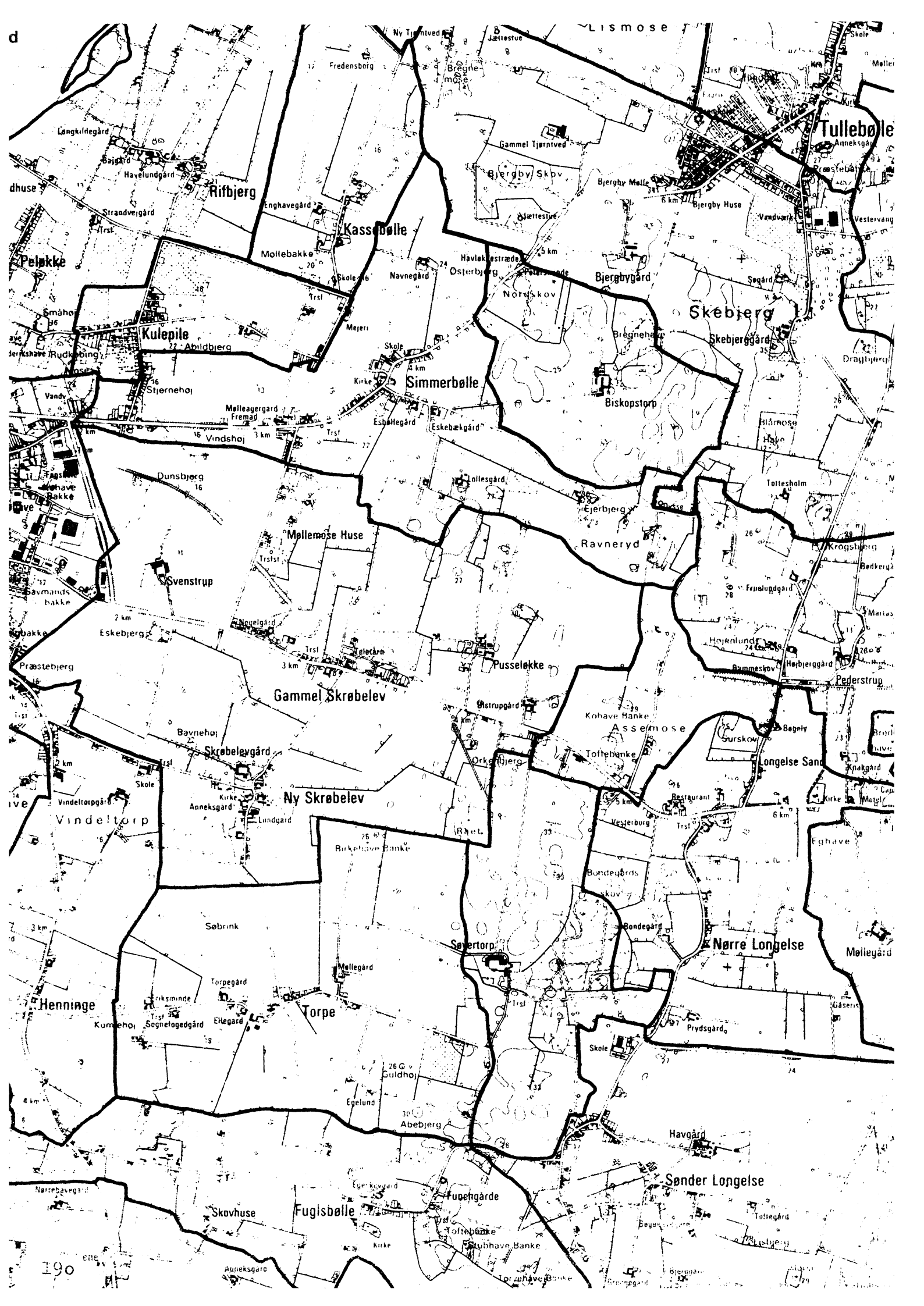
Kirke

Ny Skrøb

neksgård

Lundgård

d

dhuse

Peløkke

Kuløpile

Svenstrup

Eskebjerg

Præstebjerg

Vindelørtorp

Henninge

Søbrink

Torpe

Skovhuse

Fugisbølle

190

Rifbjerg

Møllebakke

Abildbjerg

Mølleagergård

Møllebø Huse

Gammel Skråbelev

Skråbelevgård

Ny Skråbelev

Lundgård

Torpegård

Ekegård

Torpe

Fugisbølle

Anneksgård

Kassølle

Navnegård

Mejeri

Skole

Eskebjerggård

Eskebjerggård

Pusseløkke

Orkebjerg

Søvertorp

Møllegård

Egelund

Abebjerg

Fugisbølle

Fugisbølle

Bjergby Skov

Havlekøstræde

Nørre Skov

Simmerbølle

Tollesgård

Ejerbjerg

Ravnerød

Assemose

Orkebjerg

Søvertorp

Møllegård

Egelund

Fugisbølle

Fugisbølle

Bjergby Mølle

5 km

Bjergbygård

Biskopstorp

Ejerbjerg

Ravnerød

Pusseløkke

Orkebjerg

Søvertorp

Møllegård

Egelund

Abebjerg

Fugisbølle

Fugisbølle

6 km

5 km

Skebjerg

Skebjerggård

Tollesgård

Ravnerød

Pusseløkke

Orkebjerg

Søvertorp

Møllegård

Egelund

Abebjerg

Fugisbølle

Fugisbølle

6 km

5 km

Skebjerg

Skebjerggård

Tollesgård

Ravnerød

Pusseløkke

Orkebjerg

Søvertorp

Møllegård

Egelund

Abebjerg

Fugisbølle

Fugisbølle

6 km

5 km

Skebjerg

Skebjerggård

Tollesgård

Ravnerød

Pusseløkke

Orkebjerg

Søvertorp

Møllegård

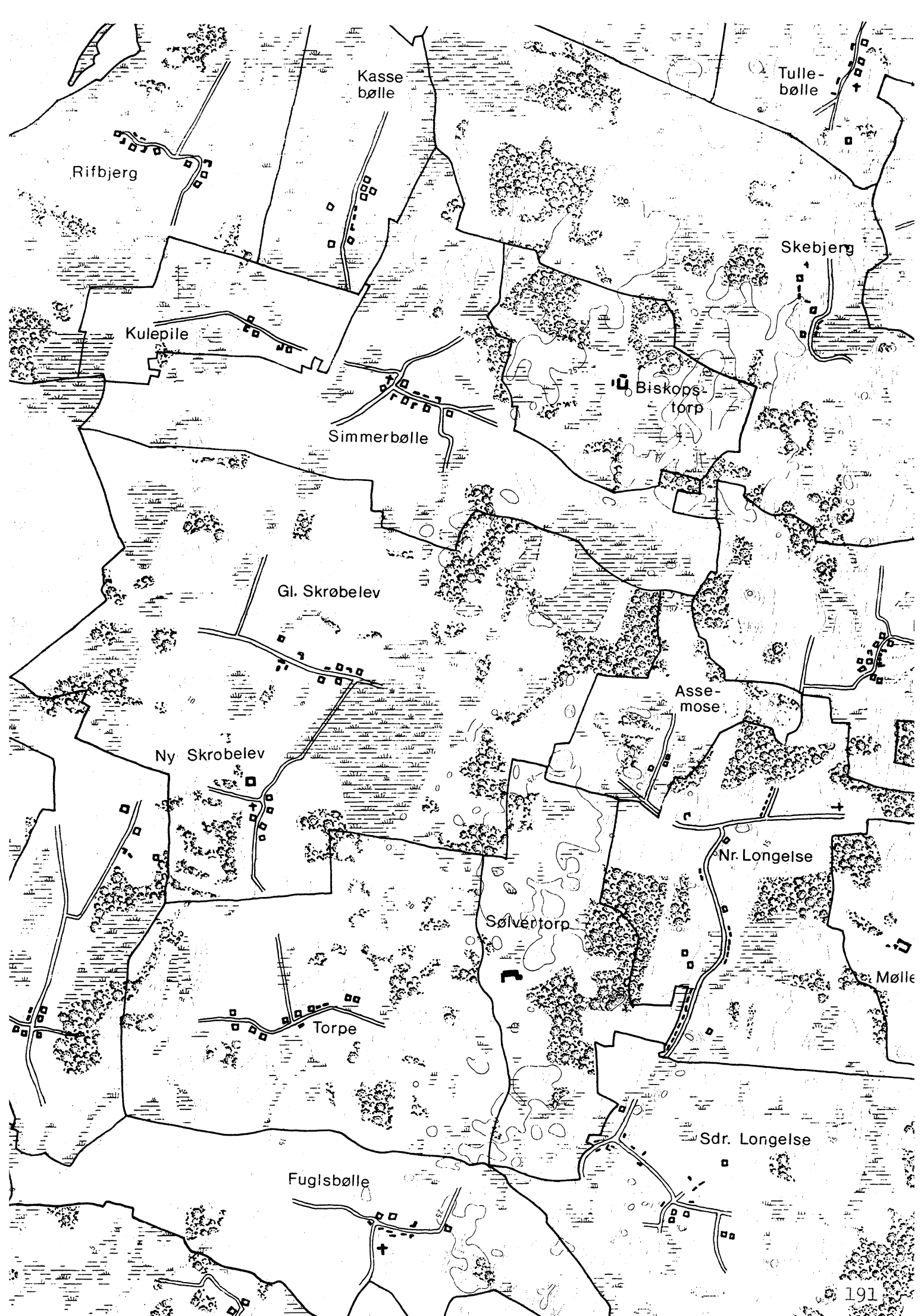
Egelund

Abebjerg

Fugisbølle

Fugisbølle

190

Rifbjerg

Kassebølle

Tullebølle

Kulepile

Skebjerg

Simmerbølle

Biskoptorp

Gl. Skrøbelev

Ny Skrøbelev

Assemose

Nr. Longelse

Sølvørtorp

Mølle

Torpe

Sdr. Longelse

Fuglsbølle

GL. SKRØBELEV

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	----------------------------------	------------------------------	---------------------------

Navn: Gammel Skrøbelev	Navnetype: -lev
----------------------------------	---------------------------

Bemærkninger: Gammel Skrøbelev er nævnt første gang 1572 i formen Gammel Skrøbelev. Om navnet Skrøbelev se denne.

Anlægstype: Delt adelby	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
-----------------------------------	---

Bemærkninger: En adelby er en landsby, som i modsætning til torterne, ikke er anlagt ved udflytning.
--

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	------------------------------------	-----------------------	--------------------

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. By-tomten Slynget vejby.

Byens 5 gårde og husene ligger uregelmæssigt langs den øst-vest-gående vej. To af gårdene ligger isoleret i den vestlige ende. Midt i byen et gadekær.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby agerorientering skovorientering åorientering
 randby engorientering kystorientering
 Engområde lige SØ for byen. Øst for byen ligger Tinghusene.

c. Udskiftning

år: 1812 figur: Blokudskiftning, store men uregelmæssige blokke.

d. Udflytning

- ved udskiftningen
 efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1

vangeantal: 3 Dyrkningsfællesskab med Ny Skrøbelev, Pusseløkke og Svenstrup.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Ny og Gl. Skrøbelev. G. Langeland. Moræneflade med hatformede bakker midt i ejerlavet. Områder med hedeslette og senglacialt ler mod Ø og V.

jordbund:

Ny og Gl. Skrøbelev. Moræneler midt i ejerlavet. Ferskvandstørv, -ler og -sand mod Ø og V.

naturlig afgrænsning:

Delvis mod NØ.

overvejende

overvejende ager med større indhold af eng og skov.

blandingsøkonomi med

Eng SØ for byen samt spredt i ejerlavet, skov mod NØ samt spredt i ejerlavet.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	---------------------------	-----------------------	--------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Alle 5 gårde ligger tilbage i byen (den ene af de vestlige gårde er flyttet nord for vejen inden for byområdet). Der er sket en del nybebyggelse, både midt i byen og i den østlige ende. Her bærer byen præg af at jernbanen har strejft byens nordlige del, og stationen har da også været placeret her. Vejen gennem byen er rettet noget ud, men ellers eksisterer de samme veje. Toftesystemet er delvist opløst.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del af udskiftningshegnene.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Frugtplantage lige nord for byen.

Spor af jernbanelinien nordvest for byen.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	---------------------------	-----------------------	--------------------

STATISTIK

Areal: ¹ 2008 ha, heraf opdyrket i 1682: 32%							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844 ²	1903			
		27	76				
Bebyggelsesenheder:							
			1664 ²	1688	1787	1844	1903 ²
Gårde:			9	5	5	5	14
Huse:					12		
Huse m/ jord:			1			11	16
Huse u/ jord:			1	1		2	18
I alt:			11	6	17	18	48
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
1664							
80	1688	3	1	1	5,4		
(100%)	1844	1	5		5,3		
(53%)	1903	9	4	1	5,1		
Folketal:							
		1787	1845	1901 ³			
	Voksne:	55	72	146			
	Børn:	36	34	71			
	I alt:	91	106	217			

1. Hele Skrøbelev sogn
2. G. + ny Skrøbelev samlet

3. Møllemose (19 voksne, 15 børn) iberegnet. 197

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	------------------------------------	---------------------------	------------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664 2)			9	2				
1844		2			1	3	4	8
1903 2)	13	33				1	1	

Udviklingsbeskrivelse:

Opdyrkningsprocenten i Skrøbelev sogn var i 1688 32%. Gammel Skrøbelev har nærmest karakter af en delt adelby, og de to byer indgik da også i et integreret dyrkningsfællesskab i øvrigt sammen med udflytterbebyggelserne Pusseløkke og Svenstrup. Ejendommeligt nok er det kirkebyen, der benævnes Ny-, men der kan være tale om en flytning til en tidligere isoleret beliggende kirke. Betegnelsen Gl. (og dermed Ny) optræder første gang i 1572 og hele Gammel Skrøbelev synes da at have været mensalgods til Rudkøbing præst. Gammel Skrøbelev takseregdes i 1688 til 27 tdr.htk. og byen havde da trevangsbrug. Pusseløkke optræder i 1400-1500-tallet som én stor gård med 12 mark sølv jord. I 1600-1700-tallet var Pusseløkke en lille landsby med 3 gårde. Svenstrup var i 1600-1700-tallet ligeledes en lille landsby på 3 gårde. Inden 1865 sammenlagdes den til Svenstrupgård med (i 1956) 19 tdr. htk. Om en i senmiddelalder nedlagt udflytterbebyggelse, Ølstrup (ved nuv. Ølstrupgård) vidner marknavne i 1682. Ved Tinghuse øst for Gammel Skrøbelev afholdtes Nørre herredsting.

Gammel Skrøbelev blokudskiftedes i 1812.

I 1200-tallet havde kronen 3 mark guld jord i Skrøbelev. I 1510 lå under Tranekær len 2 fæstegårde, hvoraf den ene havde en kronskyld på 12 tdr. Skt. Knuds Kloster i Odense erhvervede 1605 en gård i ejerlavet. Rudkøbing præsten var dog dominerende besidder med en anneksgård og 4 mensalgårde. Disse synes i 1572 alle at ligge i Gammel Skrøbelev og har således udgjort (næsten) hele byen. Da kronen afhændede Tranekær i 1672 medfulgte 6 gårde og 2 huse i Skrøbelev. Heraf må flere have ligget i Gammel Skrøbelev. I 1767 havde Fårevejle 1 gård og 1 hus, medens Tranekær da kun synes at have besiddet 5 huse. Endnu i 1844 var byen stort set fæstegods og i 1903 var der stadig enkelte fæsteheder tilbage.

Antallet af gårde i Gammel Skrøbelev synes fra 1600-tallet til 1844 konstant at have været 5. Hustallet var allerede betydeligt i 1700-tallet. I anden halvdel af det 19. årh. voksede hus- og befolkningstal markant i forbindelse med overgangen til selveje.

Gårdene var i 1688 af normal størrelse. Byen synes egaliseret på udskiftningstiden. I det 20. årh. har Gammel Skrøbelev udviklet sig som stations- og landevejsby.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	------------------------------------	---------------------------	------------------------

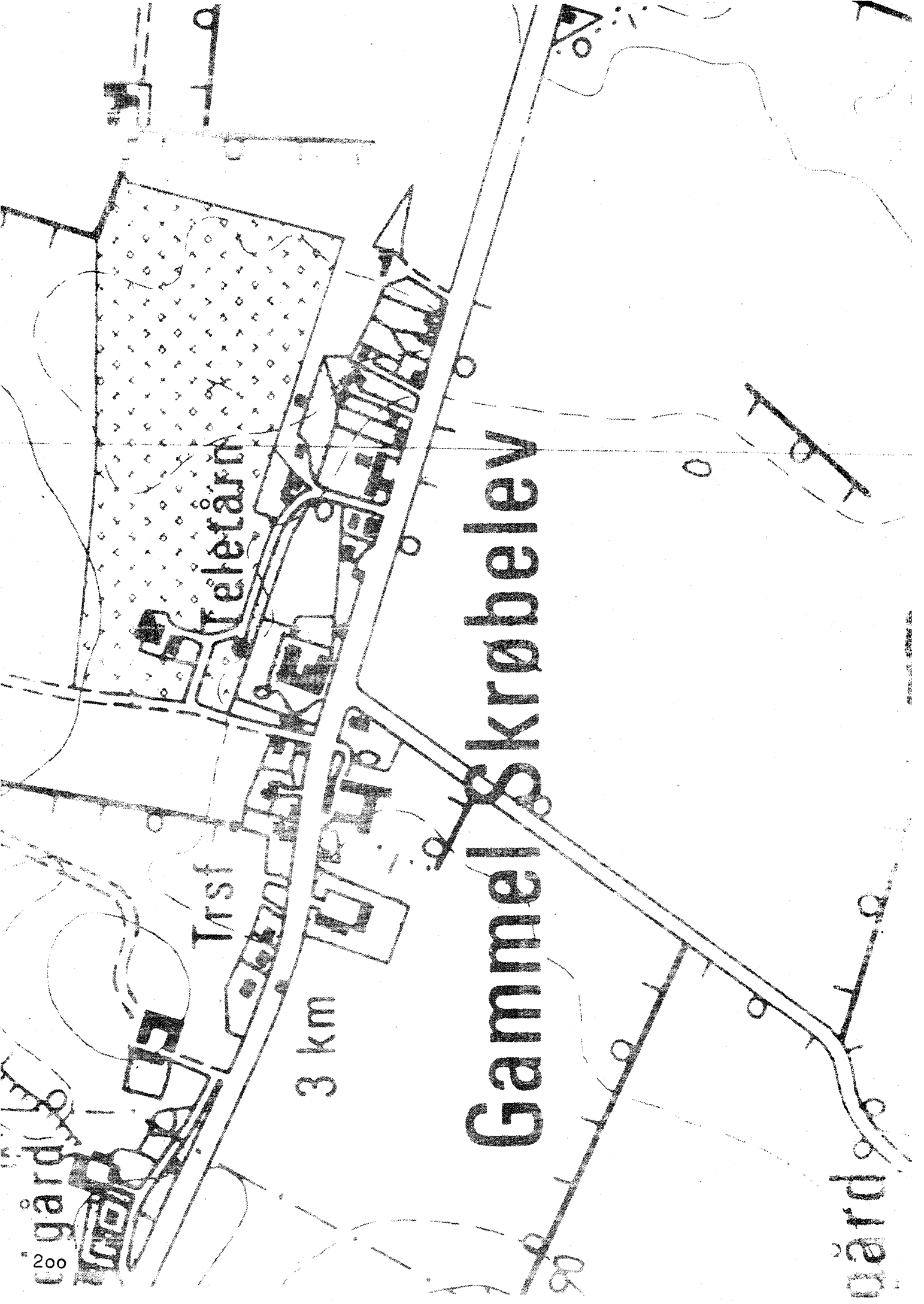
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse.

- 1) Anlægstype. Den lille adelby af før-vikingetids navneendelsen -lev synes opstået ved en byspaltning. Ny og Gl. Skrøbelev samt to mindre torper (Svenstrup og Pusseløkke) udgjorde et stort dyrkningssystem. Endnu en torp, Ølstrup, nedlagdes atter i senmiddelalder. Østligt i ejerlavet ligget det gamle herredsting. Gl. Skrøbelev er centralplaceret i sit ejerlav og har engorientering ned til den store "Heden". Byformen er den alm. forekommende slyngetvejby type.
- 2) Udviklingstype. Gl. Skrøbelev domineredes fra senmiddelalder af mensalgods til Rudkøbing præsten. Byen udviklede sig roligt indtil overgangen til selveje fulgtes af markant ekspansion. I det 20. årh. har byen udviklet sig som landevejs- og stationsby. Byen egaliseredes på udskiftningstiden.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er kun delvis bevaret og præget af nybebyggelse.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en del af udskiftningshegnene, men ingen større eng- eller skovarealer.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: Tomten af Ølstrup.

Teletårn

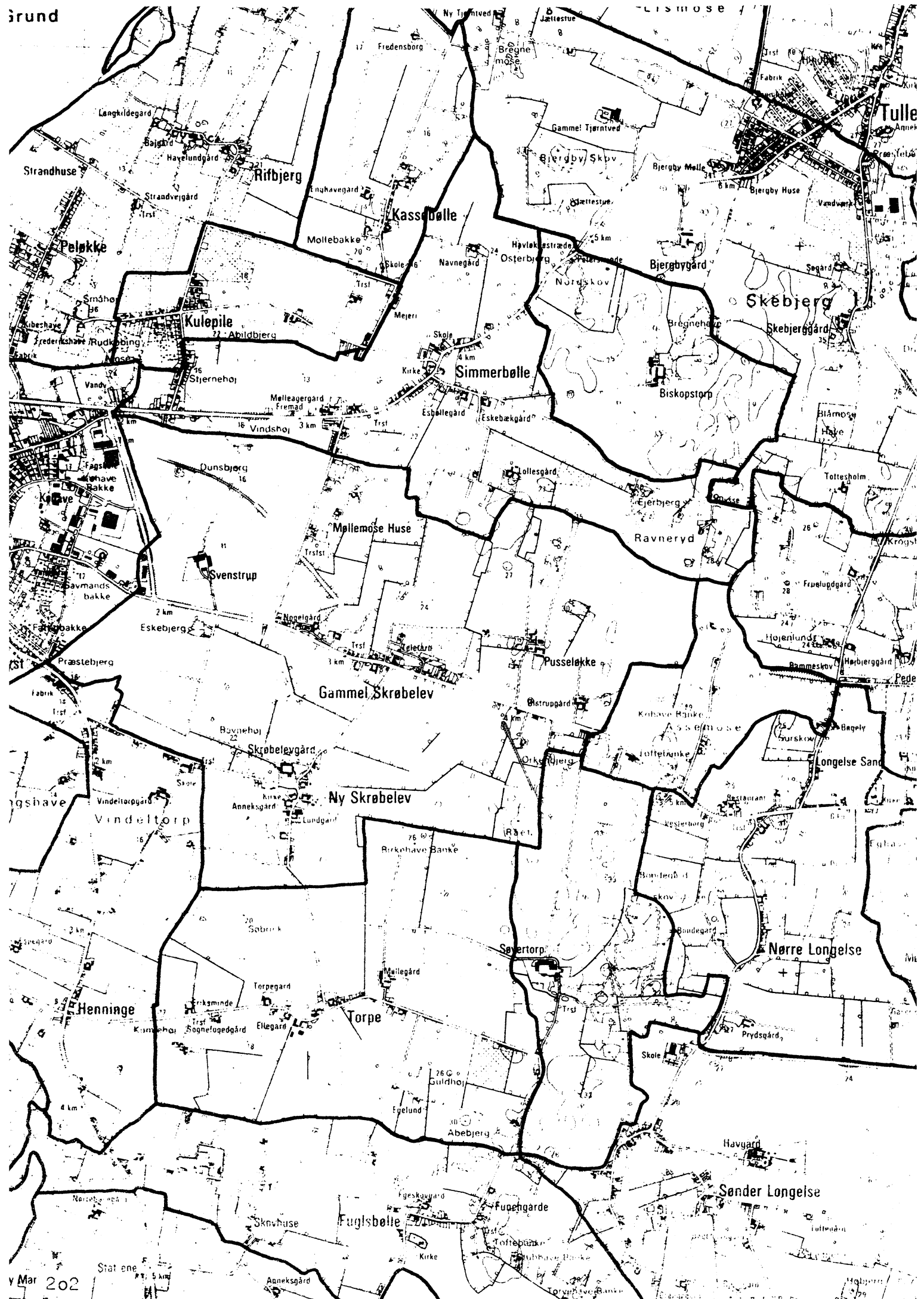
Trst

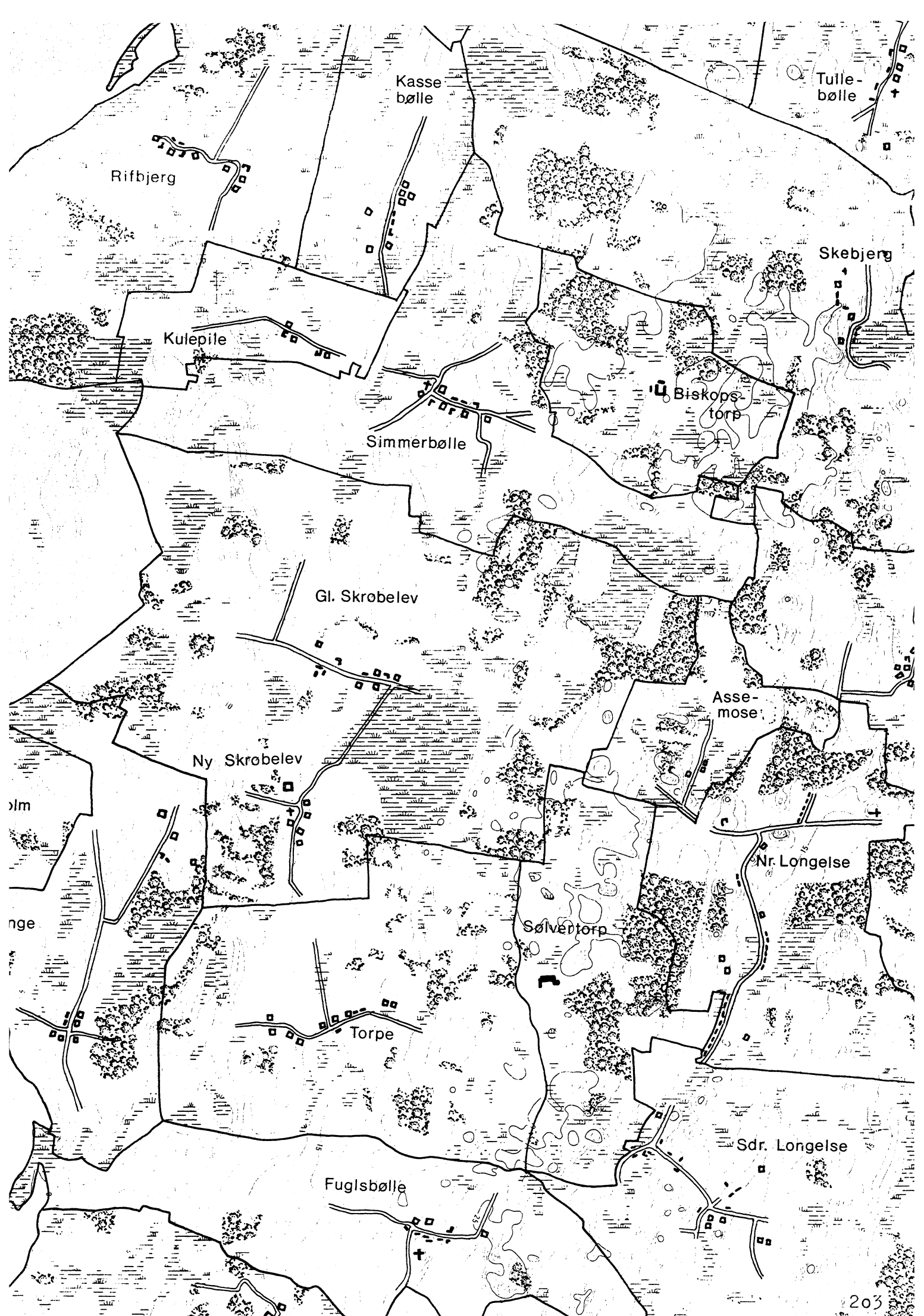
3 km

Gammel Skråbelev

vård

7

Ribbjerg

Kassebølle

Tullebølle

Kulepile

Skebjerg

Simmerbølle

Biskoptorp

Gl. Skråbelev

Ny Skråbelev

Assemose

alm

Nr. Longelse

nge

Sølvortorp

Torpe

Sdr. Longelse

Fuglsbølle

TORPE

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	----------------------------------	------------------------------	---------------------------

Navn: Torpe	Navnetype: -torp
-----------------------	----------------------------

Bemærkninger:

Torpe er nævnt første gang 1459 i formen Torpe. Navnet kommer af torp, gl. thorp, som betyder udflytterbebyggelse.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
---	---

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby. Sidstnævnte er Ny Skrøbelev.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	---------------------------	-----------------------	--------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Knap 80% af gårdene er tilbage i byen (1 flyttet ud, 1 nedlagt), hvoraf de fleste ligger på den samme plads som ved udskiftningen (1 er flyttet fra bymidten til den østlige byende). Husrækken i midten består, men husene i den nordvestlige del er nedlagt sammen med vejen. Der er ikke sket nybyggeri af betydning. Vejnettet er velbevaret bortset fra den omtalte vej. Toftesystemet er også intakt.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del af udskiftningshegnene.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Frugtplantage i det sydøstlige hjørne.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	---------------------------	-----------------------	--------------------

STATISTIK

Areal: Hele sognet 2008 ha, heraf opdyrket i 1682: 32%							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		67	56				
Bebyggelsesenheder:							
		1610	1664	1688	1787	1844	1903
Gårde:		5	9	9	9	9	9
Huse:		1			10		
Huse m/ jord:						11	15
Huse u/ jord:				2		3	9
I alt:		6	9	11	19	23	33
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.			Gennemsnit
1664 ¹		1	1	3			
(56%) 1688		1	6	2			7,5
(78%) 1844		4	4	1			6,1
(67%) 1903		7	1	1			4,6
Folketal:							
		1787	1845	1901			
Voksne:		67	91	128			
Børn:		47	49	32			
I alt:		114	140	160			

1. Af de 5 kendte.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	------------------------------------	---------------------------	------------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			4		4		1	
1844					9	14		
1903	6	23			3	1		

Udviklingsbeskrivelse:

Opdyrkningsprocenten i Skrøbelev sogn var i 1688 32%. Torpe havde da trevangsbrug og takseredes for 67 tdr.htk. mod 56 tdr. htk. i 1844. Gårdene svarede i 1664 bl.a. hvede i landgilde, hvilket er ret usædvanligt. Torpe synes udflyttet og udparcelleret fra Skrøbelev.

Torpe stjerneudskiftedes i 1812 og siden er 1 gård flyttet ud.

Under kronlenet Tranekær hørte i 1500 2 selvejergårde og 1 fæstegård. I 1664 var kronens andel 4 gårde. Den indensogns hovedgård Fårevejle ejede 1 gård i byen indtil 1472.

I 1583 havde Fårevejle samlet 3 gårde og i 1664 var godset nået op på 4 gårde (der derfor som skattefri er udeladt af mandtallet 1610). Ved kronens afhændelse af Tranekær medfulgte de 4 gårde i Torpe. Endnu hundrede år efter var byen delt mellem Tranekær og Fårevejle, hvis 4 gårde var egaliserede. Snart efter samledes byen under Fårevejle, hvor den endnu lå i 1844. I 1903 var der stadig et antal fæsteenheder tilbage.

Antallet af gårde var fra 1600-tallet til 1903 på 9. Som følge af den sene overgang til selveje voksede hus- og befolkningstallet kun moderat i det 19. årh.

Gårdene var i 1688 meget store. Byen udsattes for betydelig lodsejer-
vise egaliseringer.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	------------------------------------	-----------------------	--------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse:

Landsbytypologisk vurdering: Interesse.

- 1) Anlægstype. Den middelstore udflytterbebyggelse af vikingetids-middelalder navnetypen torp er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er slynget vejby.
- 2) Udviklingstype. Byen var i 1500-1700-tallet delt under Tranekær og Fårevejle, men samledes herefter under sidstnævnte. Overgangen til selveje skete sent og ledsagedes af moderat ekspansion. Byen synes kun udsat for lodsejervise egaliseringer.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering:

- 1) Bytomten er forholdsvis velbevaret.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en del af udskiftningshegnene.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: 2 frilagte gårdtomter.

Millegård

Torpe

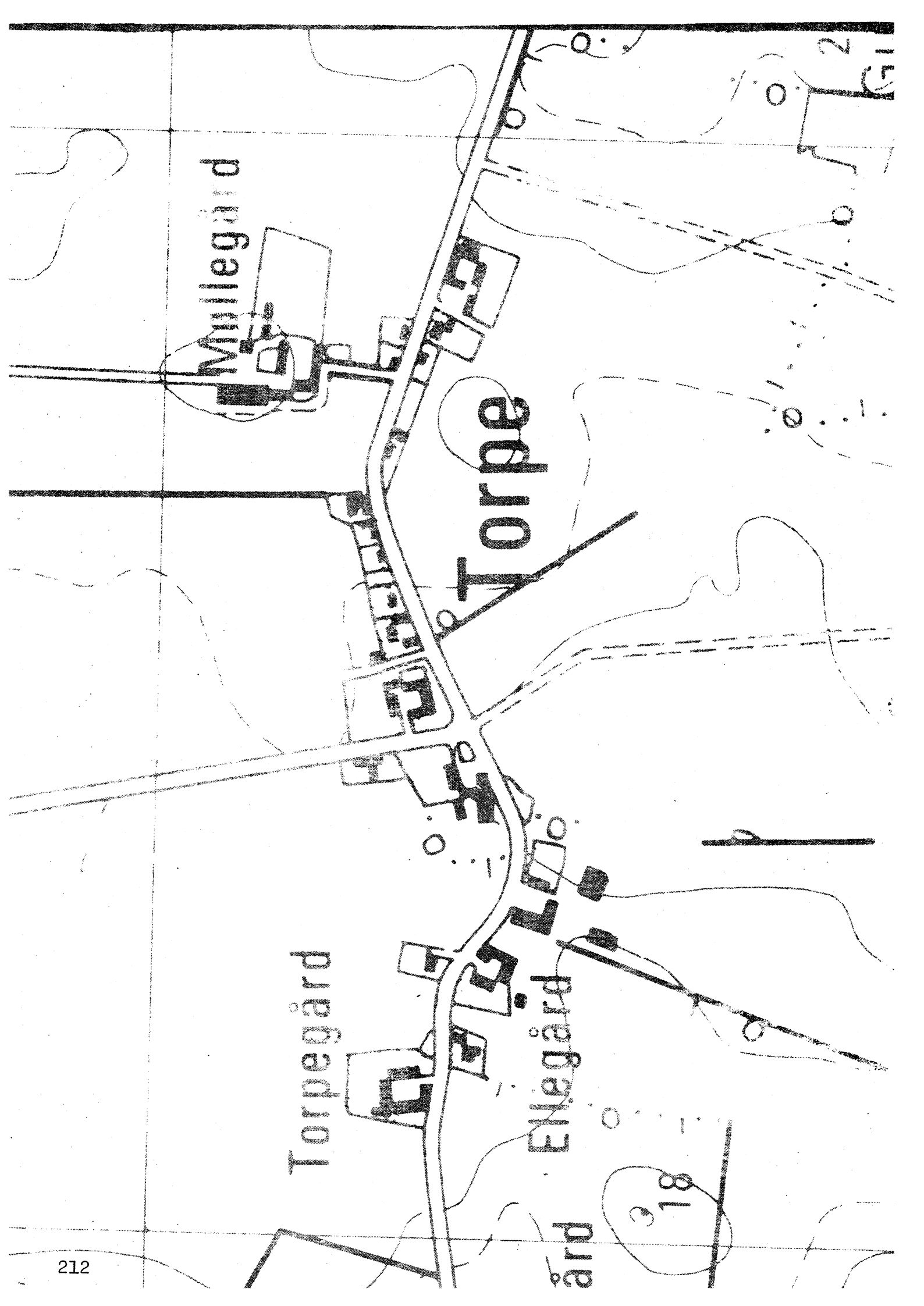
Torpegård

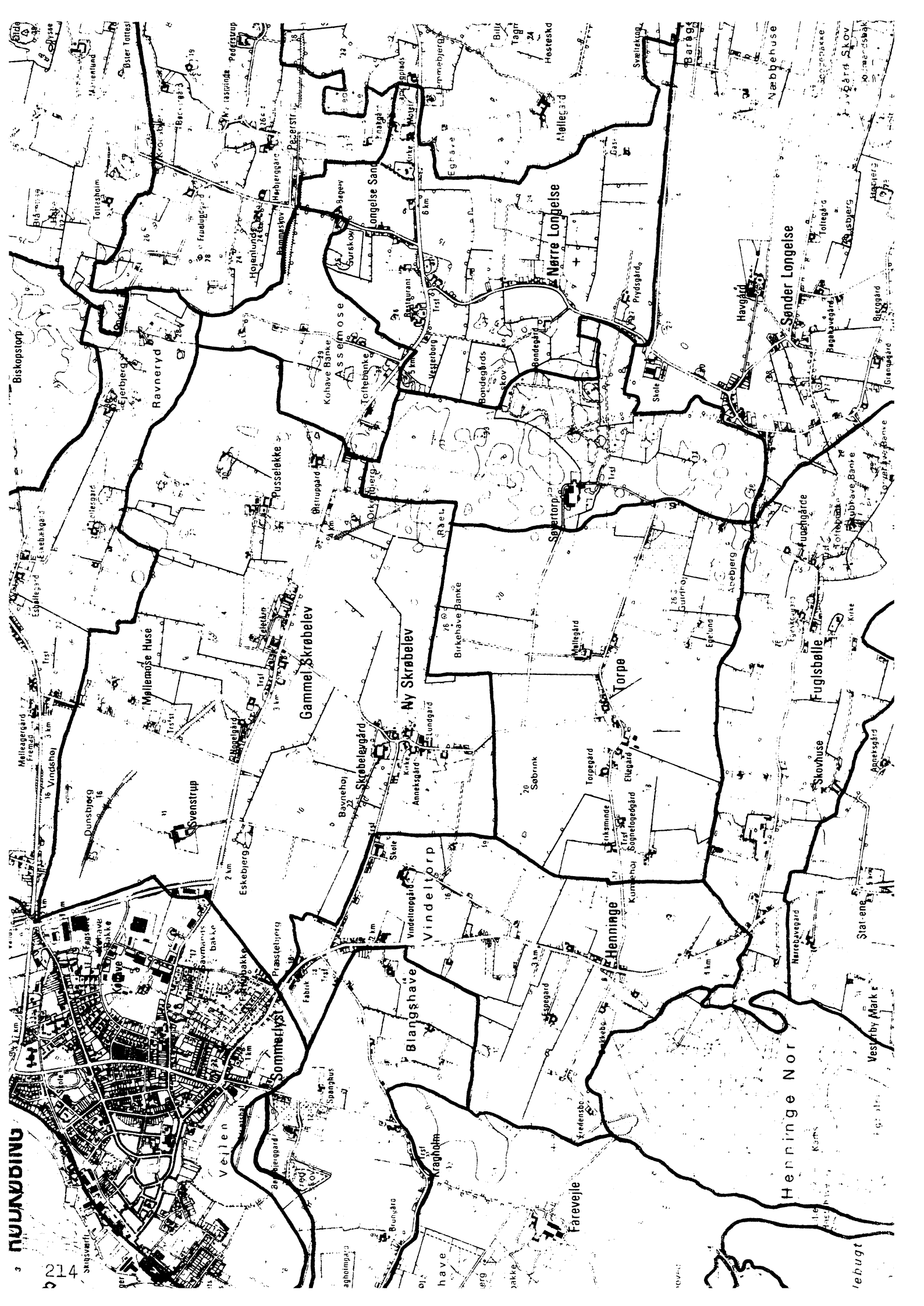
Ejlegård

ård

918

2
GI

VINDELTORP

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	----------------------------------	------------------------------	---------------------------

Navn: Vindelborg	Navnetype: -borg
--------------------------------	--------------------------------

Bemærkninger:

Vindelborg er nævnt første gang 1328 i formen Windorp Thrithing. Forleddet er en form af folkenavnet Windir. Efterleddet er borg, gl. throp, som betyder udflytterbebyggelse.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
---	---

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	------------------------------------	-----------------------	--------------------

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. By-tomten Slyngget vejby.

De 3 gårde ligger uregelmæssigt langs den nord-syd-gående vej, den sydligste ligger endda langs en sidevej ret isoleret fra de andre.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby agerorientering skovorientering åorientering
 randby engorientering kystorientering

c. Udskiftning

år: 1812 figur: Blokudskiftning, store uregelmæssige figurer.

d. Udflytning

- ved udskiftningen
 efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem:

rotation:

vangeantal:

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: G. Langeland, Moræneflade og sen-glacialt ler.

jordbund: Vindeltoorp og Henninge: Moræneler med større områder med fersk-vandstørv, -dynd, -ler og sand.

naturlig afgrænsning: Mod Ø og NV.

overvejende

overvejende ager med større indhold af eng og skov.

blandingsøkonomi med

Eng og skov mod S, eng i den NV del.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	---------------------------	-----------------------	--------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Kun 2 gårde er tilbage i byen, hvilket betyder at den er opløst som landsby. Der er ikke sket nybebyggelse i byen overhovedet, men lige nord for er bygget en skole og nogle huse. Vejnettet er bevaret og ligeså de to gårdes tofter.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Nordvest for byen omkring vejsammenløbet en husbebyggelse.

FYNS AMT	Herred: Langeland, Nr.	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	---------------------------	-----------------------	--------------------

STATISTIK

Areal: Hele sognet 2008 ha, heraf opdyrket 1682: 32%							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		23	13				
Bebyggelsesenheder:							
		1664	1688	1787	1844	1903	
Gårde:		3	3	3	4	3	
Huse:				7			
Huse m/ jord:		1	4		2	8	
Huse u/ jord:			1		2	3	
I alt:		4	8	10	8	14	
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
1664							
(100%) 1688			3		7,4		
(75%) 1844		3	1		3,4		
(67%) 1903		2	1		4,2		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
Voksne:		26	37	44			
Børn:		14	31	13			
I alt:		40	68	57			

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
-----------------	------------------------------------	---------------------------	------------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			2	1	1			
1844					1	3	3	1
1903	2	7			1	2		2

Udviklingsbeskrivelse:

Opdyrkningsprocenten i Skrøbelev sogn var i 1688 32%. Vindeltoorp takseredes da til 23 tdr.htk. mod kun 13 tdr.htk. i 1844. Nedgangen kan skyldes ændringer i afgrænsningen mod moderbyen Henninge.

Vindeltoorp blokudskiftedes i 1812.

I 1328 erhvervede Niels Brok en del jord i Vindeltoorp. I senmiddelalder var byens 3 gårde fordelt med 1 til Fårevejle hovedgård (1472), 1 til kronen (erhvervet 1495) og 1 til præsten i Rudkøbing. Denne fordeling holdt sig endnu i 1664. Da kronen afhændede Tranekær i 1672 medfulgte de 2 gårde i Vindeltoorp. Hundrede år efter havde Tranekær 1 gård og 3 huse, medens Fårevejle havde 1 gård og 6 huse. Endnu i 1844 var hele byen i fæste, og i 1903 var der stadig adskillige fæsteenheder tilbage i byen.

Antallet af gårde var fra senmiddelalder til 1903 3-4. På grund af den sene overgang til selveje blev hus- og befolkningseksponen i det 19. årh. kun moderat.

Gårdene var i 1688 forholdsvis store og egaliserede på 7 tdr.htk.

FYNS AMT	Herred: Langeland Nr. herred	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Skrøbelev
----------	------------------------------------	---------------------------	------------------------

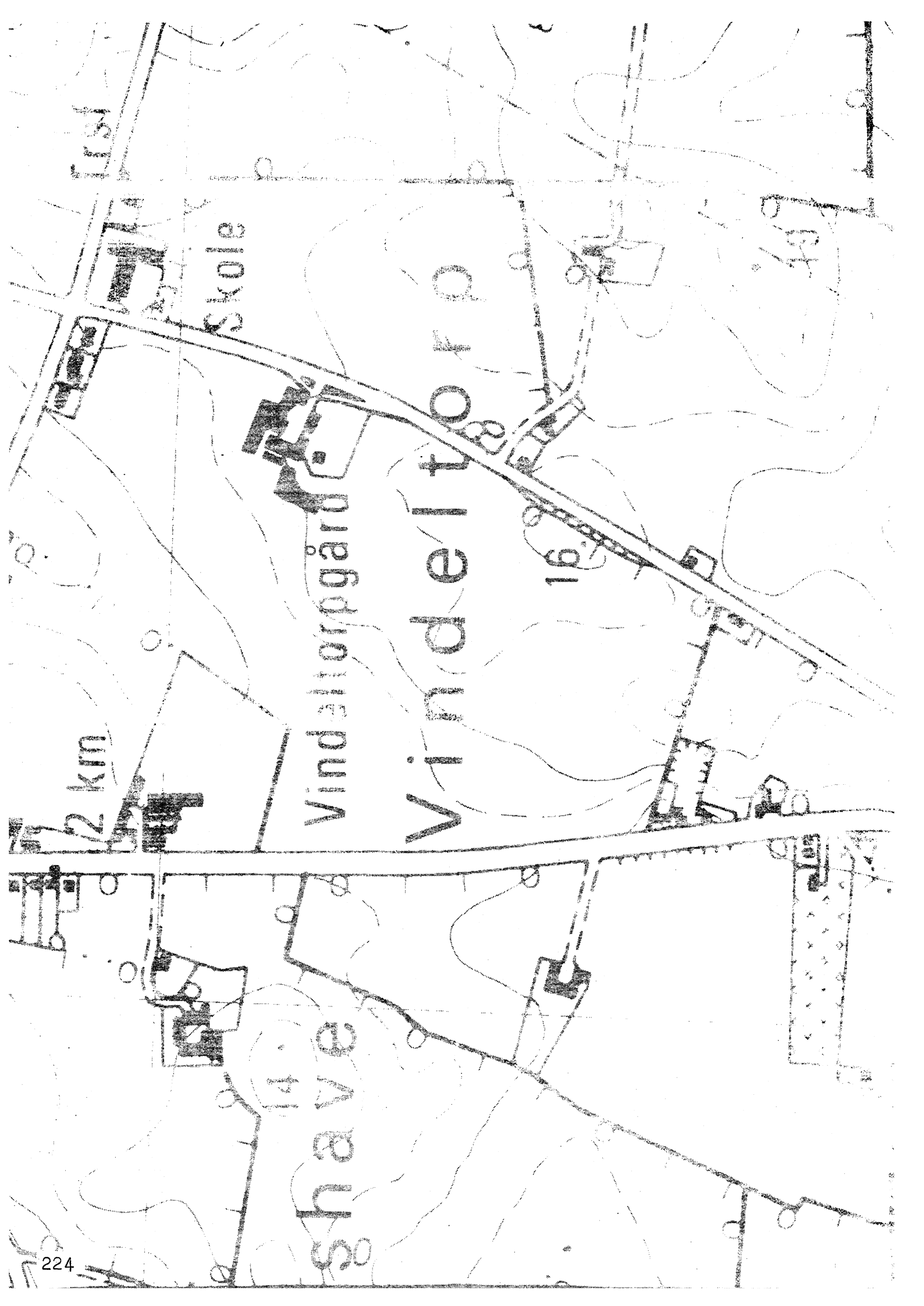
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse.**

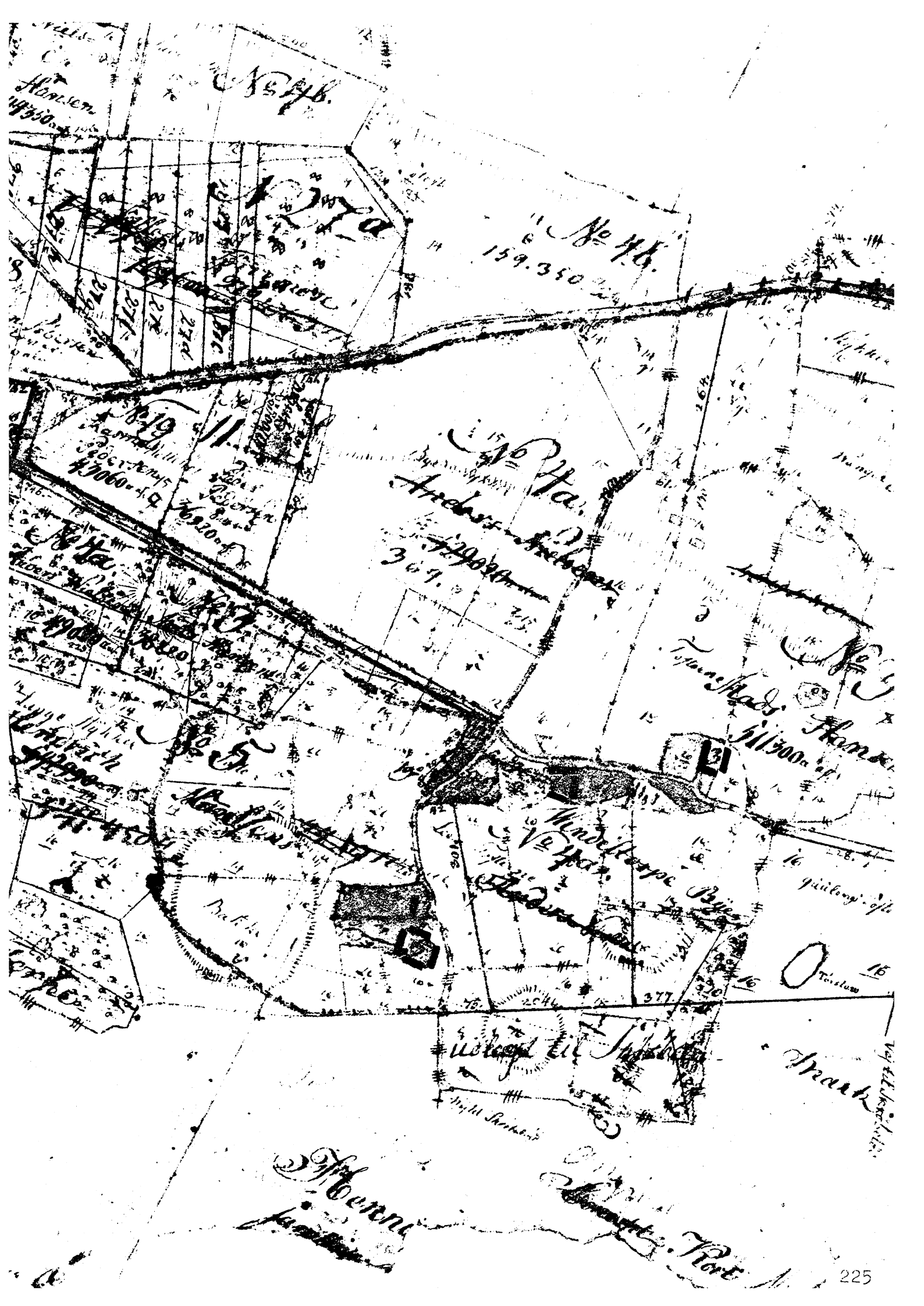
- 1) Anlægstype. Den lille udflytterby af vikingetids-middelalder navnetypen -torp er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er en løst opbygget udgave af slynget vejby typen.
- 2) Udviklingstype. Byen havde fra senmiddelalder meget sammensatte besiddelsesforhold, men synes ikke desto mindre egaliseret allerede på denne tid. Overgangen til selveje skete sent og ledsagedes af moderat vækst.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

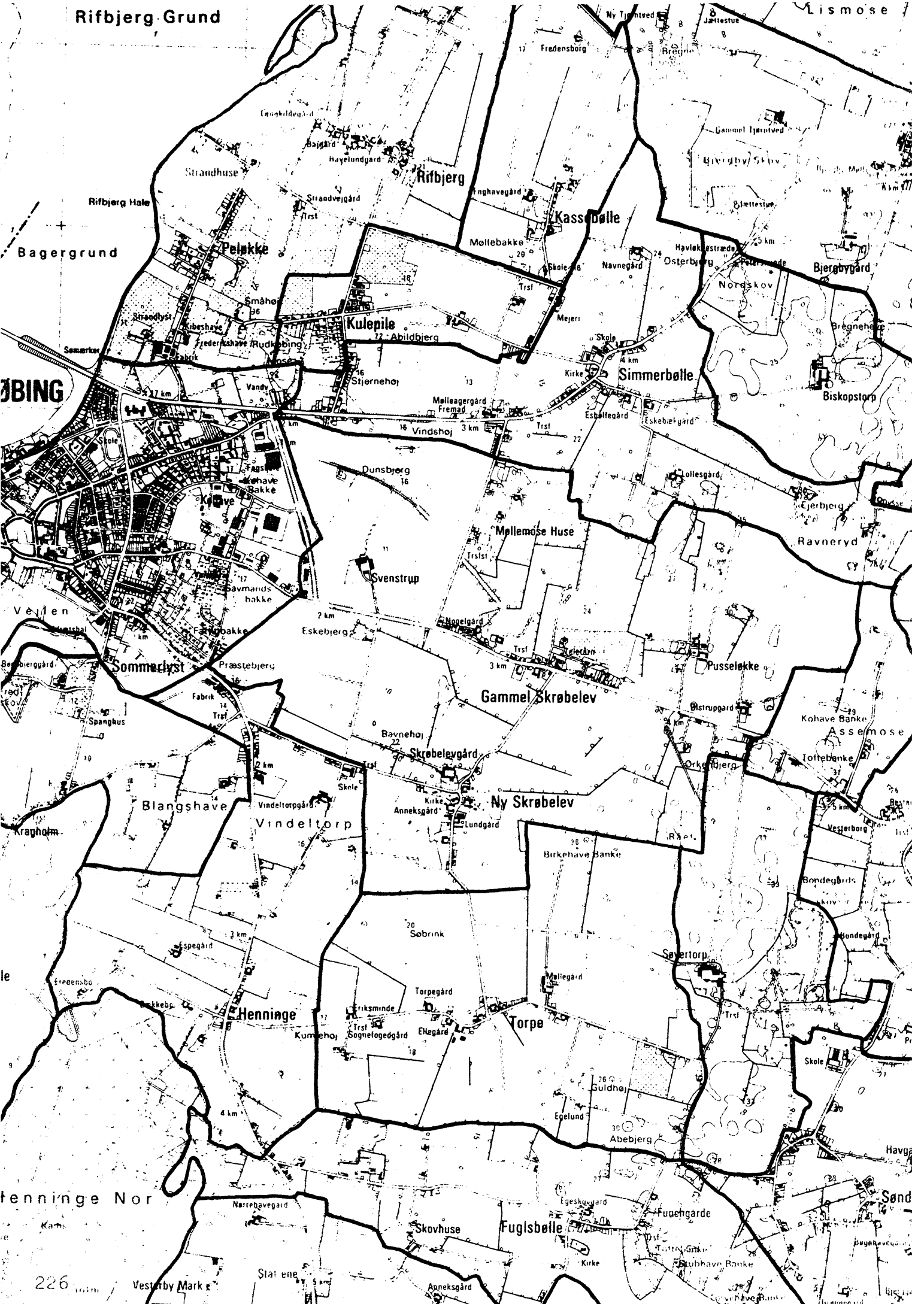
- 1) Bytomten er delvis opløst.
- 2) Kulturlandskabet har ikke bevaret hegn af betydning og domineres af nybebyggelse.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: 1 frilagt gårdtomt.

Rifbjerg Grund

Lismose

Bagergrund

ØBING

Vellen

le

Henninge Nor

Sand

Kasse
bølle

Rifbjerg

Kulepile

Simmerbølle

Biskops-
torp

Rudkøbing

Gl. Skråbelev

Asse-
mos

Ny Skråbelev

Kragholm

Henninge

Sølvørtorp

Henninge Nor

Torpe

Fuglsbølle

STRYNØ

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Strynø
----------	------------------	-----------------------	-----------------

Navn: Strynø	Navnetype: Strynø
-----------------	----------------------

Bemærkninger:

Strynø er nævnt første gang i det 13. århundrede i formen Strun. Forleddet sammenstilles med et navneord, oldnordisk strjōn, der indgår i en del stednavne i Norge. Ordet menes i det norske og orknøske ønavn at sigte til fiskerigdom, hvilket også svarer til forholdene for Strynø. Det nuværende efterled ø er en senere tilføjelse.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
-----------------------	---------------------------------------

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

Strynø sogn hørte tidligere til Rudkøbing sogn, men fik omkring begyndelsen af 1500-tallet lov til at have egen kapellan, men blev ved med at stå under Rudkøbing sogn indtil 1529 eller 1587, da de fik egen kirke og præst. På Strynø fødtes 1746 grønlandsmissionæren H.E. Saabye.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Strynø
----------	------------------	-----------------------	-----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 90% af gårdene er flyttet ud. Byen har bevaret sin særprægede form, men det er ikke længere gårde der præger den, men huse. En del af vejforløbet er bevaret, men det er reguleret så de åbne pladser er væk.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del u-hegn bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Strynø
----------	------------------	-----------------------	-----------------

STATISTIK

Areal: 574 ha, heraf opdyrket 1688: 69%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	86	116	114				
Bebyggelsesenheder:							
		1589	1664	1688	1806	1844	1903
Gårde:		30	38	29	51	50	52
Huse:			11		36		
Huse m/ jord:						25	33
Huse u/ jord:				8		18	98
I alt:		30	49	37	87	93	183
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
100	1664	38			2,3		
	1688	29			4,0		
100	1844	50			2,2		
96	1903	52			2,2		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	261	378	510			
	Børn:	133	220	275			
	I alt:	394	598	785			

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Strynø
----------	------------------	-----------------------	-----------------

	Besiddelsesforhold:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	Selvejere:		gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			38	11				
1844	1	1					49	42
1903	18	89					34	42

Udviklingsbeskrivelse:

Af den 574 ha store ø var i 1688 opdyrket ikke mindre end 69%. Byen havde da trevangsbrug og takseredes for 116 tdr.htk. og tilsvarende for 114 tdr. i 1844. I 1200-tallet var der hjorte og heste på øen, der formentlig har været delvis dækket med skov. Omkring 1800 var skoven imidlertid forsvunden og Strynø berømmes af Gregers Begtrup for den intensive udnyttelse. Der fandt ikke i Danmark nogen ø som i forhold til sit areal ernærede en større folkemængde ved sit blotte agerbrug, og hvor samme er for et uudsøkket land bragt til en højere grad af fuldkommenhed end Strynø. Årsagen hertil var først og fremmest, at hver gård årligt kunne gøde med 100 læstang. De tætliggende bønderbygninger ejedes af bønderne selv. "Danmark ejer nok ingen større, renligere og mere pyntelig bondeby". Strynø hørte i middelalderen til Rudkøbing sogn, men fik i 1500-tallet egen kirke og præst og blev et selvstændigt sogn. Fra 1600-tallet og frem til 1855 udgjorde Strynø et eget birk. Strynø stjerneudsøkkedes i 1810 og siden er hovedparten af byens gårde flyttet ud.

Øen tilhørte i 1200-tallet kronen. Endnu i 1664 var byen og øen i kronens eje og den bestod da af 18 kvarte gårde - lige i udsød og landgilde - og 20 ottendedels gårde. Men dette år udlagdes den til Jens Lassen. I 1753 kom øen under grevskabet Langeland (hovedgården Vestergård), hvor under hovedparten af øen endnu befandt sig i 1903.

Antallet af gårde stiger fra 30 i 1500-tallet til 50 omkring 1800. De kvarte gårde synes simpelthen delt til ottendedelsgårde. Muligvis har man i 1688 regnet de delte gårde sammen til kvarte. Antallet af gårde forbliver herefter stabilt i det 19. årh., hvorimod hus- og befolkningstallet stiger i normalt omfang igennem det 19. årh.

Gårdene var i 1684 forholdsvis små. Byen var allerede egaliseret på to gårdklasse niveauer i 1664. Inden 1765 gennemførte en ny egalisering og byen havde da 34 gårde a 2-0-0-1 $\frac{5}{14}$ tdr.htk. og 13 gårde a 3-0-0-2 $\frac{1}{28}$ tdr.htk. foruden 1 gård på 5 tdr.htk. Byen beholdt sit egaliserede præg endnu i 1903.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Strynø
-----------------	------------------	-----------------------	-----------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse.

1) Anlægstype.

Den store ø-landsby er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er en usædvanlig tæt bygget forteklyngeby. Den fik egen kirke i 1500-tallet og blev et birk fra 1600-tallet. Øen berømmes omkring 1800 for sit intensive agerbrug baseret på tanggødning. Som typisk for småøerne var gårdene meget små og bebyggelsen ekspanderede jævnt fra 1500-1700-tallet.

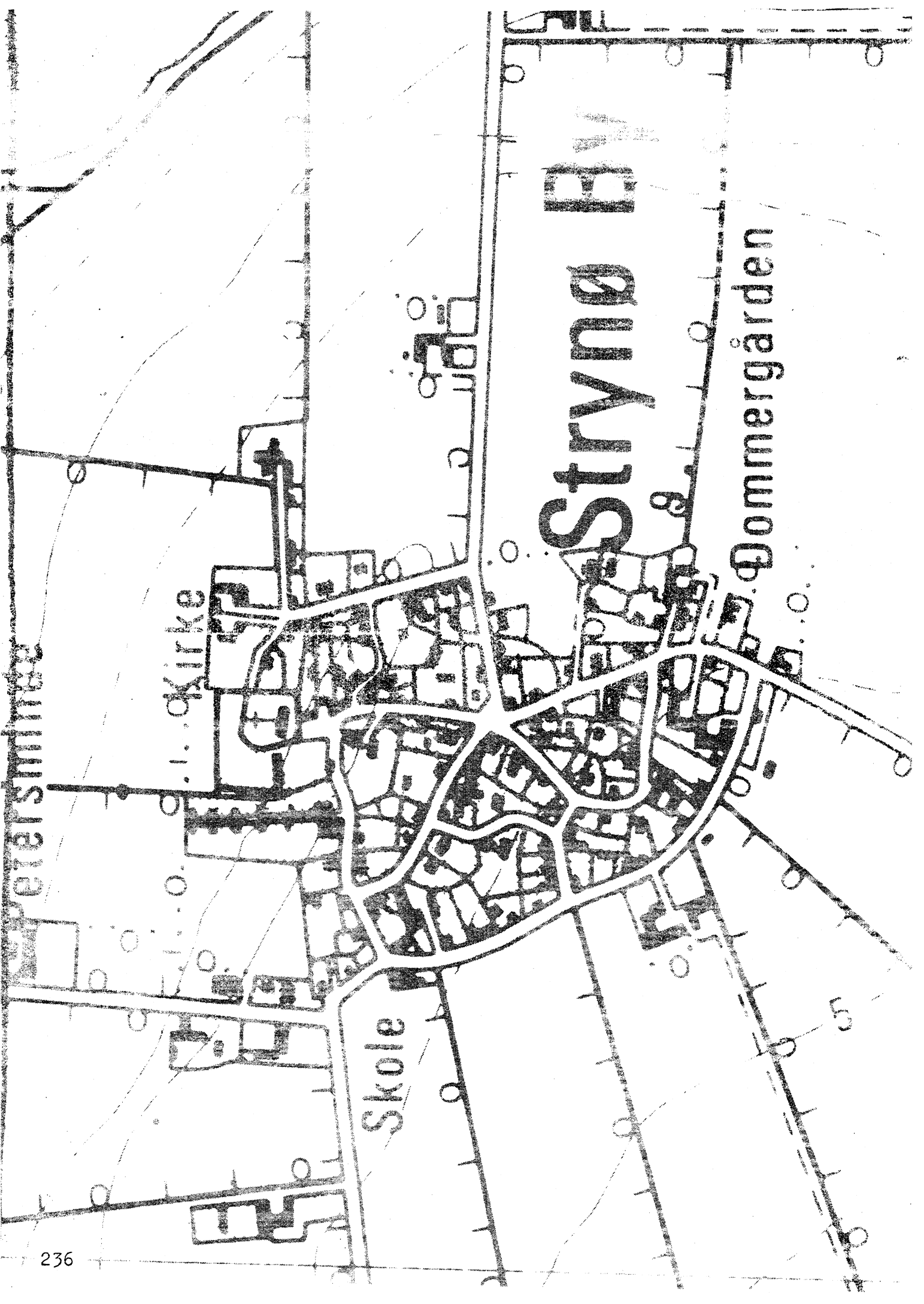
2) Udviklingstype.

Øen var i 1200-tallet kronbesiddelse og formentlig uopdyrket. Landsbyen er anlagt i senmiddelalder og ekspanderede herefter jævnt. Den egaliseredes 1. gang inden 1664 og anden gang inden 1765. I begge tilfælde er der tale om 2 - klasse egaliseringer. Overgangen til selveje skete ret sent.

Sammenfattende drejer det sig om en særpræget anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er opløst og nybebygget, men har dog bevaret sin særprægede form.
2. Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn.
3. Særlige relikter: kirke (nyopført i 1867).
4. Arkæologiske interesser: -

Herrensminde

1. Kirke

Skole

Stryn

Dommergården

No 3d
Gammelgaard
Hans Christian Rasmussen
24980
m. 1/2 tønde

No 2
A. J. R.
Spøtbyvej
233140
m. 1/2 tønde

No 1
Hans Christian Rasmussen
24980
m. 1/2 tønde

No 4
M. J. R.
Spøtbyvej
248000
m. 1/2 tønde

No 5
Hans Christian Rasmussen
24980
m. 1/2 tønde

No 6
Christian Rasmussen
248000
m. 1/2 tønde

No 7
M. J. R.
Spøtbyvej
24980
m. 1/2 tønde

No 8
Hans Christian Rasmussen
24980
m. 1/2 tønde

No 9
Christian Rasmussen
248000
m. 1/2 tønde

No 10
Hans Christian Rasmussen
24980
m. 1/2 tønde

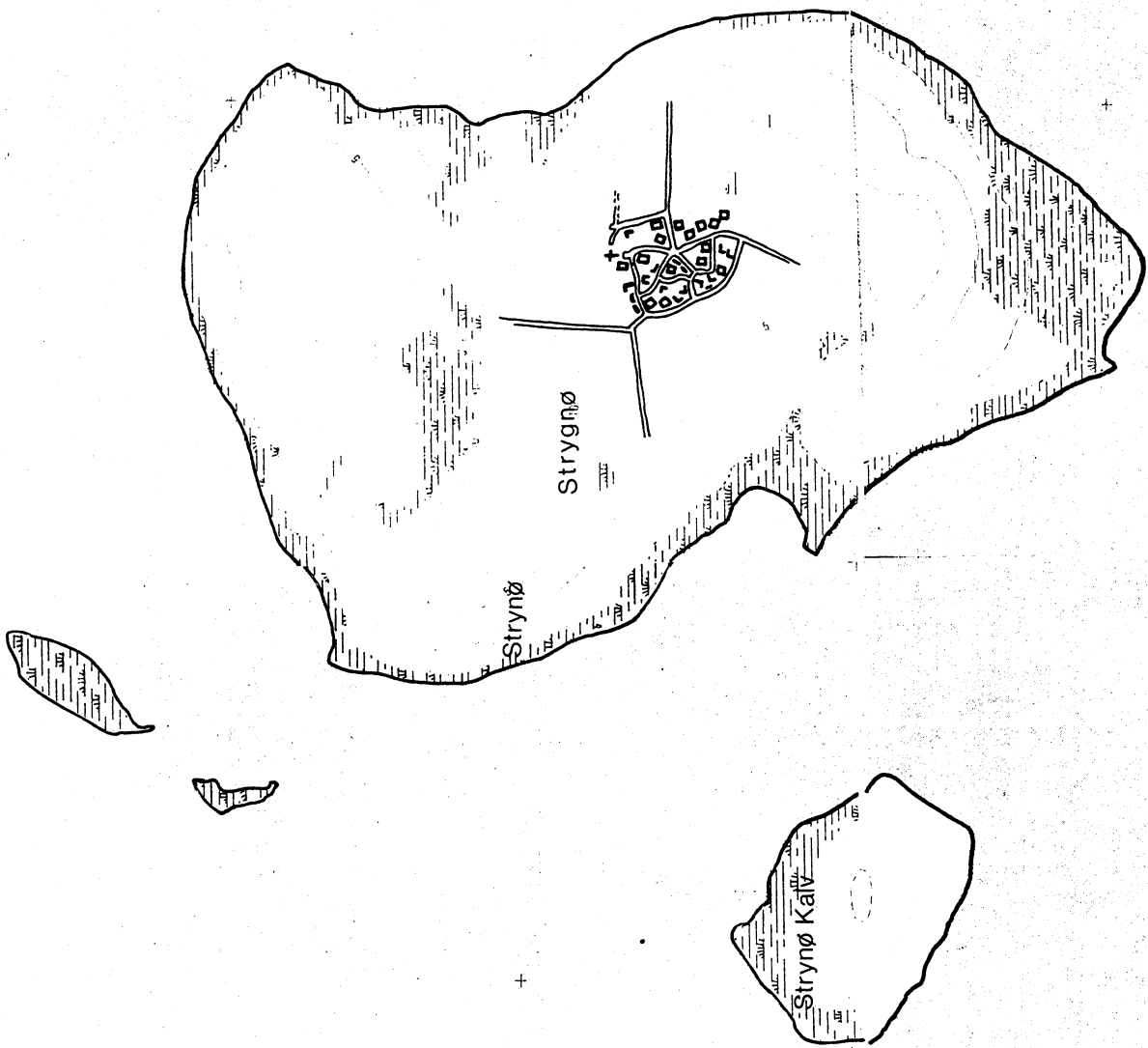
No 11
Christian Rasmussen
248000
m. 1/2 tønde

No 12
Hans Christian Rasmussen
24980
m. 1/2 tønde

No 13
Christian Rasmussen
248000
m. 1/2 tønde

No 14
Hans Christian Rasmussen
24980
m. 1/2 tønde

No 15
Christian Rasmussen
248000
m. 1/2 tønde

STRYNØ KALV

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Strynø
-----------------	-------------------------	------------------------------	------------------------

Navn: Strynø Kalv	Navnetype: -kalv.
-----------------------------	-----------------------------

Bemærkninger:

Strynø Kalv er nævnt første gang i det 13. årh. i formen Strun calf. Om Strynøs oprindelse se denne. Sidste led er dyrenavnet kalv, glda. calf, der ikke sjælden anvendes ved mindre øer, der ligger ved siden af større øer.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
------------------------------	--

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Strynø
----------	------------------	-----------------------	-----------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten

To af de tre gårde er sammenbygget, mens den tredje ligger umiddelbart syd for disse.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby agerorientering skovorientering åorientering
 randby engorientering kystorientering

c. Udskiftning

år: figur: Stjerneudskiftning.

d. Udflytning

- ved udskiftningen
 efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
 vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade.

jordbund: Moræneler med saltvandsdynd ved kysten.

naturlig afgrænsning: Ø.

- overvejende agerjord.
 overvejende med større indhold af
 blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Strynø
----------	------------------	-----------------------	-----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Gårdene ligger på deres oprindelige pladser og der er ikke blevet bygget yderligere huse eller gårde på øen.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Vådområder bevaret ved kysten.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sunds	Rudkøbing	Strynø

STATISTIK

1							
Areal: 574 ha, heraf opdyrket 1688: 69%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	8	5	8				
Bebyggelsesenheder:							
		1598	1664	1688	1774	1844	1903 ¹
Gårde:		1	3	3		3	52
Huse:							
Huse m/ jord:							33
Huse u/ jord:							98
I alt:		1	3	3		3	183
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
100	1664	3			2,7		
100	1688	3			1,8		
100	1844	3			2,5		
96	1903	52			2,2		
Folketal:							
		1787	1845	1901 1			
	Voksne:	11	13	510			
	Børn:	0	0	275			
	I alt:	11	13	785			

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Strynø
----------	------------------	-----------------------	-----------------

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			3					
1844							3	
1903	18	89					34	42

Udviklingsbeskrivelse:

Den lille ø-landsby takseredes i 1688 for 5 tdr.htk. og i 1844 for 8 tdr.htk. Bebyggelsen synes opstået i 1500-tallet, og i 1598 nævnes kun en enkelt gård. I 1664 var der imidlertid 3 gårde og dette antal har holdt sig siden.

Byen er stjerneudskiftet, men der er ikke flyttet nogen gårde ud.

Øen tilhørte i højmiddelalderen kronen. Endnu i 1664 var øen og byen i kronens eje og den bestod da af 2 trediedels gårde og en ottendedels gård. Men dette år udlagdes Strynø til Jens Lassen. I 1753 kom Strynø sogn under grevskabet Langeland (hovedgården Vestergård), hvorunder hovedparten af sognet endnu befandt sig i 1903.

Fra 1664 til 1903 er gårdtallet uændret 3, ligesom der ikke bygges nogen huse på øen.

Gårdene var i 1684 i gennemsnit meget små. Byens 3 gårde var i 1765 ega-
liseret på 1-6-1-2 tdr.htk.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Strynø
-----------------	-------------------------	------------------------------	------------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse.

1) Anlægstype.

Den lille ø-landsby er centralplaceret og har agerorientering. Byen synes opstået i 1500-1600-tallet. Byformen er en tæt sammenbygget småby.

2) Udviklingstype.

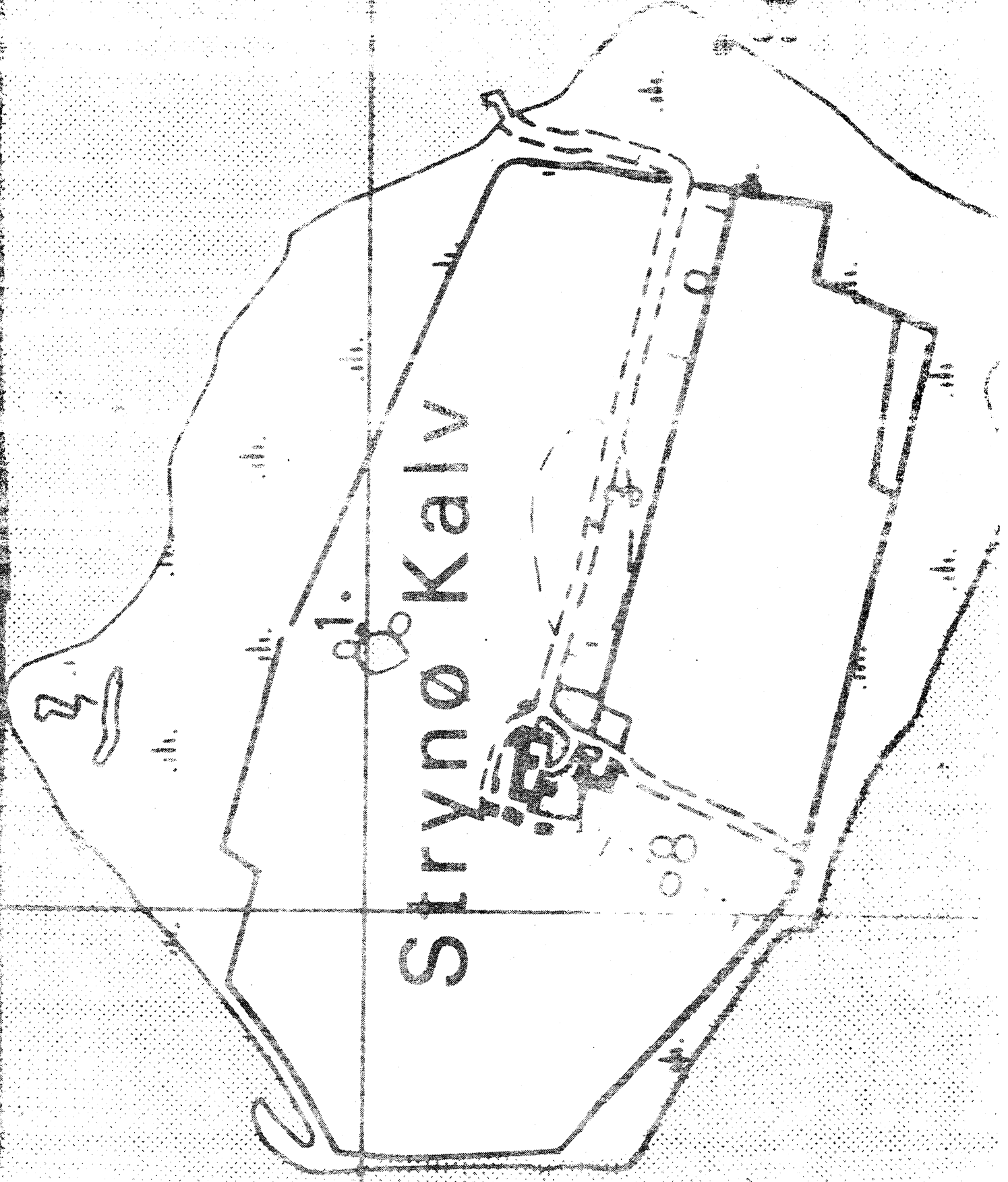
Øen ejedes i 1200-tallet af kronen. Endnu i 1664 var øen og byen krongods, men i 1700-tallet kom øen under grevskabet Langeland. Byen beholdt i usædvanlig grad sin oprindelige struktur fra 1600-tallet til i dag.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype der i usædvanlig grad har bevaret sin oprindelige struktur.

Relikt-vurdering: Stor interesse.

1. Bytomten er velbevaret.
2. Kulturlandskabet har ikke bevaret hegn af betydning, men strandenge.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: -

Stryno Kalv

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Rudkøbing	Sogn: Strynø
-----------------	-------------------------	------------------------------	------------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse.

1) Anlægstype.

Den lille ø-landsby er centralplaceret og har agerorientering. Byen synes opstået i 1500-1600-tallet. Byformen er en tæt sammenbygget småby.

2) Udviklingstype.

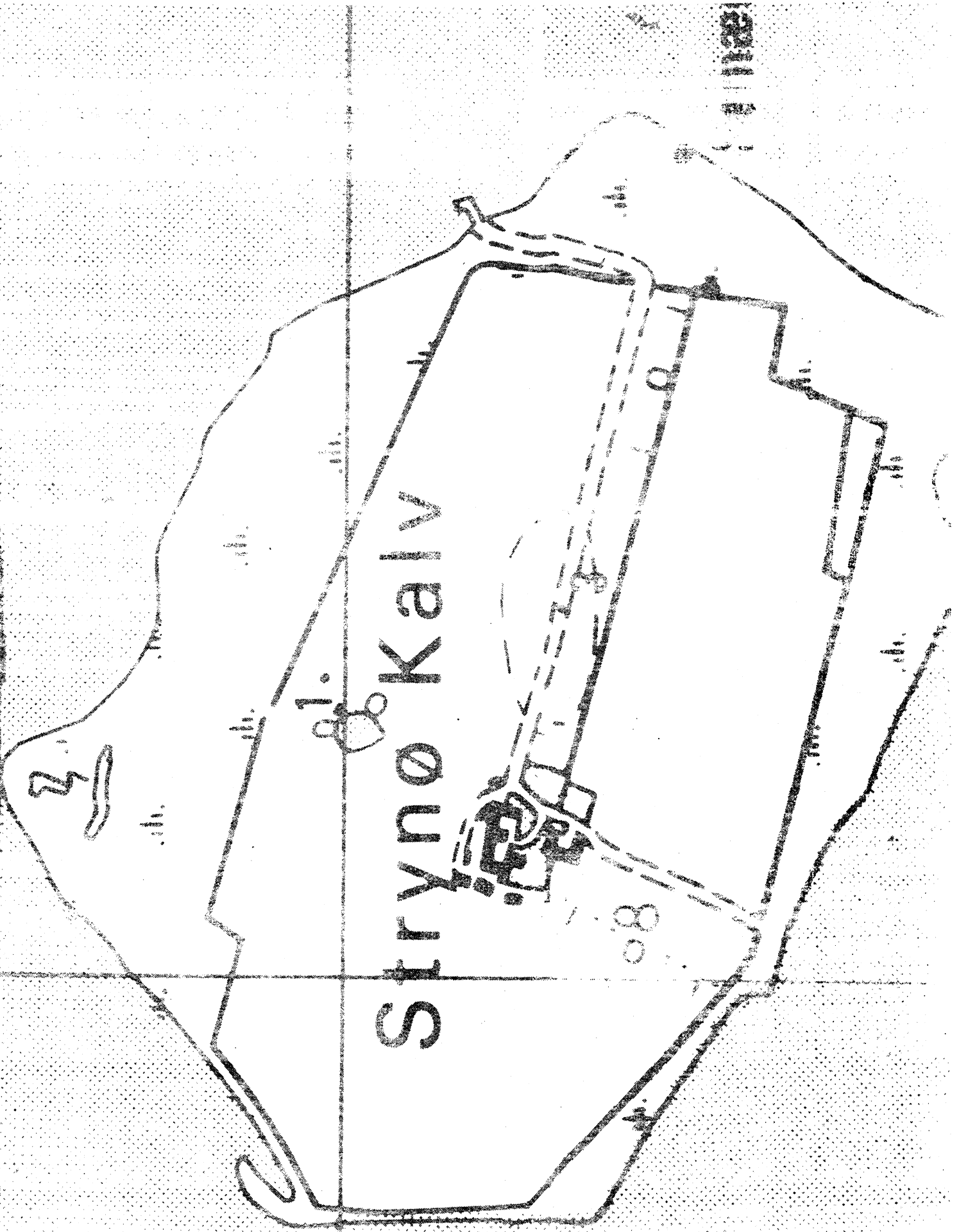
Øen ejedes i 1200-tallet af kronen. Endnu i 1664 var øen og byen krongods, men i 1700-tallet kom øen under grevskabet Langeland. Byen beholdt i usædvanlig grad sin oprindelige struktur fra 1600-tallet til i dag.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype der i usædvanlig grad har bevaret sin oprindelige struktur.

Relikt-vurdering: Stor interesse.

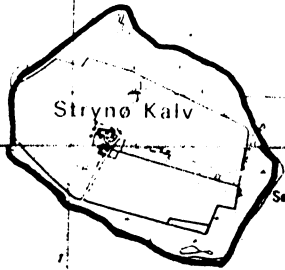
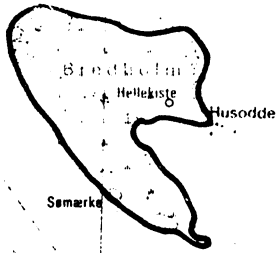
1. Bytomten er velbevaret.
2. Kulturlandskabet har ikke bevaret hegn af betydning, men strandenge.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: -

STRYNO KALV

Græsholm

Buddiken

Skåen

Grensholm

Grenshage

Meyers Grund

Mandensgrund

Hovvig Grund

Langø Sand

Hvinegrund

Høffen Grund

Langholmshoved

MARSTAL

Langholmsdyb

Langholm

Lindholm

Låen

Skibsværft

Hestgrund

Søndre Løb

250

pingeplads

Strynø Mr

5

(17)

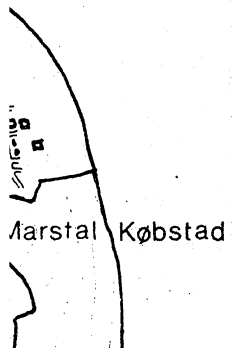
Bredholm

Strynø

Strynø Kalv

Marstal Købstad

